

**AYNİYAT DEFTERLERİ IŞIĞINDA SELANİK, TIRHALA, VARNA
SANCAKLARI (1840-1864)**

Yüksek Lisans Tezi

Rumeysa ÇİÇEK

Eskişehir 2022

**AYNİYAT DEFTERLERİ İŞİĞINDA SELANİK, TIRHALA, VARNA
SANCAKLARI (1840-1864)**

Rumeysa ÇİÇEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tarih Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ayla EFE

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

.....'nın“.....
.....” başlıklı
tezi .../.../20.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri uyarınca,
..... Anabilim/Anasanat dalında Yüksek
Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	:
Üye	:
Üye	:
Üye	:
Üye	:

.....
Enstitü Müdürü

ÖZET

AYNİYAT DEFTERLERİ IŞIĞINDA SELANİK, TIRHALA, VARNA SANCAKLARI (1840-1864)

Rumeysa ÇİÇEK

Tarih Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nisan 2022

Danışman: Prof. Dr. Ayla EFE

XIX. yüzyılın en önemli gelişmelerinden biri olan Tanzimat dönemi, Osmanlı Devleti'nin, yeni düzenlemeler ile idari, sosyal ve ekonomik olarak dönüşüme girmeye çalıştığı bir dönemdir. 1840-64 yılları arasında, Tanzimat dönemi düzenlemelerinin, idareciler ve halk tarafından nasıl karşılandığını anlamak, ne gibi sorunların ortaya çıktığı ve yapılan değişimlerin sonuç verip vermediği incelenmiştir. Araştırmanın temelini sadrazamlık makamını ifade eden Sadaret'ten, sancaklara gönderilmiş olan Ayniyat Defterleri oluşturmaktadır. Ayniyat defterleri sayesinde, sancakların durumları, idarecilerin tutumları ve halkın yaşadıkları ile ilgili detaylı bilgi sahibi olmak mümkündür.

1840-45, 1850-56, 1860-64 yıllarını kapsayan araştırmada ele alınan sancaklar, Selanik, Tırhala ve Varna'dır. Bu sancaklar özelinde idari, sosyal, ekonomik ve toplumsal ne gibi yazışmaların olduğu incelenmiştir. Bu yıllar arasında, sancaklardaki yazışmaların genel yoğunluğunu, suçlar ve cezalar, vergi, tayin-atamalar konuları oluşturmaktadır. Tanzimat dönemi ile gelen yeni düzenlemelerin uygulanabilirliği ve idarecilerin yeni sisteme ne kadar uyum sağlayabildikleri belgeler ışığında araştırılmıştır.

Selanik, Tırhala ve Varna sancaklarında, işlenen suçlara verilen cezalar, Tanzimat döneminin derin sancılarında olan vergi konusu ve devletlerin sonunu hazırlayan liyakatsizliğin yol açtığı durumlar, Ayniyat Defterlerinin yol göstericiliği ile araştırılıp, tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tanzimat 1, Ayniyat Defterleri 2, Taşra 3, Selanik 4, Suçlar ve Cezalar 5.

ABSTRACT
SELANİK, TIRHALA AND
VARNA SANCAKS İN THE LİGHT OF TANZİMAT REGISTERS (1840-1864)

Rumeysa ÇİÇEK

Department of History

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, April 2022

Advisor: Ayla Efe

The *Tanzimat* period, which is one of the most important developments of the 19th century, is a period in which the Ottoman Empire tried to change with new regulations as administratively, socially and economically. Between the years 1840-1864, understanding how the regulations of the *Tanzimat* period were met by the administrators and the public, what problems arose and whether the changes gave results are researched. The basis of the research is the *Ayniyat* registers sent to the *sancaks* from the Grand Viziership which represents the office of grand vizierate. By help of the *Ayniyat* registers, it is possible to have detailed information about the situation of the *sancaks*, the attitudes of the administrators and the lives of the people.

The presented *sancaks* in the study including the years 1840-1845, 1850-1856, 1860-1864 are Selanik, Tırhala and Varna. Administrative, social, economic and social correspondences specific to these *sancaks* have been researched. In these years, the general concentration of these correspondences in the *sancaks* consists of crimes and penalties, tax, assignment-appointments. The applicability of the new regulations that came with the *Tanzimat* Period and how the administrators could comply with the new system were researched in the light of the documents.

The punishments given to the crimes committed in the *sancaks* of Selanik, Tırhala and Varna, the tax issue that was one of the deep pains of the *Tanzimat* period, and the issues caused by the incapability that caused the end of the states were researched and found out by the guidance of the *Ayniyat* registers.

Key Words: *Tanzimat* 1, *Ayniyat* Registers 2, Rural 3, Selanik 4, Punishments and Crimes 5.

TEŞEKKÜR

Bu bölümü benden desteklerini esirgemeyen sevdiğim ve kıymet verdiğim insanlar için kullanmayı fırsat bileceğim.

Tarih bilimine adım attığım üniversite tecrübemin belki de en zor zamanı olan pandemi döneminde bu tezi kaleme almak benim için bir hayli yorucu ve uzun bir yolculuk oldu. Bu süreç içinde yol gösterici ve olumlu yaklaşımlarıyla en çok da sonsuz sabır ve desteğiyle bana olan inancını kaybetmeyip motive olmamı sağlayan saygıdeğer Prof. Dr. Ayla EFE hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

En büyük teşekkürlerden biri de her türlü desteği sağlayıp kararlarımın her zaman saygı duyan, akademik gelişimim için farklı üniversitelerde eğitim almama olanak sağlayan, güvenlerini her zaman hissettiğim sevgili annem Miyase ÇİÇEK ve babam Mahmut ÇİÇEK'e teşekkür ederim.

Aynı zorlu süreçlerden geçen, değerli fikirlerine her zaman ihtiyaç duyduğum, motive edici konuşmalarıyla bu süreçte yanımda olan sevgili nişanlım Uzman Arkeolog Furkan Sefa ASLANHAN'a teşekkür ederim.

.../.../20....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....
(İmza)

.....
(Öğrencinin Adı Soyadı)

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI	ii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: TANZİMAT DÖNEMİ MERKEZ ve TAŞRA İLİŞKİSİ.....	8
1.1. Suçlar ve Cezalar	8
1.1.1. Cinayet	14
1.1.2. Hırsızlık.....	23
1.1.3. Zorbalık.....	26
1.1.4. Yaralama.....	28
1.1.5. Dolandırıcılık.....	29
1.1.6. Rüşvet.....	30
1.1.7. Taciz	30
1.1.8. Kalpazanlık.....	30
1.1.9. Dini Terk Etme.....	31
1.1.10. Diğer	31
1.1.11. Suçlar ve Cezalar Sonuç	34
1.2.Tayin ve Atamalar	35
1.2.1.Tayin/Vekaleten-Asaleten Tayin Edilenler.....	36

1.2.2.Azledilenler	41
1.2.3.Merkezden Özel Görevlendirmeler	46
1.2.4. Hava Değişikliği Talebi.....	47
1.2.5. Tayin ve Atamalar Sonuç	48
1.3. Vergi.....	50
1.3.1. Cebelü Bedeliyesi.....	51
1.3.2. Ağnam-Öşür Vergisi	52
1.3.3. İhtisap Rüsümü	53
1.3.4. İltizam	54
1.3.5. Fazla Vergi Alma	56
1.3.6. Vergide İndirim-Erteleme Talepleri	57
1.3.7. Vergiye İlave Edilen Zam.....	60
1.3.8. Vergi Muafiyeti	61
1.3.9. Diğer Vergi Konuları	61
1.3.10. Vergi Sonuç.....	64
İKİNCİ BÖLÜM: SELANİK, TIRHALA, VARNA SANCAKLARI (1840-64) ...	65
2.1. SELANİK	65
2.2. TIRHALA.....	69
2.3. VARNA	72
SONUÇ	75
KAYNAKÇA.....	80
EKLER	

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Selanik, Tırhala, Varna Sancaklarının Üç Döneme Göre Belge Sayıları	3
Tablo 2. Belge Türlerinin Dağılımını Gösteren Tablo.....	4
Tablo 3. Belgelerin Kimlere Gönderildiğini Gösteren Meclis-i Vâlâ, Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, Rumeli Adi, Rumeli Mühimme Tablosu.....	5
Tablo 4. Belgelerdeki Konuların Defterlere ve Yıllara Göre Dağılım.....	5
Tablo 5. Ayniyat Belgelerinde Tespit Edilen Suçları Gösteren Tablo	11
Tablo 6. Ayniyat Belgelerinde Tespit Edilen Suçlar ve Cezalar Tablosu	13
Tablo 7. Belirlenen Suçların Sancak Bazında Dağılımını Gösteren Tablo.....	13
Tablo 8. Belge Sayısına ve Defter Türlerine Göre Tayinleri Gösteren Tablo	36
Tablo 9. Tayinleri Sancak Bazında Gösteren Tablo	36
Tablo 10. Vergi Belgelerinin Konularına Göre Dağılımını Gösteren Tablo	50
Tablo 11. Sancaklara Gönderilen Belgelerin Dağılımını Gösteren Tablo	65
Tablo 12. Selanik Sancağına Gönderilen Belgelerin Konularını Gösteren Tablo	66
Tablo 13. Selanik Sancağına Gönderilen Belgelerin İdarecilerini Gösteren Tablo	66
Tablo 14. Tırhala Sancağına Gönderilen Belgelerin Konularını Gösteren Tablo.....	70
Tablo 15. Tırhala Sancağına Gönderilen Belgelerin İdarecilerini Gösteren Tablo	70
Tablo 16. Varna Sancağına Gönderilen Belgelerin Konularını Gösteren Tablo	72
Tablo 17. Varna Sancağına Gönderilen Belgelerin İdarecilerini Gösteren Tablo	72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

- a.g.k. : Adı Geçen Kaynak
Ayn. : Ayniyat
BEO : Bâb-1 Âli Evrak Odası
Bkz. : Bakınız
BOA : Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Çev. : Çeviren
d. : Defterleri
Der. : Derleyen
Dr. : Doktor
DTCF : Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Ed. : Editör
H. : Hicri
Haz. : Hazırlayan
M. V. L. : Meclis-i Vâlâ'dan
M. V. R: Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli
M. : Miladi
OTAM. : Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
Prof. : Profesör
R. A. : Rumeli Âdi
R. M. : Rumeli Mühimme
s. : Sayfa
Sad. : Sadeleştiren
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
T.D.V. : Türkiye Diyanet Vakfı
USA : United States of America xv
vd. : Ve diğerleri
Vs. Ve Sair

GİRİŞ

II. Mahmut dönemini ifade eden en önemli tanımlardan birisi yapılan ıslahatlar ile devletin yapmak istediği yeniliklerin karşısında 31 yıllık saltanat süresince uğraşılan yeniçeri isyanları, merkezi idareyi elinde tutan idareci zafiyeti ve ayanlar ile birtakım isyanlar ile uğraşılan yıllardır¹. Beraberinde gelen yenileşmenin en büyük adımı ise bilindiği gibi Tanzimat'tır ki 3 Kasım 1839'da Mustafa Reşit Paşa tarafından Gülhane Parkında okunarak ilan edilen tam adıyla "Gülhane Hatt-ı Hümayunu"dur.

Tanzimat, ilanının temelinde II. Mahmut'un başlattığı yeniliklerin bir getirisidir. Bu süreç I. Meşrutiyetin ilanına kadar sürmektedir². Tanzimat olarak adlandırılan dönem bir reform hareketidir. Bu hareket idare, hukuk, ordu, ticaret, farklı kurumlar ile gündelik yaşam ve daha birçok alanı etkileyen bir dönemi ifade etmektedir³.

Tanzimat hukuk devleti olma yolunda insan haklarına önem veren kanun önünde herkesin eşit olduğunu, adil bir vergi sisteminin yanı sıra vergi tedarikinin düzenlenmesini, askeri düzenin tertip edilmesi ile can ve mal güvenliğini, düşünce hürriyetini vermek isteyen bir yenileşme adımıdır⁴. Aynı zamanda burada Tanzimat ile gelen idari, sosyal sorunlar çerçevesinde merkez taşra ilişkisine değinmek dönemin taşrasını aydınlatmak anlamında bir hayli önem arz etmektedir.

Bu tezin konusu ise yukarıda anlatılan alanlardaki değişimler, gelişmeler yönündeki atılımlarla beraber Tanzimat dönemi Rumeli'sinin Selanik, Tırhala, Varna

¹ Kemal Beydilli, "II. Mahmut", *DİA.*, C:27, Ankara 2003, s. 352-357. II. Mahmut döneminin Selanik, Tırhala, Varna Sancaklarının idari, mali, askeri durumu bakımından ayr. bkz. Semih Yıldız, **Ayniyat Defterleri Işığında II. Mahmud Dönemi Merkez-Taşra İlişkileri: Ankara, Bursa, Kütahya, Selanik, Varna Ve Tırhala Sancakları Örneğinde**, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir 2021.

² Musa Çadırcı, **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları**, Ankara 1991, s. 173.

³ Tanzimat hakkında daha ayrıntılı bilgi alabilmek için Bkz. Halil İncalcık-Mehmet Seyitdanlıoğlu, **Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu**, Ankara, Nisan 2006. Ayla Efe, "Tanzimat'ın Eyalet Reformları 1840-64: Silistre Örneği", *Karadeniz Araştırmaları*, C: 6, S: 22, Yaz 2009, s. 87-113. Ali Akyıldız, "Tanzimat", *DİA.*, C:40, İstanbul 2011, s. 1-10. Gürsoy Akça- Himmət Hülür, "Osmanlı Hukukunun Temelleri ve Tanzimat Dönemindeki Hukuksal Yeniliklerin Sosyo-Politik Dinamikleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S:19, 2006, s. 295-321. Mehmet Ali Kılıçbay, **Doğu'nun Devleti Batı'nın Cumhuriyeti**, Ankara, Temmuz 2001. Meropi Anastassioudou, **Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri Selanik (1830-1912)**, İstanbul, Ekim 2010. Musa Çadırcı, **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları**, Ankara 1991. Halil İncalcık, **Devlet-i Aliyye (Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-IV Âyânlar, Tanzimat, Meşrutiyet**, İstanbul, Aralık 2016. Halil İncalcık, **Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi**, İstanbul, 2009. Musa Çadırcı, "Tanzimat'ın İlânı Sıralarında Türkiye'de Yönetim (1826-1839)", C: LI, S: 201, Ankara, Aralık 1987, s. 1215-1240.

⁴ Bir Heyet Tarafından Hazırlanmıştır, **Mufassal Osmanlı Tarihi**, C. VI, İstanbul 1971, s. 2677.

merkezinde taşra ve idarenin ilişkileri ile reyanın yaşadığı sosyal sorunlar üzerinde durulacaktır. Bu incelemenin en önemli ve temel kaynağı ise Ayniyat defterleri olacaktır⁵. Yenileşme anlamında bahsi geçen konular da bu defter özelinde gösterilmeye çalışılacaktır.

Osmanlılarda defter tutma geleneği geçmişini Türk Devletlerinden almaktaydı. Buna örnek olarak İlhanlıların “Defterdâr-ı memalik” diye adlandırılan görevlinin vilayet defterlerinin Defterhanede saklandığı bilinmektedir. Osmanlı arşivinde bulunan defter serileri arasından bizim ilgilendiğimiz defter ise Ayniyat Bâb-ı Ali Evrak Odası defterleridir⁶. Bu tezkireleri Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde Bâbiâli Evrak Odasında bulmaktayız. Bizler bu defterler ile XIX. yüzyıl da sadareten nezarete, Osmanlı eyaletleri, müesseseleri ve bürokrasinin işleyişi hakkında⁷ her türlü yazışmaların kayıtlarının tutulduğu dönemin özgün kayıtlarını sunmaktadır.

İncelenecek defterlere baktığımızda 193-295 numaralı Rumeli Adi (RA), 296-309 numaralı Rumeli Mühimme (RM), 370-447 numaralı Meclis-i Vâlâ (MV), 448-458 numaralı Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli (MVR) defterleri olacaktır. Bu defterler aynı zamanda Osmanlı Rumeli’sinde şehir tarihine ışık tutarak o dönemin değişen düzenine katılmamıza ve anlamamıza yardımcı olacak birincil kaynaktır.

Ayniyat defterlerince hazırlanacak olan bu tezde, Rumeli Adi (RA), Rumeli Mühimme (RM), Meclis-i Vâlâ (MV) ve Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli (MVR) olmak üzere dört ana defterden faydalanılmıştır. Bu defterlerden Selanik, Tırhala ve Varna sancaklarına ait bilgiler edineceğiz.

Konu olarak ele alınacak yıllar ise 1840-1845, 1850-1856, 1860-1864 yılları ile tez konunun yıl çerçevesi olacaktır. Toplamda incelediğim defter adedi 115 olmakla beraber konuları da yukarıda belirttiğim yılları kapsamaktadır. İncelenen defterler ve belgeler aşağıda bir tablo halinde gösterilmiştir. Bunun yanı sıra araştırmam sırasında

⁵ Necati Aktaş, “Ayniyat Defteri”, *DİA*, C:4, İstanbul 1991, s. 277-278. Ayniyat Defterleri hakkında bilgi için Bkz. Ayla Efe, “Ayniyat Defterleri Işığında 1839-1845 Eskişehir”, *I. Uluslararası Eskişehir Sempozyumu*, Eskişehir 2004, s. 55-67., M. Ertan Gökmen-Ömür Yazıcı Özdemir, **Ayniyat Defterleri Işığında Aydın Vilayeti’nin İdari, İktisadi ve Sosyal Durumu (1866-1880)**, İstanbul 2018.

⁶ Abdülmecit Mutaş, “Osmanlı Arşivindeki Ayniyat Defterleri”, *OTAM*, S. 7, Ankara 1996, s. 385-386.

⁷ Aktaş, **a.g.m.** s. 277-278. Ayrıca Bkz. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi**, İstanbul 2017

yazısının silik ya da defterin tahrip olması nedeniyle okuyamayıp tabloya ekleyemediğim belgeler de bulunmaktadır⁸.

Tablo 1: Selanik, Tırhala, Varna Sancaklarının Üç Döneme Göre Belge Sayıları

Defter Türleri	İncelenen Defter Sayısı	1840-45 yılları (Selanik, Tırhala, Varna) belge sayısı	1850-56 yılları (Selanik, Tırhala, Varna) belge sayısı	1860-64 yılları (Selanik, Tırhala, Varna) belge sayısı	Toplam Belge Sayısı
MV ⁹	60	64	82	7	153
MVR	7	-	-	37	37
RA	38	24	11	7	42
RM	10	1	6	7	14
Toplam	115	89	99	58	246

Belgelerin türüne bakacak olursak *şukka*, *kaime* ve *tahrirat* türünde belgelerdir. Taşrada kurulmuş mülkî, âdli, askerî gibi makamlardan gelen ya da giden belgeler birbirine benzedikleri halde şekil ve nitelik, yazan ve yazılanın statüsüne göre adları değişmektedir¹⁰.

Kaime kelime anlamı yerine geçen manasına gelmekle belgeler üst makamdan alta yazılır. Çoğu belgenin içinde kaime olduğunu belirten ibare yer almaktadır. Elkab da ise genellikle *sa'âdetlü* sıfatı yer alır.

Tahrirat kelime anlamı posta ile gönderilen mektup manasına gelir ve belgeler kaimeler gibi alt makamdan üst makama yazılır. Belge dili gayet sade bir şekilde ele alınmıştır. Ayırt edici özelliklerinden birisi de mührün üstünde yazan *bende* kelimesidir. Elkab'a örnek verecek olursak, *Veliyyü'n-ni'amâ devletlü, âtîfetlü efendim hazretleri, Ma'rûz-ı bendeleridir ki ya da çâkerleridir ki* şeklinde yazılmaktadır.

Şukka ise kelime anlamı kumaş, kâğıt parçası anlamına gelmektedir. Belgeler üst makamdan alta yazılır. Bu sebeptendir ki dili daha hürmetli, saygılıdır. Elkab'a örnek

⁸ Bahsi geçen belgeler: BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Mühimme, No: 307, s. 5., BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 269, s. 5., BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 269, s. 7-8., BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 288, s. 2., BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 291, s. 2., BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 290, s. 9.

⁹ MV, MVR, RA, RM olarak ifade edilmek istenen yukarıda bahsedildiği üzere Meclis-i Vâlâ, Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, Rumeli Adi, Rumeli Mühimme defterleridir.

¹⁰ **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi**, s. 193.

olarak, *Devletlü, âtûfetlü, mürüvvetlü uluvvü'l-himem, kerîmü's-şiyem sultânım hazretleri* benzerindedir¹¹. Aşağıdaki tabloda bu belge türlerinin oranı hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 2: Belge Türlerinin Dağılımını Gösteren Tablo

Defter Türleri	1840-1845			1850-1856			1860-1864		
	Şukka	Kaime	Tahrirat	Şukka	Kaime	Tahrirat	Şukka	Kaime	Tahrirat
MV	10	53	1	81	1	-	6	1	-
MVR	-	-	-	-	-	-	33	2	2
RA	3	21	-	11	-	-	7	-	-
RM	-	1	-	6	-	-	7	-	-
Toplam	13	75	1	98	1	-	53	3	2

Belgelerin kimlere gönderildiği ile ilgili bilgi verecek olursak Meclis-i Vâlâ Defterinde 1840-45 yıllarının belgelerinde çoğunluğu müşirler oluşturmaktadır. Ardından meclislere yazılan belgeler takip etmektedir. Diğerlerini ise birkaç taneyle sınırlı olan zaptiye memuru, mal müdürü, mutasarrıf, defterdar, ziraat müdürü ve meclis azası oluşturmaktadır.

1850-56 yıllarının belgelerinde çoğunluk valilerde ve maliye nazırlığındadır. Belge yoğunluğunda ikinci sırada olan ise mutasarrıflardır. Bunları takiben muhafızlar ve kaymakamlık yer almaktadır.

1860-64 yıllarının belgelerinde çok az belge bulunmakta sırası ile vali, mutasarrıf ve kaymakamlık yer almaktadır. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli Defterinde 1840-45 ve 1850-56 yıllarına ait belge saptanmamıştır. 1860-64 yıllarındaki belgelerde ise çoğunluk vali ve maliye nazırlığındadır. Ardından sırası ile mutasarrıflar ve kaymakamlık makamı gelmektedir. Bu bilgiler bir grafik halinde aşağıda verilmiştir.

¹¹ Mübahat Kütükoğlu, “Osmanlı-Türk Diplomatîği”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (Tarih Araştırma Merkezi), 30-31 Mayıs 1994, İstanbul-1995, s. 91-102.

Tablo 3: Belgelerin Kimlere Gönderildiğini Gösteren Meclis-i Vâlâ, Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, Rumeli Adi, Rumeli Mühimme Tablosu

Kimlere Gönderildi	Meclis-i Vâlâ			Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli			Rumeli Adi			Rumeli Mühimme			T.
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
Kaymakam	1	-	2	-	-	-	3	-	3	1		1	11
Vali ve Maliye Nazırı	-	93	5	-	-	50	-	4	4	-	2	5	163
Mutasarrıf	1	7	2	-	-	4	2	3	1	-	1	1	22
Müşir	54	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	63
Muhassıl	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	4
Diğerleri ¹²	12	6	-	-	-	-	4	4	-	-	4	-	30
TOPLAM	68	106	9	-	-	54	22	11	8	1	7	7	293¹³

(1) 1. Dönem: 1840-1845

(2) 2. Dönem: 1850-1856

(3) 3. Dönem: 1860-1864

Tablo 4: Belgelerdeki Konuların Defterlere ve Yıllara Göre Dağılımı

KONULAR	MV			MVR ¹⁴			RA			RM			
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
Vergi	6	9	1	-	-	8	-	2	3	1	-	2	32
Tayin-Atamalar	-	26	1	-	-	20	3	1	-	-	-	1	52
Şikâyet	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5
Suçlar ve Cezalar	38	23	1	-	-	1	5	2	-	-	-	1	71
Tamir- İnşaat	-	5	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	8
Askeri	3	2	1	-	-	1	2	1	-	-	2	1	13
Alacak-Verecek	8	8	1	-	-	2	10	3	1	-	1	-	34
Diğer	7	8	-	-	-	2	4	2	3	-	3	2	31
TOPLAM	64	83	6	-	-	37	24	11	7	1	6	7	246

(1) 1. Dönem: 1840-1845

(2) 2. Dönem: 1850-1856

(3) 3. Dönem: 1860-1864

¹² Grafik 1’de verilen diğerleri başlığında 9 ayrı birime daha belge gönderilmiştir. Bunlar Ferik, Muhafız, Ziraat Müdürü, Meclis Azası, Defterdar, Mal Me’muru, Zaptiye Me’muru, Meclis ve Eyalet’e gönderilen belgelerdir. Tabloda verilmemesinin sebebi sayı bakımından az olmasıdır.

¹³ Toplam belge sayısının 246 olup burada 293 çıkmasının sebebi 47 aynı belgenin iki farklı idareciye gönderilmesi sayılmıştır.

¹⁴ Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli’nin birinci ve ikinci döneminde belge görülmemesinin sebebi arşiv taramasında bu döneme ait belgelerin olmayıp 1860 ve sonrası için verilere ulaşılabilmektedir.

Yukarıda verilen tablo 4 belgelerin konularına göre dağılımı hakkındadır. 4 defter türünden belirlenen konularda ilk sırada 71 belge ile “suçlar ve cezalar” yer almaktadır. Üç döneme göre incelenen belgelerde suç ve ceza ilk dönem daha yoğun görülmektedir. İşlenen suçlara karşı verilen cezalar ve soruşturma sürecinde olan konuları ifade etmektedir. Meclis-i Vâlâ’da toplam 153 belgenin 62’si 62/153 çok yüksek bir oranla (%40,52) suçlar ve cezalar çıkmıştır. Tanzimat’ın ilanından sonra devlet mekanizmasının iyi bir şekilde işlemesi ve liyakate göre hareket edilmek istenmesidir. Buna göre yapılan ilk işlerden biri ceza kanununun neşredilmesi olmuştur. Toplam sayı içinde suçlar ve cezaların bu kadar fazla çıkması içindeki konuların yolsuzluklar, usulsüzlükler, katl, hırsızlık gibi suçlar ile bize merkez ve taşra ilişkisi içinde nasıl bir diyalog trafiğini olduğunu göstermekle yeni Tanzimat düzeninin sağlanmasında karşılaşılan büyük problemler olduğu fikrini göstermektedir. İkinci sırada az bir farkla yer alan konu tayin ve atamalarda toplam 52 belge bulunmaktadır. Yazışmalarda görev yeri değişikliği, görevini yerine getiremeyenler, mal kaçıranlar, istifa eden memurların durumları ile terfi ya da azledilmeleri gibi konular geçmektedir. Meclis-i Vâlâ’nın ikinci evresinde (1850-56) bir yoğunluk görülmektedir. Oran olarak 26/83 (%31,32) gibi çok yüksek bir sayı çıkmaktadır. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli’nin üçüncü evresinde (1860-64) ise 20/37 (%54,05) gibi bir oran çıkmaktadır. Bu oranın bu kadar fazla çıkması 10 Kasım 1852 düzenlemesinde özellikle tayin ve atamalar hususuna yer verilmesi diyebiliriz. Üçüncü sırada 34 belge ile alacak-verecek konusu görülmekle beraber burada ahalinin borçlanma durumunda sarraflara borçlanma ve devlete borçlanması gibi meseleler yazışmalara konu edilmiştir. Dördüncü sırada 32 belge ile vergi konusu görülmektedir. Büyük bir gelir kapısı olan verginin toplanması ve karşılaşılan yolsuzlukları ve vergi türlerini ifade eden belgeler manasında oldukça önemli bir konudur. Meclis-i Vâlâ’da görülen bir yoğunluk görülmekle beraber 16/32 (%50) oranında vergi konusu bulunmaktadır. Beşinci sırada 13 belge askeri konusu görülmektedir. Konu olarak asker istihdamı, kıyafet ve zahire tedariki gibi konuları ifade etmektedir. Altıncı sırada 8 belge ile tamir ve inşaat konuları hakkındadır. Islah, düzenleme ve iskele tamiri gibi meseleleri içeren konular görülmektedir. Özellikle incelenen Selanik ve Varna’nın liman sancakları olması bu anlamda yapılan liman inşaat ve tamirini içermektedir. Yedinci sırada 5 belge ile şikâyet konusu yer almaktadır. Taşra merkezli olan şikâyetler, çoğunlukta ahalinin taleplerini ifade etmekle, idareciler üzerinden yaptıkları şikâyetleri içermektedir. Sekizinci sırada ise diğer başlığı altında farklı konuları ifade eden 31 adet belgeler bulunmaktadır. Buna

örnek olarak paranın değeri, hazine, iskân, zirai durumlar, teşekkür yazısı gibi bağımsız bazı konular yer almaktadır.

Netice itibari ile Tanzimat'ın karanlık evresi olarak tanımlanabilecek 1840-64 yıllarında yazışmalar ceza, tayin-atamalar, vergi konusu üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu başlıkların incelenme sebebi esasında özellikle konu bakımından birbirleriyle bağlantılı olmaları neticesinde Tanzimat'ın en çok karşılaştığı ve dikkat ettiği meseleler olmasından kaynaklıdır. Değerlendirmeler bu ana tema üzerinden yapılacaktır. İlk bölümde ifade edilecek sorunların devamında ikinci bölümde de üç sancak üzerinde bu sorunların görünür hale getirilmesi ele alınacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM: TANZİMAT DÖNEMİ MERKEZ ve TAŞRA İLİŞKİSİ

1.1. SUÇLAR ve CEZALAR

Halil İnalıcık'a göre Tanzimat'ın temeli, maliyede yapılacak ıslahatlar ile mali merkeziyetçiliğe dayanmaktadır. Bununla birlikte literatürde Tanzimat'ın kanunlaştırma dönemi olduğuna yönelik bir kabul vardır ki merkezileşmeye çalışılan bir dönemi ifade etmektedir¹⁵. Beraberinde modern bir kurumsallaşma yoluna gidilmesi bu aşamada yeni oluşturulan kurumlar ve yeni kadroların tahsisi görülmekle kanuna göre hareket etme ilkesi karşımıza çıkmaktadır¹⁶. Temelde adımın atıldığı konulardan birisi de kanunlar ve ceza yasalarıdır. İlk izlerini II. Mahmut döneminde gördüğümüz kanunlaştırma hareketi ise keyfilikleri engelleyip kesin hükümlerle hareket edilmesi açısından suç ve cezaların kanunlaşmasını ifade etmektedir.

Tanzimat'a gelmeden önce hazırlanmış en son Ceza Kanunnamesi XVII. yüzyılın ortalarına denk gelmekle hazırlayan kişi bir mahkeme görevlisidir. Tanzimat yıllarına gelene kadar bir düzenleme yapılmamıştır¹⁷. Ceza Kanunu'nun düzenlenmesinde en çok dikkat edilen şeylerden bir tanesi gerekli yeterliliğe sahip olmayanların kamu görevlisi olarak işe girmeleri ile rüşvetin önünü almak ve aynı zamanda buna cesaret edenlerin cezalandırılmasıydı. Burada hükümdarın dahi kurallara uyacağı ve aksi bir davranışta bulunmaması kabul ederek ulema ile devlet görevlilerinin de bunun için yemin edeceği belirtilmekle¹⁸ ayrıca bu kanunnamenin örfi ve şer'i kaideleri birlikte verdiği de bilinmektedir¹⁹.

Tanzimat dönemi Osmanlı taşrası ve merkezde oluşturulmaya çalışılan yargı sisteminin gelişimine bakıldığında II. Mahmut döneminin sonlarında kanunlaştırma hareketinin ilk adımını Tarîk-i İlmiyeye Dair Cezâ Kanûnnâmesi'nin yanında 1838 yılında Memûrine Mahsûs Cezâ Kanûnu görülmektedir. Burada amaç kanunsuz bir

¹⁵ Halil İnalıcık, **a.g.e.**, İstanbul 2009, s. 365.

¹⁶ Halil İnalıcık- Mehmet Seyitdanlıoğlu, **a.g.e.**, Ankara-Nisan 2006, s. 358-362.

¹⁷ Mehmet Akif Aydın, "Ceza", *DİA.*, C. 7, İstanbul 1993, s. 478-482.

¹⁸ Bir Heyet Tarafından Hazırlanmıştır, **Mufassal Osmanlı Tarihi**, C. IV, İstanbul 1972, s. 2985.

¹⁹ Halil İnalıcık, "Halil İnalıcık ile Türk Hukuk Tarihi Üzerine", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 5, 2005, s. 479.

cezanın olamayacağıdır ki idaredeki keyfiliklere son verme ile belirli suçlara verilecek cezaları ifade etmektedir. Tanzimat ilanından bir süre sonra 3 Mayıs 1840 tarihinde genel bir ceza kanunu çıkarılmıştır. Keyfi ceza verilmesini önleme açısından oluşturulan ilk kanun olma özelliğindedir. 14 Temmuz 1851 tarihli Kanun-ı Cedit ise 43 maddeden oluşmaktadır. Can emniyeti, mal, ırz ve namusun korunması yönelik maddelere yer verilmiştir. Cinayet, yaralama, yol kesme, rüşvet, sahtekarlık ve kalpazanlık gibi suçlara verilecek cezalar ifade edilmiştir. 1858 tarihli Ceza Kanunnamesi 264 maddeden oluşmaktadır. Diğer Ceza Kanunnamelerinin yetersiz bulunmasından daha ayrıntılı maddelerle işlenen suçlara verilecek cezalar ifade edilmiştir²⁰. Bunun yanında Tanzimat'ın eyalet düzenlemeleri etkili sonuçlar ortaya koymuş olsa da Kırım Savaşı'nın başlamasından sonra ordu, hükümet çalışmalarında parasal olanak oluşturulamamış olması ve meclis üyelerinin ayrılıkları neticesinde 1858 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemelerin temel nedeni maddi, siyasi sıkıntılar olmuştur²¹.

Tanzimat ile gelen mali, adli ve sosyal yenilik anlamında oluşturulan ilk kurum 1840-1842 yılları arasında yürürlükte olan Muhassıllık meclisleridir. Asıl amaçlarından biri olan vergi adaletinin sağlanması kuruluşunda önemli bir noktadadır. İçinde gayr-i müslim toplumunda temsil edildiği bu meclis aynı zamanda yargı işlerine de bakmakla yükümlüydü. 3 Mayıs 1840 tarihli ilk ceza kanunnamesini taşrada uygulama yetkisi bu meclislere verilmiştir²².

Muhassıllık meclislerinin kaldırılmasıyla bazı ufak değişiklikler neticesinde 1843 yılında Memleket Meclisleri olarak adlandırılan ama işleyiş bakımından muhassıllık meclisine benzeyen bu yeni meclis yargı yetkisi bakımından aynen devam etmiştir. Tanzimat sonrası dikkat edilen en büyük işlerden birisi de bu meclisler aracılığı ile idari ve mali anlamda başarı sağlamak amacıyla valileri denetlemek olmuştur. 1849 yılında Memleket Meclisleri'nin Eyalet Meclisi adını alıp Büyük Meclis (Meclis-i Kebîr) olarak anılırken sancaklarda kurulan meclislere de Küçük Meclisler adı verilmiştir. Meclisin davaları görme yetkisine bakıldığında bazı anlaşmazlık, alacak verecek davası gibi konularda belde hakimine havale olunurken büyük davalarda bunlar intihar ve yol

²⁰ Musa Çadırcı, **a.g.e.**, s. 203.

²¹ Ayla Efe, **a.g.m.**, s. 105-106.

²² Sedat Bingöl, "Tanzimat Sonrası Taşra ve Merkezde Yargı Reformu", *Osmanlı 6 Teşkilât*, Ankara 1999, s. 535-536.

kesenler gibi dava türlerinde Büyük Meclislerde görülecektir. Bu yapılanma 1864 Vilayet Nizamnamesine kadar devam etmiştir²³.

1854 yılında ise Meclis-i Tahkik adıyla oluşturulan kurumun suçlanan kişilerin durumlarının soruşturulması için kurulmuştur. Burada amaç yukarıda bahsedilen Muhassıllık, Memleket ve Eyalet Meclislerinin memurlarından oluşan Meclis-i Cinayet adıyla yeni bir yargı organı oluşturup iş yükünü hafifletmek olmuştur²⁴.

Yukarda bahsedilen yargı yetkisine sahip meclislerin ardından yargı yetkisine sahip mahkemelere baktığımızda ilki 24 Mart 1838'de kurulan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye ile diğeri 8 Haziran 1844 yılında kurulan Zaptiye Teşkilatı dikkat çekmektedir. 1858 yılında lağvedilen Zaptiye Meclisi yerine iki meclis kurulmuştur. Bunlar Divan-ı Zaptiye ve Meclis-i Tahkik meclisleridir. Belirli cünha ve her türlü cinayetin soruşturulması burada görülmekteydi. Ancak cezanın tayini her zaman Meclis-i Vâlâ'ya bırakılmıştır. Bir üst mahkeme konumunda olan bu meclis ilk başlarda bir danışma meclisi olmakla ilk görevi ise Tanzimat'ı hazırlamak olmuştur. Aynı zamanda Meclis-i Vâlâ, Osmanlı İmparatorluğu'nun sonuna kadar üst mahkeme olarak devam etmiştir²⁵.

Ceza Kanunnameleri, meclisler ve yargı organlarının ardından Tanzimat'ın ilanı ile Meclis-i Vâlâ'ya gelen şikâyetlerde konu edilen kişiler bu dönemin düzeni hakkında bilgi verecektir. Belgelerde işlenen kişilerin rollerinin ne olduğu ve Tanzimat'taki yerlerinin görülmesi mühim bir meseledir. Bu kişiler belgelerle sabit olup valiler, müşirler, müdürler, muhassıllar, mutasarrıf ve meclisler gibi idarede yer alan kurum ve görevlilerdir²⁶. Bu görevliler ve kurumlar yukarda özet halinde anlatılmış olup suç ve ceza başlığı altında Tanzimat dönemi içinde ne gibi bir yansıması olmuş ya da olmamış tek tek bahsedilecektir.

Konu dağılımı açısından Tanzimat dönemi araştırma yılları olan 1840-64 yılları arasında çıkan 246 belgenin 71 (%28,86) tanesinde suç ve ceza konusu tespit edilmiştir. Bu veriler Tanzimat dönemi merkez ve taşra ilişkisinin anlaşılması hakkında önemli bir konu olduğunu göstermektedir. Bu belgelerin yüksek bir sayı ile 62'si Meclis-i Vâlâ'ya

²³ Musa Çadırcı, "Türkiye'de Kaza Yönetimi (1840-1876)", *Belleten*, C. 53, S. 206, Nisan 1989- Ankara, s. 240.

²⁴ Sedat Bingöl, *a.g.m.*, s. 540-42.

²⁵ Fahri Çoker, "Tanzimat ve Ordudaki Yenilikler", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi 5*, İstanbul 1985, s. 1268.

²⁶ Halil İnalıcık- Mehmet Seyitdanlıoğlu, *a.g.e.*, s. 115.

yazılmıştır. Bunun sebebi Osmanlı Devleti'nde büyük suçların yargılanmasında yerel mahkemelerin etkin olup tespit edilen suçun cezasının kesilmesinde Meclis-i Vâlâ'ya bırakılmasıdır. Buradaki en büyük amaç merkezin taşra üzerinde gerçekleştirecek keyfiliklere karşı yukardan bir el olup önlem almak isteği olmuş olabilir.

Suçlar olarak konu dağılımına bakıldığında toplamda 32 adet cinayet, 13 adet hırsızlık, 7 adet zorbalık 2 adet yaralama, 2 adet dolandırıcılık ve 1'er adet taciz, rüşvet, din değiştirme²⁷ ile kalpazanlık görülmektedir. Diğer başlığı altında 11 adet belge olup inceleme aşamasında olan suçun ya da cezanın tam olarak tespit edilemediği, karara bağlanmamış meseleler ile uygunsuz davranış olarak ifade edilen olaylar bulunmaktadır. Aşağıda verilen Tablo 5'te suçlara göre belgeler tasnif edilmiştir.

Tablo 5. Ayniyat Belgelerinde Tespit Edilen Suçları Gösteren Tablo

SUÇLAR	MV			Top	MVR			Top	RA			Top	RM			Top
	1.	2.	3.		1.	2.	3.		1.	2.	3.		1.	2.	3.	
Cinayet	21	11		32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hırsızlık	4	4	1	9	-	-	1	1	3	-	-	3	-	-	-	-
Yaralama	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dolandırıcılık	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Taciz	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rüşvet	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zorbalık	1	2	-	3	-	-	-	-	2	2	-	4	-	-	-	-
Kalpazanlık	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dini Terk Etme	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer	7	3	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
TOPLAM	38	23	1	62	-	-	1	1	5	2	-	7	-	-	1	1

(1) 1. Dönem: 1840-1845

(2) 2. Dönem: 1850-1856

(3) 3. Dönem: 1860-1864

Tabloda verilen konular tespit edilen suçları ifade etmekle beraber Meclis-i Vâlâ'da görülen yoğunluk dikkat çekicidir. Yukarıda anlatılan meclisler ve yargı organlarının devamında bahsi geçen üst derece mahkemesi olma özelliği gösteren bu

²⁷ Osmanlı'da din değiştirme ya da dini terk etme büyük suçlar arasındadır. Bu bilgi için ayr. bkz. Tuncay Başoğlu, "Ta'zîr", *DİA*. C. 40, İstanbul 2011, s. 198-202.

kurumda ceza tayini hakkını elinde bulundurması bakımından yoğunluğun sebebi anlaşılmaktadır.

İşlenen bu suçlara karşı verilen cezalara baktığımızda büyük bir fark ile 39 belgenin tahkikat başlığı ile soruşturma sürecinde olduğu tespit edilmiştir. 10 adet hapis, 8 sürgün, 6 kürek, 5 diyet ve 1'er adet tomruk²⁸, kısas²⁹ ve had cezaları görülmektedir.

39 belge ile soruşturma ve araştırma gerektiren davalarda yaralama ve kalpazanlık suçu haricinde diğer suçların hepsinde davanın soruşturma aşamasında olduğunu gösteren örnekler görülmektedir. Burada delil yetersizliği, af taleplerinde davanın derinlemesine incelenmesi ki genellikle cinayet davalarında ortaya atılan iddiaların ya da suçlamaların adilane incelenmesi için bu süreç takip edilmiştir. Bu aşama günümüzdeki polis soruşturmasını anımsatmaktadır. Soruşturma aşamasında olan belgelerin fazla olmasının sebebi cinayet ve hırsızlık gibi suçların daha fazla olmasından kaynaklıdır. Sebebi bu suçların yargılama ve verilen hükümlerin Tanzimat'ın can ve mal emniyetinin sağlanmasını ön plana alarak şahısların adilane mahkeme edilmesinde, inceleme, af ve delil yetersizliği durumunda aynı zamanda kararın hayata geçirilmesinde temyiz işlevini gören Meclis-i Vâlâ'nın tüm bu sürece resmîlik kazandırmasıdır.

Cinayetlerde ise verilen ceza beşer adet olmak üzere hapis, kürek ya da diyet olduğu görülmektedir. Birer adet de olsa kısas, tomruk ve sürgün cezası da tespit edilmiştir. Hırsızlıkta daha çok tahkikat aşamasında olan on belge ile iki hapis bir sürgün cezası görülmektedir. Adam yaralamada bir hapis bir kürek cezası bulunmaktadır. Dolandırıcılık suçunda iki belge tahkikat aşamasında olup taciz ve rüşvet suçunda da birer adet tahkikat süreci görülmektedir. Zorbalık başlığında ise süreç altı belge ile soruşturma bir belge ise sürgün cezası ile sonuçlanmıştır. Bir adet de kalpazanlık suçu görülmektedir buna karşı hapis cezası verilmiştir. Son olarak bir tane din değiştirme suçu bulunmaktadır. Bu suçun cezası şeriata göre had cezası olarak değerlendirilmektedir. Diğer başlığı altında incelenen belgelerde, suçun kesin olmadığı ya da uygunsuz hareket olarak belirtilen şikâyet ve davranışlara verilen cezalarda ise iki hapis beş adet sürgün ile 4 adet tahkikat görülmektedir. Verilen bu bilgiler daha net görmek açısından Tablo 6'te gösterilmiştir.

²⁸ Mehmet Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III**, İstanbul 1993, s. 105.

²⁹ İfade edilen cezalar (kısas, had, hapis, sürgün, diyet) için bkz. Ali Bardakoğlu, "Ceza", *DİA.*, C. 7, İstanbul 1993, s. 470-478.

Tablo 6. Ayniyat Belgelerinde Tespit Edilen Suçlar ve Cezalar Tablosu

SUÇLAR ve CEZALAR	Hapis Cezası	Sürgün Cezası	Kürek Cezası	Tomruk Cezası	Diyet	Kıyas	Had	Tahkikat	Top
Cinayet	5	1	5	1	5	1	-	15	32
Hırsızlık	2	1	-	-	-	-	-	10	13
Yaralama	1	-	1	-	-	-	-	-	2
Dolandırıcılık	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Taciz	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Rüşvet	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Zorbalık	-	1	-	-	-	-	-	6	7
Kalpazanlık	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Din	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Diğer	2	5	-	-	-	-	-	4	11
TOPLAM	10	8	6	1	5	1	1	39	71

Suçların sancak bazında dağılımına baktığımızda ise Selanik büyük bir fark ile dikkat çekmektedir. İfade edilen suçların sancak bazında dağılımı ise Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Belirlenen Suçların Sancak Bazında Dağılımını Gösteren Tablo

SUÇLAR VE SANCAKLAR	Selanik	Tırhala	Varna	Toplam
Cinayet	32	1	1	34
Hırsızlık	10	3	-	13
Yaralama	-	2	-	2
Dolandırıcılık	2	-	-	2
Taciz	1	-	-	1
Rüşvet	1	-	-	1
Zorbalık	4	2	1	7
Kalpazanlık	1	-	-	1
Din Değiştirme	1	-	-	1
Diğer	9	2	-	11
Toplam	61	10	2	73³⁰

³⁰ 71 adet suç ve cezanın 73 olarak tablo 7’de görülmesinin sebebi 1840-45 yıllarında cinayet suçunun birinde hem Selanik hem de Varna Sancağına hitaben yazılmıştır. Bir de diğer kategorisinde Selanik ve Tırhala Sancaklarına hitaben yazılan bir belge bulunmaktadır. Bu belgeler ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Yukarıda ifade edilen sancaklarda görülen suçların dağılımı ve yoğunluğunda Selanik 61 adet belgeyle büyük bir fark oluşturmaktadır. 33 adeti yalnızca cinayet suçuna aittir. Selanik'in %84,72'lik gibi bir oranla diğer sancaklara nazaran çok yüksek bir suç oranına sahiptir. Oran olarak bu kadar yüksek çıkmasının en büyük sebeplerinden biri Selanik'in diğer sancaklara nazaran daha fazla belgeye sahip olmasıdır. Diğer taraftan farklı milletlerden ve dinden insanların bir arada yaşamasından çıkan anlaşmazlıklar ki burada milliyetçilik duygusunun görüldüğü Tanzimat döneminde sivillerin itaatsizliği ile güvensiz ortam ve sıradan cinayetlerin görüldüğü bir şehir profili çizmektedir. Buradan sonuçla diğer sancaklarda suçun olmadığı gibi bir durum anlaşılmalıdır. Aynı zamanda belge sayısının Selanik'e göre daha az olduğu görülmektedir. Bu özellikle tespit edilen belgelerde Varna şehrinin Selanik'e göre bir hayli az sayıda belge sayısı sonucunun çıktığına değinmekte fayda vardır. Şimdi tespit edilen bu suçlar ve cezalar sırayla belgelerde görüldüğü haliyle incelenecektir.

1.1.1. Cinayet

Toplamda 33 belge ile cinayet başlığı altında işlenen suça karşılık verilmiş cezalara yer verilecektir. Cinayet suçunun ve cezalarının belgelerde yansımına bakıldığında 32 belge Selanik'e 1 belge ise Tırhala'ya gönderilmiştir. Belgeler birer adet Selanik Meclisi'ne, Tırhala Meclisi'ne, Selanik Zaptiye Memuruna, Selanik-Varna Müşirine ve on yedi adet Selanik Müşiri ile on bir adet Selanik Valisi'ne gönderilmiştir. Müşir valilerin burada yoğunlukta görüldüğünü ifade edebiliriz³¹.

Belgelerden ilki 6 Eylül 1841 tarihinde Tırhala Meclisine hitaben yazılmıştır. Kadrice nahiyesinde Karya ve Reyş isimli karyelerde (köylerde) mütemekkin olup Hırısto kızı Zeynep'i öldürdüğü sabit olan Mitro'nun öldürülen kişinin varisleri tarafından affedilmiş olup salıverilmesi şer'i hukuka göre çözümlenen dava kamu hukuku açısından

³¹ 1836 senesi Redif Teşkilatının kurulmasıyla eyaletlere müşir valilerin atanması görülmeye başlanmıştır. Valilik daha güçlü bir yapı olup, askeri yetkisi haricinde idari ve mali yetkilere de sahip olmuştur. İmparatorluğun kuruluş ve aşamasında olan beylerbeyi olan vali, kadı ve mal defterdarları tarafından denetim altında bulunmaktaydı. II. Mahmut Dönemi valinin değişen yetki ve sorumluluk alanı ile Tanzimat döneminde valilik de müşirlik de kullanılmış olup taşrada da yetkisi artmıştır. Ayr. Bkz. Ayla Efe, **a.g.m.**, 2009, s. 89.

tekrar incelendiğinde kanunen affi uygun olmadığından gereken cezanın verilmesi gerektiğine dair Tırhala Meclisine kaime gönderilmiş³². Burada şer'i mahkemeleri görmekteyiz. 3 Mayıs 1840 tarihli Ceza Kanunnamesinde belirtilen adam öldürme suçunda davanın şer'an ve kanunen tatbikinın yapılması gerektiği belirtilmiştir. Burada dava hem Şeriat Mahkemesinde hem de Meclis-i Meşveret'te görülmesi ifade edilmiştir. Bunun nedeni İslam hukukunda cinayet, darp gibi suçları özel hukuk alanında kabul etmesidir. Ölen kişilerin varisleri ya da yakınlarının bu durumdan zarar gördüğü belirtilip suçun sabit olması durumunda kısas veya sulh yoluna gidilmekteydi. Ceza hukuku alanına giren bu tür davalarda tarafların sulh olması durumunda dahi kamu hukuku açısından yargılama gerçekleştirilip ceza verilmektedir. Yalnızca kısas durumunda bu dava düşmektedir. 1858 Ceza Kanunnamesinde bu durum daha ayrıntılı bir şekilde ifade edilmektedir³³. Bu ikili sistemin örnekleri ilerleyen konularda belgelere yansımış hali ile görülecektir.

15 Eylül 1841 tarihinde Selanik Zaptiye Memuru Ömer Paşa Hazretleri'ne gönderilen şukkada, Selanik'e tabi Bodkariye karyesi mütemekkinlerinden Atinan isimli zimmi³⁴'nin aynı karye sakinlerinden Ahmet'in evinde ölü bulunması üzerine müteveffanın oğlu Yorgi'nin Ahmet hakkında iddia ettiği, babasının üç bin kuruş için Ahmet tarafından öldürüldüğü iddiasını ispat edemediğinden ve zanlının 3.000 kuruşa sulha olma teklifini kabul etmesi üzerine; zikri geçen 3.000 kuruşun Ahmet'ten alınarak Yorgi'ye verilmesi ve Ahmet'in serbest bırakılması için gönderilen belgedir³⁵.

17 Temmuz 1841 tarihinde Selanik Müşirine gönderilen kaimede, Rumelili İbrahim isimli şahsın uşağı Abdullah'ı öldürmek suçundan tomruk cezasıyla cezalandırması için Der-Saadet'e gönderilmiş ancak mazbatasının henüz ulaşmadığından zikri geçen mazbatanın Yenice Zabtiyesi tarafından hazırlanarak gönderilmesi buyurulmuştur. Keyfiyetin bir an önce giderilmesi için Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye tarafından uygun görülüp gereğinin yapılması istenmiştir³⁶.

11 Ağustos 1841 tarihinde Selanik Meclisine gönderilen kaimede, Ticaret için Taşoz Adasında bulunmakta iken katledilen Kostani isimli zimminin görülen davasında

³² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 373, s. 140.

³³ Sedat Bingöl, **a.g.m.**, s. 536.

³⁴ M. Macit Kenanoğlu, "Zimmî", *DİA*. C. 44, İstanbul 2013, s. 438-440.

³⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 373, s. 162.

³⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 376, s. 37.

şahit olarak dinlenen kocabaşların yalancı şahitlikte buldukları anlaşılıp aynı zamanda maktulün elli iki bin kuruşluk nakit ve bazı eşyalarının çalınması hususunda bu kocabaşların toplanarak Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyede mahkeme edildikleri ve gereğinin yapılacağı bildirilmiştir³⁷. Cezasının ne olacağı hakkında bir kesinlik belirtilmemiştir.

8 Nisan 1842 tarihinde Selanik Müşirine gönderilen belgede, Siroz kazasına tabi Çerişte karyesi sakinlerinden iken yaralanarak öldürülen Pubçu isimli zimminin katilinin aynı karyeden Taşo isimli zimmi olduğu maktulün varisleri tarafından teşhis edilerek sabit olmasının ardından yapılan duruşmalarda maktulün varislerinin diyet olarak istedikleri on bin dirhem gümüşün üç sene içinde ödenmesine ve cinayetin kazaen işlenmesinden ve tarafların diyet konusunda anlaşmalarından dolayı bir ceza verilmesine yer olmadığından adı geçen zanlının serbest bırakılacağı ifade edilirken tekrar incelenen davada suçlunun kamu hizmetinde kullanılmasına dair karar verilmiştir³⁸. İşlenen cinayette taraflar sulh olur ise şer'i hukuka göre başka ceza verilmemektedir. Fakat kamu hukuku açısından ceza kanununa göre tekrar incelenip bir defa da meclislerde görülürdü³⁹.

23 Nisan 1842 tarihli Selanik müşirine gönderilen kaimede, Eşneb Kazasında Ramyan karyeli Hasan'ı öldürüp üzerindeki altınları alıp kaçtıkları iddiasıyla yargılanmaları süren şahıslar atılı suçları külliye inkâr ettikleri, maktulün yakınlarıyla bir meblağ karşılığında sulh oldukları, araştırma sonucu bu fiili işlediklerine dair kesin bir delil olmadığı için Meclis-i Vâlâ'dan çıkan karar neticesinde ceza verilmesine gerek olmadığı belirtilmiştir⁴⁰.

8 Mayıs 1842 tarihli Selanik Müşirine gönderilen şukkada, Drama kazasına tabi İsto karyeli Çoban Bizo isimli zimminin Bereketlü kazasına tabi Kınalı karyesinden Manav oğlu Halil'in evine girerek 2.000 kuruş kıymetli zenci kölesini öldürdüğü iddiasıyla şeri mahkemede suçunu söylemeye yanaşmadığı, aynı zamanda maktulün köle

³⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 372, s. 220.

³⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 374, s. 84.

³⁹ Sedat Bingöl, **a.g.m.**, s.536.

⁴⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 375, s. 28.

olması hasebiyle bir kısasın mümkün olmadığı yerine bedelinin adı geçene ödettirilerek durum Meclis-i Vâlâ'da sonuca bağlanmıştır⁴¹.

21 Haziran 1842 tarihli Selanik Müşirine yazılan şukkada, Selanik ve Girit adalarında işlenen cinayetlerle alakalı maktullerin varisleriyle, katillerin mahkemede duruşmaya çıkarılmaları gerektiğine dair devam eden bir davanın Meclis-i Vâlâ'da görülüp hükmün kısas mı diyet mi olacağına karar verileceği hakkında gönderilen şukka örneği⁴².

29 Haziran 1842 tarihli Selanik ve Varna Müşirine yazılan kaimede, Köstendil kasabası sakinlerinden Derviş Mehmet isimli şahsın Berdi kasabasından Derviş Hacı Mehmed isimli şahsı kazaen öldürdüğü sabit olup, Selanik'teki diyet ya da kısas talebinde bulunacak kimsesi olmamasına rağmen Edirne'de bir zevcesi olduğu anlaşılıp, Edirne müşiri ile irtibata geçen zevcenin Selanik'e gelip burada yeniden yargılama yapılana kadar katilin hapsen gözetim altında tutulmasını istediği ve bu kararın verileceği belirtilmiştir⁴³.

30 Haziran 1842 tarihli Selanik Müşirine gönderilen kaimede, Yanya Sancağında vaki Konice kasabası ahalisinden iken zaptiye neferlerinden Avlonyalı Hayrullah isimli şahıs tarafından öldürülen Ramazan'ın varisi ve babası Ali tarafından kısas istenmesi ve bu isteğinin Meclis-i Vâlâ tarafından yerinde görülmesi üzerine gereğinin yapılacağı bildirilmiştir⁴⁴.

6 Temmuz 1842 tarihli Selanik Müşirine gönderilen kaimede, Demirhisar kazasına tabi Karye ahalisinden Kati ve Menbus isimli zimmiler katillik suçundan hüküm giymiş olan Tano isimli zimmiye yardım etmek suçundan 1'er yıl prangalı hapis cezasına çarptırılmış ve cezalarını doldurdukları zaman affedilip salıverilmeleri için Meclis-i Vâlâ'da karara varılmıştır⁴⁵.

20 Ağustos 1842 tarihli Selanik Müşirine yazılan kaimede, Vize kazası ahalisinden Bozacı Cafer'in Mehmet isimli şahsı kazaen öldürdükten sonra, maktulün yakınları tarafından diyet ödemesi karşılığında affedilmiş olsa da konunun şer'an kamu

⁴¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 375, s. 49.

⁴² BOA. BEO. Meclis-i Vâlâ, No: 376, s. 83.

⁴³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 378, s. 21.

⁴⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 378, s. 25-26.

⁴⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 375, s. 106.

davası olmasından dolayı 1 yıl müddetle hapis cezasıyla cezalandırmasına Meclis-i Vâlâ'da karar verilmiştir⁴⁶. Yukarıda ifade edildiği gibi hadd ve kısas suçlarında şahıs şer'i hukuka göre yargılanıp karara bağlanır daha sonra kamu hukuku açısından dava tekrar görülüp üst mahkemede cezası kesinleştirilirdi.

16 Kasım 1842 tarihinde Selanik Müşirine yazılan kaimede, Asakir-i Redife onbaşısı Selanik Kalesi topçubaşlarından Hasan'ın katili, maktulün kardeşi olan Topuzoğlu Tahir'in cinayet, hırsızlık, taciz gibi çeşitli suçlardan arandığı, yakalanarak gereğinin yapıp merkeze bilgi verilmesi gerektiği ve Meclis-i Vâlâ'da müzakere edileceği belirtilmiştir⁴⁷.

20 Şubat 1843 tarihinde Selanik Müşirine yazılan kaimede, Debre'nin Beşişne karyesi sakinlerinden Zeynel'in Selanik'te büyük kardeşi Hüseyin'i öldürmesi, katilin, maktulün ailesi tarafından bağışlanmış olmasına rağmen Meclis-i Vâlâ'ya havale edilen meselenin sonucunda 5 yıl kürek cezası verilerek mal varlığına el koyulması kararı verilmiştir⁴⁸. Taşradaki meclisler, mali, idari alanlardaki meseleler görüşülüp karara varılan bir mahkeme niteliğine sahiptir. Fakat adli yetkinin kullanımı aşamasında her zaman Meclis-i Vâlâ'nın bu kararı onaylaması gerekmektedir. Sancak ve eyalet meclislerinde çözüme kavuşturulamayan bir dava, hukuki sorunlar, adam öldürme ve hırsızlık gibi suçlar ise yargılamalar Meclis-i Vâlâ'da yapılmaktaydı.

16 Ağustos 1843 tarihinde Selanik Müşirine yazılan kaimede, Köstendil kasabasından Hacı Mehmed'i kazaen öldüren Derviş Mehmed'in, maktulün varisi ve zevcesi tarafından affedilmesiyle kısas ihtimali ortadan kalkmış olsa da kamu davası hükmünde olduğundan ve cinayetin bilerek değil kazaen olduğu belirtilerek Meclis-i Vâlâ kararınca 3 yıl hapisle cezalandırılacaktır⁴⁹.

25 Ağustos 1843 tarihli Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Selanik Eyaletinin Piravişte kazasının Ekecik karyesi sakinlerinden Muhtar İsmail ve oğulları Mehmet ve Hüseyin'i katlettiği iddiasıyla aranan aynı karyeden Deli İbrahim ve kardeşleri Ali ve

⁴⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 376, s. 86.

⁴⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 377, s. 127.

⁴⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 378, s. 66.

⁴⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 379, s. 22-23.

Mustafa'nın bir an önce yakalanarak yargılanmaları için Meclis-i Vâlâ'ya gönderilmeleri gerektiği ifade edilmiştir⁵⁰.

12 Ekim 1843 tarihinde Selanik Müşiri'ne yazılan kaimede, Müteveffiye Osman kızı Hazel'in veraseti reşit olmayan oğlu ve eşi Ali'ye kalmış ancak Ali'nin de kardeşi tarafından kasten öldürüldükten sonra Ali'nin mirası katil kardeşine kalmış olduğundan kısastan affedilen şahısın ne yapılması gerektiği hakkında fetva istenmesi üzerine gelen fetvada katilin Meclis-i Vâlâ kararınca kendisine düşen mirasın diyet olarak değerlendirilmesi konusunda gereğinin yapılmasına karar verilmiştir⁵¹.

12 Haziran 1844 tarihinde Selanik Müşiri'ne yazılan şukkada, Selanik eyaleti dahilinde Drama kazasından cinayet ile suçlanmasıyla beş sene müddetle prangalı hapis cezası alan Mehmet'in ailesinin perişan bir vaziyette bulunduğu belirtilmiştir. Bundan sonra suç işlemeyeceğine karye ahalisinin kefil olduğu ve maktulün ailesiyle bin kuruşa sulh olunarak cezasının büyük çoğunluğu olan 3 seneyi tamamlamış olduğundan salınmasına Meclis-i Vâlâ tarafından karar verilmiştir⁵².

22 Ağustos 1844 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Karaağaç karantina müdürü Osman Efendi'yi katleden Edige isimli Fransız'ın neden ve ne şekilde öldürmüş olduğunun Selanik'teki Fransız konsolos tarafından adilane ve gizli bir şekilde araştırıldıktan sonra durumun Meclis-i Vâlâ'ya bildirilmesi istenmiştir⁵³.

Mart 1845 Tarihli Selanik Müşiri'ne yazılan kaimede, Selanik Sancağı'nın Temurhisar kazasının Öksüzlü karyesinden Saniye isimli kadının ve kardeşleri Ali ve Süleyman'ın adı geçen kaza çeribaşısı Halil Ağa'nın 12 kişiyi azmettirerek adı geçenleri öldürttüğü, mallarını yağma ettirdiği ve evini yaktığı iddiası ile başlatılan soruşturmada görevli olan Selanik Müşiri Ömer Paşa'nın tayini sebebiyle yarım kalmış olmasından dolayı soruşturmanın bir an önce sonlandırılarak gereğinin yapılıp durumun Meclis-i Vâlâ'ya bildirilmesi istenmiştir⁵⁴.

28 Mayıs 1845 tarihli Selanik Müşirine yazılan kaimede, Siroz sakinlerinden Yehud isimli Yahudi'nin İsmail Bey'in kölelerinden Abdulfettah tarafından

⁵⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 381, s. 22-23.

⁵¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 382, s. 58.

⁵² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 390, s. 87.

⁵³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 388, S. 94-95.

⁵⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 391, s. 139-141.

öldürülmesinin ardından olayda İsmail Bey'in de medhali olup olmadığının adilane bir şekilde araştırılması için Meclis-i Vâlâ'da bu durumun müzakere edilip hakikatin ortaya çıkarılacağı belirtilmiştir⁵⁵.

14 Temmuz 1845 tarihli Selanik Müşir'ine yazılan kaimede, Siroz nahiyesinde eşkıya tarafından katledilen ve malları gasp edilen yirmi reyanın, katilleri ve hırsızlarının şimdiye değin neden bulunamadığı konusunda bilgi verilerek bir an önce bulunmaları konusunda davanın Meclis-i Vâlâ'da görüşüleceği ifade edilmiştir⁵⁶.

7 Ocak 1850 tarihli Selanik Valisi'ne yazılan şukkada, Sorok karyesi sakinlerinden Mustafa'yı katleden Süleyman'ın, maktulün ailesi tarafından bağışlanarak kısastan kurtulup diyete çevrilmiştir. Ancak davanın bir nevi kamu davası durumuna gelmesi sebebiyle devlet tarafından 15 yıl kürek cezası ile cezalandırılması dair karar verilmiştir⁵⁷.

8 Nisan 1850 tarihli Selanik Valisine gönderilen şukkada, Pirevişte kazasına tabi Meşban karyesinden iken darp sonucu vefat eden Hüseyin'in varisleri ile katil zanlıları İsmail Bey, oğlu Mehmet Beram ve damadı Sait Ağa ile arasındaki davada adı geçen İsmail Bey müteveffa ile cariyesini ambarda uygunsuz vaziyette bulduğunu, üzerine vardığında aralarında arbede çıktığını, müteveffanın elini ısırıldığını ancak müteveffanın bu arbededen dolayı öldüğünü kabul etmediğini beyan etmiş ardından taraflar diyet mukabilinde sulh olmuşlardır. Ancak adı geçenlerin müteveffa üzerine güya namus meselesi yüzünden suikast niyetiyle vardıkları açık olduğundan davanın bu şekilde sonuçlandırılmayacağı, özel bir kişi görevlendirilerek müteveffanın darp edilip edilmediğinin her yönüyle araştırılana kadar adı geçenlerin göz altında tutulup davanın yeniden görülmesi gerektiğine dair karar verilmiştir⁵⁸. Buradan anlaşılan merkez ile taşranın suç ve ceza konusunda iş birliği içinde olup aynı zamanda iş bölümü yaptıkları görülmektedir.

20 Nisan 1852 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Selanik eyaletinin Bezirgân Nahiyesine tabi Doğancı karyesinden maktul Ferhat'ın katil zanlısı olarak yargılanan İbrahim'in cinayeti kabul etmemesinden ve hakkında cinayeti onun işlediğine

⁵⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 392, s. 95.

⁵⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 389, s. 61.

⁵⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 475, s. 42.

⁵⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 475, s. 22

dair sağlam kanıt olmadığından serbest bırakılması Meclis-i Vâlâ'dan çıkan kararla bildirilmiřtir⁵⁹.

18 Aralık 1852 tarihli Selanik Valisi'ne yazılan şukkada, Vardarit nahiyesine tabi Layda iftliğinde katledilen Abdül Efendi'nin katili olan Arnavud Davut'un maktulün varisleri tarafından affedilmesiyle kısastan kurtulup on bin dirhem ile diyete çevrilmesinin ardından ceza kanunu gereğince Meclis-i Vâlâ'nın kararı neticesinde dokuz sene kürek cezası ile sonuçlanmıřtır⁶⁰. Ceza kanunu net olarak belirtilmemiştir. Ancak belge yılına göre 1851 tarihli Kânun-i Cedid olabilir. Can, mal, namus korunmasına yönelik maddelere yer verilmiştir. Özellikle belirtmek gerekirse birinci fasılda katlin eşitleri, yaralama ve yol kesme gibi suçlara verilecek cezalar beyan edilmiştir.

12 şubat 1853 tarihli Selanik Valisi'ne yazılan şukkada, Selanik'de Yahudi Mahallesi'nde 7 adet Hristiyan geçerlerken Sabnay isimli Yahudi'ye saldırdıkları ve adı geçen Yahudi kendisini savunurken çıkan kavgada ölmesi üzerine birtakım Yahudiler toplanarak Hristiyanlar aleyhinde huzursuzluk çıkarmıştır. Katilin kim olduğu anlaşılmamış olduğundan tespitinin bir an önce yapılması gerekmektedir. Selanik gibi farklı uyruklardan olan insanların bir arada huzur ile yaşamaları önemli olduğundan durumun hakkıyla araştırılarak sorumluların ortaya çıkarılması ve gereğinin yapılması talep edilmiştir. Bu durumun Memleket Meclisinde hakkaniyetle özömlenmesi, zabıta ve asayişe dikkat edilmesi hususunda yazılan şukka örneđidir⁶¹.

2 Mart 1853 tarihli Selanik Valisine yazılan şukkada, Müderris şari Ömer'i bıçakla öldürdüğünü her ne kadar inkâr etse de kazaen öldürdüğu sabit olan Hafız Hasan'ın ceza kanununca beş sene müddetle Tersane-i Amirede kürek cezasına çarptırılmasına dair karar verilmiřtir⁶².

18 Nisan 1853 tarihli Selanik Valisine yazılan şukkada, Avusturya tebasından olup Selanik'te mütemekkin Karisi isimli tacirin altı kişilik maiyetiyle birlikte Menlik kasabası yakınlarında eşkiya tarafından soyularak öldürölmesi üzerine, adı geçen devlet konsolosluğu aracılığı ile bilgi istemiş ve Selanik Valisi'ne konuyla alakalı durumun araştırılarak sorumlularının bulunup mahkemeye çıkarılması ve yol güvenliğini hakkında

⁵⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 425, s. 44.

⁶⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 480, s. 72.

⁶¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 429, s. 68.

⁶² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 480, s. 101.

emniyetsizliği gidermek için zaptiyelerin eşlik etmesi ve asayişin sağlanması konusunda durum Meclis-i Vâlâ'da sonuçlandırılacaktır⁶³.

24 Nisan 1853 tarihinde Selanik Valisine yazılan şukkada, Vidinli Yakup, Ali ve Osman ile Karalat karyesi sakinlerinden Hüseyin'in hanesine girerek darp ve zevcesini öldürdüklerini kabul etmediklerinden şer'i kanuna göre ceza verilmeyip mazbata Meclis-i Vâlâ'ya gönderilerek ceza kanunnamesine göre 5 sene kürek cezası verilmiştir⁶⁴. Şer'i kanuna göre suçlu oldukları kesinleşmemiş olduğu bu davada ceza kanunnamesine göre dava değerlendirilip sonuçlandırılmıştır.

25 Nisan 1853 tarihli Selanik Valisine gönderilen şukkada, Nevrekop kazasında katledilen İstosil'in katilinin kısas olan cezasının maktulün varisleri tarafından affedilmesiyle kısastan kurtulduğu ve diyete çevrileceği belirtilmiştir. Ceza kanununa göre katilin cezasının verildiği günden itibaren Tersane-i Amire'de pranga vurularak kürek cezasına karar verilmiştir⁶⁵.

26 Ocak 1854 tarihli Selanik Valisine gönderilen şukkada, Aynaroz Adasındaki manastır hakkında yürütülegelen usul belli iken adanın müdürü İbrahim Efendi'nin reayaya kötü davrandığı ve usulü bozduğu anlaşılmıştır. Talnibos Rahibinin hizmetçisinin işkence edilerek öldürülmesiyle alakalı delilleri kararttığı ve işin içinde olduğu ile ilgili güçlü iddiaların araştırılması, Rum Patrik'inin davayı Meclis-i Vâlâ'ya havale etmesi sonucu gereğinin yapılacağı bildirilmiştir⁶⁶.

5 Nisan 1855 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, geçen yıl bazı başıbozuk askerlerin sebep oldukları kıyım harekâtından dolayı bölgeye padişah emriyle Süreyya Bey gönderilmişti. Yapılan araştırmada Yunan Çeteleri tarafından yapılan saldırılara karşılık vermek üzere bölgeye Hasan Ağa ve Mahmud Bey kumandasında gönderilen askerlerin yanlışlıkla açtıkları ateş sonucunda Kesendire sahillerinde Polirdon karyesinde içlerinde kocabaşlarında olduğu 28 kişinin yanlışlıkla öldürüldüğü anlaşılmıştır. Hasan Ağa ve Mahmut Bey'e altışar sene Rodos'a sürülecekleri bildirilmiştir. Bölgede yapılan araştırmada konuda ihmali bulunan Karadağ askeri memuru Yahya Ağa, Canbaz oğlu Ali ve Karadağlı Mahmud Ağa'nın bir an evvel

⁶³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 431, s. 90.

⁶⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 480, s. 60.

⁶⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 480, s. 128.

⁶⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 432, s. 33.

bulunması ve haklarında prangalı hapis cezasının uygulanacağı Zaptiye Müşirine bildirildiği ifade edilmiştir⁶⁷.

1.1.2. Hırsızlık

Hırsızlıkla ilgili 13 adet belge bulunmaktadır. Bu belgelerin onu Selanik üçü Tırhala'ya gönderilmiştir. İlgili sancakların beş müşir, beş vali, bir kaymakam ve bir meclis ile mutasarrıfına hitaben gönderilmiştir.

İlk belge 29 Mayıs 1841 tarihli Tırhala Meclisine gönderilen şukkada, Tırhala Kazasında hırsızlık suçu sabit olan Yaki oğlu Dimo isimli zimminin Tırhala Meclisinde görülen davasının cezası kesinleştirilmesi için, bir üst mahkeme durumunda olan Meclis-i Vâlâ'ya iletilmiş ve suçundan dolayı 3 sene prangalı hapis cezasına çarptırılması karar verilmiştir⁶⁸.

10 Mayıs 1842 tarihinde Selanik ve Rumeli Müşiri'ne gönderilen kaimede, Paşa Sancağında kain Manastır ve havalisinde askerin çeribaşı Şerif Bey'in ahali ve reayadan fazla para aldığı ve birinin yüz bin kuruşunu çaldığının anlaşılması üzerine, meselenin görüşülmesi için davanın havalesi Meclis-i Vâlâ'ya yapılmıştır⁶⁹.

2 Ekim 1843 tarihli Selanik Müşirine gönderilen kaimede, Zagor Nahiyesine bağlı Cevrile karyesi sakinlerinden Taşo ve yoldaşı Konstantin isimli zimmilerin Siroz'da Kurşunlu Kilisesi ve Cuma karyesi kiliselerini gece vakti girerek soydukları kesinleşmiş olup Siroz Meclisinin mazbatasını Meclis-i Vâlâ'ya iletilip ilgili kanun maddesi mucibince ilgili kişilerin 3 aydan 3 yıla kadar prangalı hapis cezası verilmesi gerektiğine karar verilmiştir⁷⁰.

22 Temmuz 1844 tarihli Selanik Müşirine yazılan şukkada, Yenice Vardar çeribaşısı Hüseyin Bey hakkında ahalinin vaki olan şikayetleri üzerine azledildikten sonra adı geçenin hesabına geçirdiği 32.000 kuruş ve 1843 senesine ait mukataalardan elde

⁶⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 435, s. 174.

⁶⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 372, s. 43.

⁶⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 375, s. 54-55.

⁷⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 382, s. 82.

etmiş olduğu 16.000 kuruşun kendisinden tahsili ve kendisinin yargılanmak üzere merkeze gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir⁷¹.

14 Kasım 1852 tarihli Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Nevrekop Kazası sakinlerinden Yusuf Bey, Hüseyin Ağa ve Hacı Hakkı Efendi isimli şahısların fesat ve şakilik peşinde oldukları, etraf kazalara da musallat olarak nizam ve asayiş bozdukları için padişah tarafından haklarında verilen sürgün cezalarının uygulanması ve sebep oldukları cinayet, gasp gibi suçlarda dahil olduğu tespit edilirse ayrı ayrı mahkemeleri yapılması gerektiği bildirilmiştir⁷².

18 Aralık 1852 tarihinde Selanik Valisine gönderilen şukkada, Selanik taraflarında kıtal ve hırsızlık gibi eşkıyalık yapanlardan iki kişinin yakalandığı ve devamının da bir an önce yakalanıp merkeze bilgi verilmesi gerektiği bildirilmiştir. Aynı zamanda kanun ve padişah rızasına mugayyır olacak hareketlerde bulunduğu hakkında şikayetler varit olan Ostromca kazası müdürü Halim Bey hakkında tahkikat icra edileceği ifade edilmiştir⁷³. Bu belgede hem hırsızlık hem de şikâyet konusu ile ilgili bilgi verilmiştir.

24 Nisan 1853 tarihli Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Midilkisri kazası dahilinde Secne karyesi sakinlerinden olan Yunaki Luka isimli tüccarın yolda birkaç hizmetkarı ve birkaç arkadaşı ile Tunakop Panayırı'na giderken Karaferye kazasına tabi Yambaferya derbendinde rüsüm-ı derbendiye vermek için biraz beklemiş ve arkadaşları bu sırada ilerlemişlerdi. Arkadaşlarına yetişmek için yolda yalnız giderken eşkıya hücum etmiş ve altmış dokuz bin kuruş nakitinin çalındığını bunu da az önceki derbent mültezimi Elmas Ağa ve adamlarının da içinde bulunduğu eşkıya tarafından soyulduğunu iddia etmesi üzerine Karaferye Meclisinde ifade vermiştir. Adı geçenlerin alınan ifadelerinde bunu reddettikleri ve konuyla alakalı sağlam bir delil olmadığından adı geçenlerin serbest bırakıldıkları yine de konunun araştırılıp gereğinin yapılması için hazırlanan mazbata Meclis-i Vâlâ'ya verilmiştir⁷⁴.

18 Ocak 1854 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Siroz Sancağına bağlı Petriçe kazası müdürü Hüsnü Bey'in yolsuzluk ve

⁷¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 389, s. 47-48.

⁷² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 428, s. 19-20.

⁷³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 428, s. 97.

⁷⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 428, s. 114.

hırsızlık suçlarından azlinden sonra yerine Tortum Kazası Müdürü Mehmet İbiş Efendi'nin tayini ve eski müdürün yolsuzluk ve hırsızlığının boyutlarının araştırılması istenmiştir⁷⁵. Burada farklı kurumların iş birliği halinde çalışmaları görülmektedir.

29 Kasım 1860 tarihli Selanik Valisine gönderilen şukkada, Bundan önce Tırhala Sandık sarrafı olup Selanik'te mukim Şalom'un devlet malından zimmetine mal geçirdiği anlaşılmiş olduğundan adı geçen Tırhala tarafına süratle gönderilmesi gerektiği konusunda Tırhala Mutasarrıfı tarafından durum Meclis-i Vâlâ'ya iletilmiştir⁷⁶. Tez kapsamında kullanılacak belgelerde bu örnekte olduğu gibi vali-mutasarrıflar görülmeye başlanmıştır. Herhangi bir makam ya da görevde tasarruf eden kişi anlamına gelmektedir. XVII. yüzyıl başlarından itibaren kullanılmaya başlayan sancağa ya da livaya gönderilen idareci manasını taşımaktadır⁷⁷.

1843 tarihli Selanik Müşir'ine yazılan kaimede, Selanik'te sakin manastır eski Çeribaşısı İbrahim Ağa'nın 1840 senesindeki Vidin Kazası ayanlığı olaylarında adı geçen kazadan Mihail isimli zimmiyi haksız yere alı koyduğu ve elindeki bin beş yüz akçeyi aldığı hakkında adı geçen zimmi tarafından yapılan şikâyetin araştırılması istenmiştir⁷⁸.

1843 tarihli Selanik Müşir'ine gönderilen kaimede, Tasom isimli zimminin Bosna Sancağında misafir olarak ikamet ettiği Acbolca (?) isimli zimmiye 25.000 kuruşluk emtiasını emanet edip başka tarafa gittiği, geri geldiğinde Acbolca'dan emanetini istediğinde Acbolca'nın bunları kendisine vermeye yanaşmadığı ve Selanik Sancağına tabi Vidin Kazasına firar etmiş olduğuna dair olan iddiasının araştırılıp mahkemece gereğinin yapılması istenmiştir⁷⁹.

12 Temmuz 1843 tarihli Tırhala Kaymakamına gönderilen kaimede, Tırhala Sancağında ki Evkaf-ı Hümayun'a ait olup Mehmet Hulusi Bey ile Avrupa Tüccarından Penayut Arkor Modri isimli tüccarın ortaklaşa işlettikleri çiftlik konusunda anlaşmazlığa düştükleri, adı geçen tüccarın çok senelerden beri çiftliğin başına atadığı bir adam vasıtasıyla çiftliği idare edip gelirlerine el koyduğu, adı geçen Mehmed Hulusi Bey'in defaten istemesine rağmen muhasebe defterlerini bir bahane ile sakladığından bahisle

⁷⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 432, s. 25.

⁷⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 446, s. 166.

⁷⁷ Ali Fuat Öreç, "Mutasarrıf", *DİA.*, C. 31, Ankara 2020, s. 377-379.

⁷⁸ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 265, s. 16.

⁷⁹ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 265, s. 16.

hissenin çalındığını, adı geçenlerin şer’i hükümlere göre mahkeme edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir⁸⁰. Tanzimat’ın ilk yıllarında muhassıllık meclisinin ilgası 1842 ile yerini maliye, mülkiye ve zaptiye alanında işleri yürütmesi için valiye havale edilmiştir. Valiye yardımcı olacak bir defterdar verilip sancaklara ise kaymakamlar atanıyordu⁸¹.

7 Şubat 1861 tarihinde Tırhala Mutasarrıfı Tayyip Paşa’ya gönderilen şukkada, Tırhala sancağında Alasonya kazasına tabi (...) karye hizmetlerinin öteden beri karye sakinlerine verildiğinden Fenalya karyesinden Totori isimli şahsın duruma müdahale ederek usulü bozduğu anlaşılmış, bu şahsın müdahalesinden menedilmesi ve zimmetine geçirdiği bir şey olup olmadığı hırsızlık yapıp yapmadığının araştırılması için Maliye Nezareti’ne bildirilen bu durumun mazbatasının Meclis-i Vâlâ’da incelenmeye alındığı bildirilmiştir⁸².

1.1.3. Zorbalık

Zorbalıkla ilgili toplam yedi adet belge bulunmaktadır. Bunların dördü Selanik ikisi Tırhala biri Varna’ya gönderilmiştir. İlgili sancaklara iki vali, bir müşir, iki mutasarrıf ve bir muhassılına, bir kaymakama ve de bir muhafıza hitaben gönderilmiştir.

İlk belge 28 Ağustos 1843 tarihinde Selanik Müşirine gönderilen kaime, Yenice Kazası eski Voyvodası Emin Bey’in hekimliğini de yapan Moralı Nikolaki isimli hekimin etrafına aynı karyeden Nikolaki ve Değirmenci Hacı İlya isimli zimmilerle birlikte ahaliye zulmettikleri bildirilmiş olup ve gereğinin yapılması için mazbata Meclis-i Vâlâ’ya havale olmuştur⁸³.

18 Haziran 1851 tarihinde Selanik Valisi’ne gönderilen şukkada, Selanik karyelerinde devriye yapan zaptiyenin yeme içme masraflarını ahali ve reayaya

⁸⁰ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 266, s. 5.

⁸¹ Musa Çadırcı, **a.g.m.**, s. 238.

⁸² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 106.

⁸³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 382, s. 7.

karşılıktarak halka zulmedip zorbalık yaptığı anlaşılmış olmasıyla bu keyfi davranışlarının Meclis-i Vâlâ'da görüşülüp gereğinin yapılacağı belirtilmiřtir⁸⁴.

31 Ekim 1852 tarihinde Selanik Valisine ve Zaptiye Müşirine gönderilen şukkada, Dilonyalı müteveffa Osman Ağa'nın kızı Emine Hatun'u Abdülcelil Ağa ve Kadir isimli iki ayrı şahsa kendisini ayrı ayrı nikahladığı görülmüş, fetvahanede yapılan muhakemelerinde adı geçen Abdülcelil Ağa'nın önce nikahladığını ispat etmesi sebebiyle adı geçen Kadri'nin nikahının geçersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Buna binaen bu fiili işledikleri sabit olan Kadri Ağa ve amcası mültezim Abbas Ağa'nın bu fiilleri bir nevi kız kaçırma sayılacağından ayrıca yaptıkları bu fiilin ahlaka ve şer'e mugayyir olup Emine Hatun'un zorbalığa maruz kalmasının sonucunda, şahısların Meclis-i Vâlâ'da verilen ceza tayini sonucunda 6 ay müddetle Yenice Vardar'a sürgün edilmesi, adı geçen Emine Hatun'un şeran zevci olan Abdülcelil Ağa'ya kendini teslim etmesi kararı verilmiřtir⁸⁵.

7 Temmuz 1840 tarihinde Selanik Mutasarrıfı Ömer Paşa'ya ve Muhassılı Efendiye gönderilen kaimede, Selanik Mutasarrıfı Ömer Paşa'nın, devlet ricalinden müteveffa Çelebi Efendi'nin kızı Aişe Sıdıka Hanım'a ait olan çiftliğe sebepsiz ve haksız yere müdahalede bulunulduğu, adı geçen hanımın çiftliğine akan suyun yönünü değiştirdiği konusunda zorbalık edilip yapılan şikâyet neticesinde adı geçen paşanın bu fiilinden vazgeçmediği görülmüş veya bu fiilinden vazgeçmesi ya da mahkeme edilmek üzere kendisinin ya da bir vekilini merkeze göndermesi gerektiği bildirilmiřtir⁸⁶.

6 Temmuz 1844 tarihinde Tırhala Kaymakamına gönderilen kaimede, Tırhala Ahalisinden şeyh Abdulgaffur Efendi'nin tasarrufundaki tarlaya komşusu Naradalanya isimli çiftliğin sahibi Yahya Ağa isimli şahıs haksız yere hayvanlarını sokup adı geçen Abdulgaffar Efendi'nin mahsulüne zarar verip zorbalık ettiği ve bu husus daha önce mahkemeye taşınıp adı geçen Yahya Ağa müdahaleden menedilmesine rağmen bu fiili işlemeye devam ettiğine dair şikayetlerin mahkemece araştırılıp gereğinin yapılmasına karar verilmiřtir⁸⁷.

Mayıs 1850 tarihinde Varna Muhafızına yazılan şukkada, Varna Kızıлтаř Müdürü Mustafa Ağa'nın eşi Hacı Hanım'ın Hacı Hasan Mahallesi'ndeki arsası bundan 2,5 sene

⁸⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 422, s. 129.

⁸⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 427, s. 121.

⁸⁶BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Âdi, No: 250, s. 170.

⁸⁷ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 267, s. 63.

önce Müftü Bey tarafından zorbalık edilerek, haksız ve yersiz olarak Şakir Efendi'ye satılmış, Şakir Efendi arsa üzerine bina yaptırmış ancak satış mahkeme tarafından bozulduğu halde halen gereğinin yapılmadığı görüldüğünden bir an önce gereğinin yapılması için⁸⁸. Tanzimat'ın ilk yıllarında yetkileri güçlendirilen kaymakam ve valiler gibi muhafızlarda zaptiye memuru gibi güçlenmiştir. Askeri ve mali yetkiye sahip olan muhafız, eyaletindeki askeri kuvvetlerin komutanıdır⁸⁹.

3 Nisan 1852 tarihinde Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada, Şeyh Hasan Efendi'nin kızları Emetullah ve Gülsüm Hanımların Tırhala Kazasında mutasarrıf oldukları Nisbete Çiftliğinin civarındaki Çarmaton Çiftliği'nin mutasarrıfları İslam, Yano ve Halil Ağaların 7-8 yıldan beri kendi çiftliklerine müdahalede bulunup zorbalık ettiklerine bahisle gereğinin şeri mahkemelerce ve meclis kararınca gereğinin yapılması ifade edilmiştir⁹⁰.

1.1.4. Yaralama

Bu bölüme ait iki adet belge bulunmaktadır. İki belgede Tırhala'ya gönderilmiştir. İlgili sancakların ikisi de Tırhala mutasarrıfına hitaben gönderilmiştir.

1850 tarihli Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada, Yenişehir kazasının Yenice-i Rum kasabası kocabaşısı Dimitri daha önce Hisar karyesinden adı geçen kasabaya gelirken yolda yaralanmış ve olayın zanlısı olarak Kostandi ve Hırsto Doli olduğu anlaşılacak gözaltında tutulurken adı geçen kocabaş kendilerini affettiğinden salıverilmişlerdi. Tekrar dahi adı geçen Dimitri penceresi önünde otururken tüfekle yaralanmış, zanlı Tinas ise adı geçenler Kostandi ve Hırsto'nun kendisine para vererek bunu yaptıklarını söylemiş ancak adı geçen kişiler bunu inkâr ettiklerinden delilin de yeterli olmamasından salıverilmişler. Durum Dimitri tarafından Meclis-i Ahkam-ı Adliyyeye taşınmış ve burada görülen müzakerelerde Dimitri'nin canına kastedilmesi olayının tüm yönleriyle ortaya çıkarılmamasının kabul edilemez olduğu, tetikçilikle

⁸⁸ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 276, s. 16.

⁸⁹ Enver Ziya Karal, **Osmanlı Tarihi Islahat Fermanı Devri 1856-1861**, C.6, Ankara 2000, s. 130.

⁹⁰ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 281, s. 54.

suçlanan Tinas'ın tekrar üç buçuk yıl pranga cezasıyla cezalandırılması, kendisine bu fiili yaptırdığı öne sürülen kişilerin mahkemelerinin tekrar yapılması, adı geçen Dimitri'nin can ve mal güvenliğinin sağlanması konusunda gereğinin yapılması istenmiştir⁹¹.

7 Mayıs 1853 tarihinde Tırhala Mutasarrıfı ve Zaptiye Müşiri'ne gönderilen şukkada, Tırhala Sancağının Pirlankozir karyesinden Taşo'nun gece vakti hanesine girip, Taşo'yu yağ ile haşlayıp annesini darp edip yaraladıktan sonra mal ve eşyasını gasp ederek kaçımlardır. Üç kıta mazbata ile Meclis-i Vâlâ'ya giden mazbata ile Todori'ye Tersane-i Amire'de 15 yıl, Hırsto'nun para ve eşyasını gasp eden İsperto ve Yorgi'nin 7'şer yıl kürek cezasına çarptırılıp gereğinin yapılacağı belirtilmiştir⁹².

1.1.5. Dolandırıcılık

Bu bölüme ait iki adet belge bulunmaktadır. İkisi de Selanik'e gönderilmiştir. İlgili sancağın vali ve müşirine hitaben gönderilmiştir. Buradaki iki belgede de soruşturma ve araştırma yapılmasından bahsedilip müşir valiler dikkat çekmektedir. Burada müşir valinin, polis soruşturmasına benzer bir görev tanımlı olduğu söylenebilir.

7 Eylül 1843 tarihinde Selanik Müşirine gönderilen kaimede, Selanik sakinlerinden ve Üzümcü esnafından Acı Yorgi Kibgala isimli şahsın kendi halinde olmayıp sürekli dolandırıcılık, fesat, mala zarar vermek suçlarından daha önce Der-Saadet'te cezalandırılmasına rağmen affedilip gönderildikten sonra yine aynı suçları işlemeye devam etmesinden dolayı Limni Adası'na sürgüne gönderilmiş ise de patrik tarafından kefile rabt edilerek affedilmesi talep edildiğinden durumun araştırılması istenmiştir⁹³.

2 Ağustos 1853 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Drama Kaymakamının 1851/1852 senesi beş adet kaza aşarının ihalesinde bazı uygunsuzluğu, ihalede kapama usulüne gittiği rüşvet ve dolandırıcılık suçlarından aynı zamanda mühürdarından bu konuda gelir elde ettiği gibi bazı şikayetler oluşmuştur. Konunun

⁹¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 475, s. 11.

⁹² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 429, s. 12.

⁹³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 382, s. 26-27.

soruşturularak gereğinin yapılması için Meclis-i Vâlâ'ya havale olan davada Maliye Nezareti ile iş birliği yaparak durumun araştırılacağı bildirilmiştir⁹⁴.

1.1.6. Rüşvet

Bu bölüme ait bir adet belge bulunmaktadır. Bu belge örneği Selanik Müşirine hitaben gönderilmiştir. Ağustos 1842 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Selanik'te görevli katiplerden İshak Efendi'nin rüşvet aldığını itiraf etmesinden dolayı hakkında oluşturulan mazbatanın Meclis-i Vâlâ'ya havale edilip müzakere sonucu gereğinin yapılmasına karar verilmiştir⁹⁵.

1.1.7. Taciz

Bu bölüme ait bir adet belge bulunmaktadır. Bu belge örneği Selanik Müşirine gönderilmiştir. 16 Haziran 1842 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Topran Kazasının Pazarı Mahallesinde kadınlara sataşma ya da rahatsız etme gibi suçlara cesaret etmiş olan Salin isimli şahsın ahalinin huzur ve emniyetinin sağlanması için yakalanarak cezalandırılması için durum Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir⁹⁶.

1.1.8. Kalpazanlık

Bu bölüme ait bir adet belge bulunmaktadır. Belge örneği Selanik Müşirine gönderilmiştir. 18 Eylül 1843 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Grebene kazasına tabi Zemnice karyesi reayasından olup kalpazanlık suçundan 15 ay hapis cezası alıp hapis müddeti bittikten sonra yine kalpazanlığa devam eden Kuyumcu Hristo isimli

⁹⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 429, s. 58.

⁹⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 376, s. 43.

⁹⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 377, s. 161-162.

şahsın davası Meclis-i Vâlâ'da görüşüldükten sonra dört yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir⁹⁷. Burada anlatılmak istenen suç akçenin sahtesinin bastırılması konu edilmiştir.

1.1.9. Dini Terk Etme

Bu bölüme ait bir adet belge bulunmaktadır. Belge Selanik Müşirine gönderilmiştir. İslam hukukunda cezai yaptırımlar birkaç ayrıma tabi tutulmaktadır. Bunlardan en bilinen cezalar had, kısas ve ta'zir olarak ele alınmaktadır. İslam'ın dikkat ettiği beş temel değer olan akıl, din, ırz, can ve malın korunması ilkesinin önemli bir parçasıdır. Hadlerde suçlunun af, sulh, cezada indirim ya da onun yerine başka ceza talep etmesi gibi hakları yoktur. Verilen cezalara bakıldığında recm, celde, sürgün, el ve ayağın kesilmesi⁹⁸ ya da örnek belgede belirtildiği gibi öldürülmesi ifade edilebilir.

16 Aralık 1843 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Selanik defterdarı Ethem Efendi'nin maiyetinde birinci katip olan Mehmet isimli şahsın yolculuk esnasında dinini terk ettiği, bunun sonucunda fetva gelene kadar hapis cezasına çarptırıldığı, şer'i hükme göre bu gibi şahısların tekrar dine dönmesi konusunda ikna edilmesi ikna edilemiyorsa öldürülmesi gerektiği ancak bunun ileride Avrupa ile Osmanlı Devleti arasında sorun teşkil edecekte olsa örnek teşkil etmesi babında yolculuktan döndüğünde gereğinin yapılmasına karar verilmiştir⁹⁹.

1.1.10. Diğer

Bu bölüme ait on bir belge bulunmaktadır. Altı tanesi Selanik Müşirine iki tanesi Selanik Valisine ve bir Tırhala valisi ile bir Tırhala Kaymakamına gönderilmiştir. Bu

⁹⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 382, s. 32-33.

⁹⁸ Ali Bardakoğlu, "Had", *DİA.*, C. 14, 1996-İstanbul, s. 547-551.

⁹⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 383, s.71.

bölümde anlatılacak olan belgeler konu itibari ile uygunsuz hareket, suçun ne olduğunun tam olarak ifade edilmeyip verilen cezaları ifade etmektedir.

14 Mart 1844 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Siroz reayasından Kürekçi Mitol, Foni ve Koçu isimli zimmilerin fesat ve fitne gibi uygunsuz hareketlerinden dolayı Rum Patriki tarafından cezalandırılmasını istemesine üzerine Siroz meclisinden çıkan mazbatanın Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmesi sonucu kendilerinin tutularak birer sene müddetle sürgün edilmesi karar verilmiştir¹⁰⁰.

8 Ağustos 1844 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Drama Kaymakamlığına mülhak Ali Çelebi kazası müdürü Ağvaz Ağa hakkındaki suçlamaların kendisine olan garaz ve bazı kişilerin fesat ve fitne gibi uygunsuz hareket peşinde olmalarının anlaşılması üzerine Meclis-i Vâlâ'da bu olayın çözümlenmesi hakkında gereğinin yapılacağı bildirilmiştir¹⁰¹.

11 Ekim 1844 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, daha önce uygunsuzluğu sebebiyle ailesiyle beraber Limni Adası'na sürgün edilen Acı Yorgi Kigale isimli şahsın bir kefile raptedilerek Selanik'e geri gönderildiği ancak eski uygunsuz davranışlarına devam ettiği hakkında şikayetler gelmesi sebebiyle önceki davalarının da birleştirilip hakkında gereğinin yapılması için Selanik Meclisinden çıkan mazbatanın Meclis-i Vâlâ'ya gönderilmesi hakkındadır¹⁰².

11 Aralık 1844 tarihinde Selanik Müşiri ve Tırhala Kaymakamına gönderilen şukkada, Tırhala Kaymakamı Hasan Paşa'nın hizmetinde iken kovulan ve adı geçen paşanın kethüdası Arif Ağa'yı öldürmeye kastederek hapis cezası alan Ali Çuka'nın ıslah olduğuna damadı ve sair bazı kişilerin kefil olduğuna nazaran bu uygunsuz davranışları neticesinde Tırhala Kaymakamı Tayyar Paşa'nın şukkası ile Yenişehir Fener Meclisi'nin mazbatasını Meclis-i Vâlâ'ya gönderilip cezasının sürgüne çevrilerek Tırhala'dan Selanik'e sürülüp gözetim altında tutulması gerektiğine karar verilmiştir¹⁰³.

2 Mart 1845 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Matol, Andon ve Kostanti isimli zimmilerin bazı kabahatlerinden pişman oldukları, ailelerinin perişan bir

¹⁰⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 385, s. 55.

¹⁰¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 386, s. 44.

¹⁰² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 387, s. 157.

¹⁰³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 389, s. 5-6.

halde olduklarından bahisle affı Rum Patrik'i tarafından istenmiş Meclis-i Vâlâ'ya havale edilen davada talebin uygun görüldüğü ifade edilmiştir¹⁰⁴.

9 Mart 1845 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Avrathisarı kazasından olan Emlak Ağası Hacı Bekir Ağa'nın Selanik Vapuruyla tezkiresiz olarak İstanbul'a gelmiş olan 4 adet zimmiyi İstanbul'a gitmelerine sağlaması, aynı zamanda ortağı olduğu çiftlikten geçimini sağladığı ve buradaki hayvanları telef ettiği gibi davranışları hakkında soruşturmanın yapılması için Meclis-i Vâlâ'ya havale olan davanın incelenip sonuçlandırılmasına karar verilmiştir¹⁰⁵.

19 Mayıs 1850 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Zincene Kazasına tabi Ledefakıca karyesinde doktorluk yaptığı sıralarda ahaliyi kışkırtıp fesat ve düşmanlık peşinde olduğu gibi uygunsuz davranışları olan Nikol Tandalidi'nin ahali tarafından şikâyet edilip terbiye edilmesi istida edildiğinden Meclis-i Vâlâ kararına göre şahsın incitmeden derdest edilmesine karar verilmiştir¹⁰⁶.

7 Temmuz 1850 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen kaimede, Selanik'e bağlı Karakarye kazası muhacirlerinden bazılarının on kişiyi askeri kuraya sokmadıkları sabit olup, bunlar hakkında asker firarisi hükmü verilerek cezalandırılması gerekirken aflarını talep edip gariban halktan oldukları belirttikleri ama yine de cezasız kalmalarının uygun olmayacağından 1 ay müddetle hapsedilmelerine dair gereğinin yapılması için Selanik Valisi'ne bildirilmiştir¹⁰⁷.

14 Şubat 1864 tarihinde Tırhala Valisi'ne gönderilen şukkada, daha önce merkezle yapılan yazışmalar sonucunda 200 adet zaptiye neferinin uygunsuzluk yaptığı iddia edilmiş ancak derinlemesine yapılan inceleme sonucunda bunların sadece 50 civarında neferin uygunsuzluğu tespit edildiğinden ve bu 200 neferin hepsinin cezalandırılmasının eyaletin emniyetine hanel getireceği uyarısıyla gereğinin yapılması ifade edilmiştir¹⁰⁸.

¹⁰⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 391, s. 60.

¹⁰⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 391, s. 130-131.

¹⁰⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 418, s. 115.

¹⁰⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 407, s. 84

¹⁰⁸ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Mühimme, No: 307, s. 2.

1.1.11. Suçlar ve Cezalar Sonuç

1. Tanzimat'ta belirtilen en temel hususlardan birisi Ceza Hukukunca belirtilen kişinin can, mal, ırzını koruma prensibi üzerinden gidildiğinden buna yönelik ceza yaptırımları dikkat çekmekle devletin bu yönde politikalar yürütmesi ahalinin kendi aralarındaki hak hukuku ya da idareciler ile yaşanan sıkıntılardaki haklarını koruma maksadıyla geliştirilmeye çalışılan bir ceza sistemi görülmektedir.
2. İşlenen suçlara göre farklı cezalar uygulanmıştır. Bunlar anlatıldığı üzere prangalı hapis cezası, kürek, sürgün, tomruk ve diyete tabi tutma gibi ağır cezaları içermektedir.
3. Osmanlı Devleti'nin suçların yargılanmasında yerel mahkemelerce yapılıp, suçun cezasının tespiti ise Meclis-i Vâlâ'ya bırakılmıştır. Buradaki en büyük amaç farklı kurumların bir arada, birlikte çalışmasını sağlayarak merkezin taşradaki keyfiliklerini önlemek istemesi olmuştur.
4. Dikkat çeken meselelerden birisi de şer'i mahkemeler kaldırılıncaya dek ceza hukuku bakımından yargı alanı ikili bir yapı olarak devam etmiştir.
5. Patrik ve konsoloslukların suçlar ve cezalar bölümünde görülmesi önemlidir. Burada 1844-45 ile 1854 yıllarına ait belgeler tespit edilmiştir. Tanzimat'ın yargı üzerinde laik bir ortam oluşturamadığı hususunda konsoloslukların gayrimüslim haklarının yetersiz kaldığını düşünmekteydi. Bu manada imtiyazlardan en önemli olanı hukuk davalarının kendi konsolosluk mahkemelerince görülüyor olmasıdır. Bu aşamadan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun 1856 Paris Konferansına katılabilme gayretinde 1856 Islahat Fermanı'nın ilanından geçtiğine inanması ve gayrimüslimlere eşit haklar tanınmasında onların devlete bağlılığını göstereceklerini düşünmekteydi. Gayrimüslim halkların yaşadıkları süreçler, aidiyet duydukları idareciler ve dini görevliler tarafından, davalarının takip edilip, desteklendiklerini belgeler ışığında söylemek mümkündür.

1.2. TAYİN ve ATAMALAR

İncelenen belgeler arasında ikinci sırada olan tayin ve görevler konusunun fazlaca işlenmesinin en büyük sebebi acaba Tanzimat ile gelen yeni düzende, liyakate dikkat edilmek istenmesi olabilir mi? Yoksa başka sebepleri var mıdır?

Tanzimat öncesinde görülen halk arasından seçilen ağaların idari görevde bulunmaları ahaliye bir hayli sıkıntı veren bir durum olmuştur. Gelen görevlilerde ise ahalinin en çok yaşadığı sıkıntı, kendi ihtiyaçlarını ahalinin üstünden halletmeye çalışan idareciler olmuştur. Abdülmecid'in cülüs fermanı ve Tanzimat'ın uygulanmasında ahali üzerinden en ufak bir akçe tahsisi sağlamanın katiyen yasak olduğu belirtilmiştir. Arkasından ahali üzerinden aidat toplama, idarecilerin rüşvet almaları sonucu şikayetler belirmiş, yolsuzluk yapan görevliler, kötü yönetimden kaynaklı huzursuzlukların da baş gösterdiği durumların ortaya çıktığını söyleyebiliriz¹⁰⁹. Bir önceki suçlar ve cezalar bölümünde bahsedilmiş olan, 14 farklı belgeden takip edebildiğimiz idareciler tarafına açılmış davalar bulunmaktadır. Konuların içeriğinde, idarecilerin karışmış olduğu cinayet, hırsızlık, zorbalık, dolandırıcılık ve rüşvet suçları tespit edilmiştir. Belgeler ışığında bu durum tayin ve atamaların usulsüz idareci davranışlarından da kaynaklandığını göstermektedir. Bu idareciler kimlerdir sorusuna cevap ise tespit edilen belgelerde zaptiye memuru, kaza müdürü, mutasarrıf, kaymakam ve muhafız görülmektedir.

Şimdi belgelerdeki konulara göre sırasıyla yapılan tayinler, görevden azli sonrası yerine tayin edilenler, vekaleten yürütülen görevde asaleten tayin edilenler, özel görevlendirmeler, istifa edenlerin yerine yapılan tayinler ile havasının yaramadığı olarak ifade edilip yapılan tayinleri sebepleri ile ele alacağız. Toplamda 52 adet tayin konusunu içeren belge tespit edilmiştir. Aşağıda verilen tablo 8'de yapılan tayinlerin yukarıda belirtildiği gibi kategori edilişini aynı zamanda defter türlerine göre üç ayrı dönemde incelenmesi verilmiştir.

¹⁰⁹ Halil İnalçık, **a.g.e.**, s. 367.

Tablo 8. Belge Sayısına ve Defter Türlerine Göre Tayinleri Gösteren Tablo

TAYİN ve ATAMALAR	MV			MVR			RA			RM			T.
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
Tayin/ Vekaleten-Asaleten Tayin	-	5	-	-	-	7	3	1	-	-	-	-	16
Azledilenler	-	18	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	29
Merkezden Özel Görevlendirmeler	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
Hava Değişikliği Talebi	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
TOPLAM	-	26	1	-	-	20	3	1	-	-	-	1	52

(1) 1. Dönem: 1840-1845

(2) 2. Dönem: 1850-1856

(3) 3. Dönem: 1860-1864

Tablo 9. Tayinleri Sancak Bazında Gösteren Tablo

TAYİN ve ATAMALAR SANCAKLAR	SELANİK			TIRHALA			TOP.
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	
Tayin/ Vekaleten-Asaleten Tayin	-	9	7	3	-	2	21
Azledilenler	-	14	8	-	2	1	25
Merkezden Özel Görevlendirmeler	-	1	2	-	1	1	5
Hava Değişikliği Talebi	-	-	2	-	-	-	2
TOPLAM	-	24	19	3	3	4	53¹¹⁰

(1) 1. Dönem: 1840-1845

(2) 2. Dönem: 1850-1856

(3) 3. Dönem: 1860-1864

1.2.1. Tayin/ Vekaleten-Asaleten Tayin Edilenler

Bu bölüme ait toplamda 21 adet belgeden yararlanılmıştır. Vekaleten ve asaleten idareciler 16 adet Selanik Valisine, birer adet ise Tırhala Valisi, Mutasarrıfı, Müşiri, Muhassılı ve Zaptiye Memuruna gönderilmiştir. Bu bölümde tayin meselelerine yer

¹¹⁰ Tablo 9'de gösterilen sancak bazında tayin ve atamaların 53 çıkmasının sebebi merkezden özel görevlendirmeler başlığında bir belgenin hem Selanik'e hem de Tırhala'ya yazılmış olmasından kaynaklıdır. Varna Sancağının bu tabloda görülmesinin sebebi ise Varna'ya hitaben gönderilen bir belgenin bulunmamasıdır.

verilirken devamında asaleten yapılan tayinler bulunmaktadır. Vekaleten idarecilerin hepsini 1850-1856 ikinci dönemde görmekteyiz¹¹¹.

24 Ekim 1852 tarihinde Selanik Valisine ve Selânik Mal Müdürü'ne gönderilen şukkada, Trabzon meclis riyasetinin defterdarlık vazifesine ek olarak Nüzhet Efendi'ye, Yanya meclisi riyasetinin defterdar efendiye, Vidin meclis reisliğinin ek olarak defterdar beye, Selanik meclis reisliğinin mal müdürü Hakkı Efendi'ye verildiğine dair şukka gönderilmiştir¹¹².

19 Temmuz 1853 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Selanik Valisi'nin bir an evvel görev yerine gelerek vazifeye başlaması gerektiğine dair padişah emrinin bildirildiği ifade edilmiştir¹¹³.

7 Aralık 1854 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Siroz Kaymakamı Azmi Bey'in Bab-ı Ali Evrak Müdürlüğü Vekaletine, Mektubi hülefasından Raif Bey'in ise yedi bin sekiz yüz kırk kuruş maaş ile Siroz kaymakamlığına tayinin yapılması padişah emri olup durum Selanik Valisi'ne bildirilmiştir¹¹⁴.

1 Ekim 1855 tarihinde Selanik Valisi Hazretleri'ne gönderilen şukkada, Drama kaymakamı Vehbi Bey'in kendisine verilen başka bir vazife ile görevlendirildiğinden kendisine gereken kolaylığın sağlanmasına ve yerine Limni Kaymakamı Sadık Bey'in tayin edilmesi hususunda gereğinin yapılması bildirilmiştir¹¹⁵.

19 Ağustos 1861 tarihinde Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada, Tırhala Sancağına tabi Çatalca kazasının Dömeke Nahiyesi hal-i hazırda nahiye statüsünde bulunmasına rağmen stratejik konumunun önemi sebebiyle nahiyeleikten kaza statüsüne geçirilmesi ve bin iki yüz elli kuruş maaş ile Sakızlı Mustafa Efendi'nin tayin edilmesi Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹¹⁶.

¹¹¹ 1852 düzenlemeleri ile taşrada her türlü sorumluluk taşrada valiye verilmiş diyebiliriz. Muhassıl, kaymakam gibi mülki amirlerden valinin maiyet memuru olarak bahsedilmektedir. İşinde ehil olmayanların değiştirilmesi ve yeni atamalar artık valinin yetki alanındadır. Valiler hazinenin zarara uğratılmaması için atamaların asaleten yapılacağı zamana kadar vekaleten yürütülen kaza müdürü maaşının yarım olarak ödenmesidir Ayla Efe, **a.g.m.**, 2009, s. 104.

¹¹² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 427, s. 120.

¹¹³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 431, s. 34.

¹¹⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 435, s. 50.

¹¹⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 436, s. 122.

¹¹⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 116.

22 Eylül 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Selanik dahilinde Toyran kazası müdürü Salih Efendi'nin Kavala Kazasına, Kavala Kazası müdürü Halil Ağa'nın Toyran Kazası müdürlüğüne tayinine dair mesele Meclis-i Vâlâ'ya havale olunmuş olup gerekli olan bu düzen Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹¹⁷.

24 Eylül 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Petriç kazasına Razlık kazası müdürü Cenab Efendi'nin ve onun yerine de Hakkı Efendi'nin tayin olundukları Meclis-i Vâlâ'ya havale olmuştur. Razlık kazasının bin beş yüz kuruş maaşının olacağı Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹¹⁸.

10 Kasım 1862 tarihinde Tırhala Valisi İsmail Efendi Hazretleri'ne ve Maliye'ye gönderilen şukkada, Tırhala sancağından Kardice nahiyesi müdürü Abbas Efendi ile Yenice Nahiyesi müdürü Abdulgani Bey'in anlaşarak görev yerlerini değiştirmelerinin uygun görüldüğüne 9 Cemaziye'l-evvel 79 (2 Kasım 1862) tarihinde Tırhala Meclisinde görülen durum mazbatasını Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş olup durum Maliye Nezareti'ne havale edilmiştir¹¹⁹.

21 Kasım 1862 tarihinde Selânik Eyaleti Valisi'ne ve Rumeli Teftiş Memuru Salih Bey Efendi Hazretleri'ne ve Mâliye'ye gönderilen şukkada, Katrin Kazası müdürlüğüne Hacı Hüseyin Ağa'nın, ondan boşalan Kara karyesi müdürlüğüne ise Hasan Ağa'nın tayin kılınması Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş olup mesele Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹²⁰.

19 Ağustos 1861 tarihinde Selanik Valisi'ne, Serasker Paşa Hazretleri'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Siroz'da vaki olup birkaç seneden beri temizliğine çalışılmakta olan (...) için lazım olan mühendislerin bir an önce gönderilmesi için tahriratın Meclis-i Vâlâ'ya havale edilen meselenin ve durumun sağlam şekilde ele alınması için bölgeye erkan-ı harbiye binbaşlarından Ali Efendi'nin tayin edilmesine karar verilmiştir¹²¹.

1840 tarihinde Tırhala Müşirine gönderilen kaimede, Tırhala Vilayeti Sancakları mülhakatı olan kazalar zaptiyesine memur edilen Namık Paşa, Hacı Ali Paşa ve mir liva

¹¹⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 450, s. 93.

¹¹⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 450, s. 94.

¹¹⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 450, s. 169.

¹²⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 451, s. 126.

¹²¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 141.

Osman Paşa'nın vazifelerine başlamak üzere Selanik üzerinden Tırhala'ya doğru yola çıktıkları bildirilmiştir¹²².

27 Mart 1854 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Gurushar kazası müdürlüğüne Cafer Ağa'nın tayin edilmesi uygun görülmüşse de karar alınmadan önce kaza müdürlüğüne başka birinin tayin edildiğinden kendisinin uygun görülen başka bir müdürlüğe tayin edilmesi konusunda daha önce bir emir yazılmışsa da bu emir yerine getirilmediğinden gereğinin bir an önce yapılması bildirilmiştir¹²³.

8 Ocak 1850 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazırı'na gönderilen şukkada, Drama Sancağına tabi Yenice-i Karasu nahiye müdürü İbrahim Bey'in istifasından sonra ahali tarafından seçilen, görevi vekaleten yürütüp müdür naibi olan Hasan Ağa'nın idarede iyi olmasından dolayı asaleten göreve tayini hakkında mazbatasını Meclis-i Vâlâ'ya verilip idare işini layıkıyla yapacağına ve zimmetine akçe geçirmeyeceğine dair tembih edilerek göreve başlaması bildirilmiştir¹²⁴.

9 Şubat 1851 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazırı'na gönderilen şukkada, Siroz Dahilinde Temur Hisarı kazası müdürü İzzet Bey'in istifasından sonra yerine kefil olarak vekaleten müdür tayin kılınan Ahmet Ağa'nın vergisine ilaveten bin kuruş maaş ile asaleten müdür tayin edileceğine dair mazbata Meclis-i Vâlâ'ya havale edilen durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹²⁵.

2 Ağustos 1852 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazırı'na gönderilen şukkada, Nevrekop kazası müdürlüğünü iki bin kuruş maaş ile vekaleten yürüten Şükrü Efendi'nin asaleten müdürlüğe tayin edildiğine ve Sürmene kaymakamı Abdurrezzak Efendi'nin müdür tayini olması hakkında görevinde zimmetine mal geçirmeyeceğine ve görevini layıkıyla yürüteceği Maliye Nezaretine bildirilmiştir¹²⁶. Zimmetine mal geçirip usulsüz işler yapmayacağına yemin etmesi memuriyete atanmanın önemli olduğunu gösteren bir belge örneğidir. Aynı zamanda vekaleten atamalardan sonra yapılan asaleten atamalar veya yolsuzluk sonrası yapılan atamalarda da daha dikkatli davranılmaya çalışıldığı söylenebilir.

¹²² BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 249, s. 54.

¹²³ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 284, s. 8.

¹²⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 416, s. 10.

¹²⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 421, s. 8.

¹²⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 425, s. 160.

1 Ekim 1855 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Siroz Sancağına tabi Zihne kazası müdürü Rahmi Bey'in istifasından sonra azliyle yerine vekaleten müdür tayin olan Siroz Hanedanından Mustafa Ağa'nın tayin meselesi Meclis-i Vâlâ'ya havale olup müdürlüğüne mahsus bin kuruş maaş ile asaleten tayin edilmesi Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹²⁷.

11 Şubat 1861 tarihinde Selanik Valisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne gönderilen şukkada, Yenice Karacaabada kazası müdürlüğüne bin kuruş maaşla vekaleten yürüten Hacı Ali Ağa'nın ve Petriç kazası müdürlüğünü beş yüz kuruş maaşla vekaleten yürüten Hasan Efendi'nin asaleten bu görevlere tayin edildiğine dair mesele Maliye Nezareti'ne havale olmuştur¹²⁸.

10 Ağustos 1861 tarihinde Selanik Valisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukka, Siroz dahilinde Petriç kazası müdürü Hasan Efendi'nin istifasından sonra yerine bin kuruş maaşla tercüme odası halifelerinden vekaleten tayin edilen Ali Efendi'nin asaleten tayini icrası ve maaş meselesi Meclis-i Vâlâ'nın uygun görmesi üzerine keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹²⁹.

12 Ağustos 1861 Selanik Valisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Doyran Kazası müdürü Rüstem Ağa'nın istifası ile azledilmesi üzerine yerine bin beş yüz kuruş ile vekaleten zaptiye binbaşısı Mustafa Ağa'nın asaleten tayin edileceğine dair mesele Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş olup keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹³⁰. İstifa sebebi belgede belirtilmemiştir. Bundan sonraki son iki belgede usulsüz atama ve adam kayırma hakkında belgeleri ifade etmektedir.

29 Mart 1841 tarihinde Tırhala Zaptiye Memuruna gönderilen kaime, Tırhala eski muhassılı Necip Bey'in bazı usulsüz atamalarla devletin parasını boş yere sarf etmek ve usulsüzlüklere göz yumması gibi uygunsuzluklarda bulunduğu için bu gibi fiillerden vazgeçmesi için mesele Tırhala Zaptiye Memuruna bildirilmiştir¹³¹. Uygunsuzluk olarak ifade edilen durumun belgede ne olduğu açıklanmamıştır.

¹²⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 436, s. 120

¹²⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 448, s. 28.

¹²⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 139.

¹³⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 141.

¹³¹ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 256, s. 64.

1 Haziran 1841 tarihinde Tırhala Muhassılının kendisine mülhak kazaların muhassıllık ve tahsilatçı görevlendirmelerinde adam kayırdığı, kendi yakınlarını ve akrabalarını iş başına getirdiğinin haber alındığından bunun ise Tanzimat ve devlet kanunlarına aykırı olduğu, bu gibi fiillere devletin rıza göstermeyeceği ve bundan bir an önce vazgeçmesi gerektiğine dair kendisine verilen kaime¹³².

1.2.2. Azledilenler

Bu bölüme ait toplam 25 adet belge bulunmaktadır. Bunlardan 22 adet belde Selanik Valisi'ne 3 adet ise Tırhala Mutasarrıfına gönderilmiştir.

17 Şubat 1850 tarihinde Tırhala Mutasarrıfı'na ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Galos Kazası müdürü Davut Efendi'nin azli sonrası yerine 3.000 kuruş maaş ile divan hocalarından Fethullah Efendi'nin tayiniyle alakalı Maliye Nezaretine bildirilmiş ve tayinin yerine getirilmesi belirtilmiştir¹³³. Bu belge örneğinde azil gerekçesi belirtilmemiştir.

3 Mart 1850 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Selanik Eyaleti'ne bağlı Demirhisar kazası müdürü Mehmed İzzed Bey'in idare işani layıkıyla yerine getiremediği gerekçesiyle azliyle yerine bin kuruş maaş ile İzzed Bey'in tayin edilmesine dair durum Maliye Nezareti'ne iletilip gereğinin yapılması istenmiştir¹³⁴.

7 Nisan 1850 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Kavala kazası müdürü Hacı Selim Ağa'nın azliyle yerine kazanın ileri gelenlerinden Hacı Hasan Nuri Ağa'nın seçilip tayin edilmesine dair Meclis-i Vâlâ'ya havale olan mazbatanın olumlu sonuçlanması sonucu durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir. Adı geçen kazanın bundan böyle Selanik Sancağına bağlandığına dair şukka gönderilmiştir¹³⁵.

5 Haziran 1851 tarihinde Tırhala Mutasarrıfı ve Maliye Nezareti Celilesiyle Galos Kaymakamı Sabık Fethullah Efendi'ye gönderilen şukkada, Tırhala Mal Müdürü Ahmed

¹³² BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Adi, No: 257, s. 12.

¹³³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 416, s. 55.

¹³⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 416, s. 76.

¹³⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 416, s. 122.

Şükrü Efendi'nin hasbe'l-îcaâb azli ile yerine Galos Kaymakamı Fethullah Efendi'nin, Galos Kaymakamlığına da Mardin Kaymakamı Mustafa Efendi'nin tayin edildiğine dair hazinece icra-yı icabı Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹³⁶.

12 Eylül 1852 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Avrethisar kazası eski müdürü Ömer Ağa'nın kötü yönetiminden dolayı azlinden sonra yerine 1200 kuruş maaşla ve maaşının vergiye eklenerek Terkos kazası eski müdürü Mustafa Ağa'nın tayini uygun görülmüştür. Kendisinin tayini hakkında Tanzimat'a mugayyir harekette bulunmaması, zimmetine devlet parasından akçe geçirmemesi konularından gereken ihtimamın gösterilmesi için uyarılmış olup durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹³⁷.

16 Ekim 1852 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Usturumca kazası müdürü Abdülhalim Bey'in uygunsuz hareketlerinden dolayı azlinden sonra yerine birinin tayin edilmesi konusunda gönderilen tahrirata nazaran zikri geçen kazanın büyüklüğünden dolayı verilecek olan aylık 1500 kuruş maaşın ahalinin vergisine eklenerek Toyran kazası müdürü Hüseyin Bey'in vekâleten gönderildiğine dair mazbata Meclis-i Vâlâ'ya iletilmiştir. Ustrumca kazasına 1500 kuruş maaş ile Divan hocalarından Mehmet Ramiz Efendi'nin tayin edilmesi ve eski müdür Abdülhalim Bey hakkında soruşturma yapılarak sonucun merkeze bildirilmesi konusunda Selanik Valisi'ne ve tayinin yapılması hakkında Maliye Nazır'ına şukka gönderilmiştir¹³⁸.

3 Kasım 1852 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Drama Sancağında Yenice Karasu kazası müdürü vekili İbrahim Sıtkı Bey'in naiple olan anlaşmazlığı sonucu istifası sonucu azli ile yerine Divan-ı Hümayun hocalarından Rahmi Efendi'nin tayin edildiği, atama işlerinin sonuçlandırılması, kendisinin bir şekilde uygunsuzlukta bulunmaması konularında durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹³⁹.

16 Nisan 1853 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Siroz Sancağı dahilinde olan Demirhisar kazası müdürü Hasan Bey'in istifasından sonra azliyle yerine münasip birinin tayin edilmesi Meclis-i Vâlâ'ya verilmiş olup müdürlüğe verilecek olan bin kuruş maaş ile Çarşamba kazası müdürü Hacı Nuri

¹³⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 422, s. 111.

¹³⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 427, s. 48.

¹³⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 427, s. 104.

¹³⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 427, s. 122.

Bey'in tayini uygun görülmüş ve gereğinin yapılması için keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁴⁰.

6 Ocak 1854 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Siroz Sancağına tabi Rencine kazası müdürü Hüseyin Efendi'nin hakkındaki şikayetlere istinaden azliyle yerine divan hocalarından Rahmi Efendi'nin tayin edilmesine dair mazbata Meclis-i Vâlâ'ya iletilmiş olup güzel idarede bulunacağına dair durumu Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁴¹.

6 Şubat 1854 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Kavala kazası müdürü Süleyman Ağa'nın görevini layıkıyla yönetememesi üzerine azledilmesi ve yerine dört yüz kuruş maaş ile vekaleten vazifede bulunan Şükrü Efendi'nin asaleten tayiniyle alakalı durum Meclis-i Vâlâ'ya iletilmiş olup adı geçenin ilgili memuriyete getirilmesi için padişahın emriyle keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁴². Bu belgeye ait bir azil gerekçesi belirtilmemiştir.

25 Şubat 1854 tarihinde Maliye Nazır'ına ve Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Yenice Karasu müdürü Rüştü Efendi'nin halindeki uygunsuzluk ve ahaliyle arasındakiler sebebiyle Drama Kaymakamı'nın tahriratı ile Meclis-i Vâlâ'ya havale edilen durumun sonucunda azliyle yerine divan-ı hümayun ihtisap baş katibinin bin iki yüz kuruş maaşla Mehmet Efendi'nin tayin edildiğine dair keyfiyet Selanik Valisi'ne bildirilmiştir¹⁴³. Bu belge örneğinde merkezden yapılan atama dikkat çekmektedir. Divan-ı Hümayun bugünkü bakanlar kurulu gibi memleketin önemli işlerinin görüldüğü bir mahkeme niteliği taşımaktadır.

25 Şubat 1854 tarihinde Selanik Valisi ile Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Selanik kazalarından Avrathisarı kazası müdürü Mustafa Ağa'nın zimmetine para geçirdiği ve ehliyetsizliği anlaşıldığından ve bunun cizye malından on altı bin altı yüz elli buçuk kuruşu zimmetine geçirdiği anlaşılınca yerine Cafer Ağa vekaleten getirilmiş olup asaleten edilmesi hakkında durum Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir. Onun da zimmetine akçe geçirmesinden ve görevinde muvaffak olamaması ile azledilmesi ve Mehmet Raşid

¹⁴⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 428, s. 100.

¹⁴¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 432, s. 9.

¹⁴² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 432, s. 59.

¹⁴³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 432, s. 96.

Efendi'nin tayin edilmesi, eski müdürün yaptıklarının araştırılması için durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiş¹⁴⁴.

12 Mart 1855 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, İstromca kazası ahalisinin kendilerine vekil olarak gönderdikleri şahısların, adı geçen kaza müdürü Reşit Ağa'nın zulüm ve baskısından dolayı azlini talep ettikleri arzuhâl Meclis-i Vâlâ'da görüşülmüş olup, hakkındaki suçlamaların daha sonra görüşülüp karara bağlanana değin adı geçen müdürün azliyle yerine Erdek Kaymakamı Kâmil Efendi'nin tayin edildiğine dair keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁴⁵.

23 Nisan 1855 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Siroz Sancağı dahilindeki Petriç kazası meclisindeki azalardan Hacı İbrahim Efendi'nin vefatından sonra Mehmet Bey'in uygunsuzluklarından dolayı azledilip yerine Toyran müdürünün tayin edilmesi Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir. Aynı şekilde azledilen Toyran müdürü yerine ise Petriç kazasına bin kuruş maaş ile Ahmet Şakir Ağa'nın tayini Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁴⁶.

12 Haziran 1855 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Selanik meclisi azasından DerSaadet'te bulunan Hacı Tayyip Bey'in azalıktan azliyle yerine başkasının tayinine dair durum Meclis-i Vâlâ'ya bildirilmiştir¹⁴⁷. Örnek belgede azli icra sebebi belirtilmemiştir.

28 Haziran 1855 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Selanik Sancağının Yenice-i Vardar kazası müdürü Reşat Efendi'nin iyi bir idareci olamaması ile azliyle yerine yedi yüz elli kuruş maaşla Karakarye Müdürü Arif Ağa'nın tayin edilmesine ve onun yerine de bin beş yüz kuruş maaş ile Osman Kâmil Efendi'nin tayin edilmesi dair mazbata Meclis-i Vâlâ'ya havale edilip Osman Kâmil Efendi'nin asaleten göreve getirilmesi hususunda durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁴⁸.

18 Ocak 1861 tarihinde Selanik Valisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Gümülcine kazası müdürü Rafet Bey'in istifası ve Siroz

¹⁴⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 432, s. 96.

¹⁴⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 435, s. 145.

¹⁴⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 436, s. 21.

¹⁴⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 436, s. 55.

¹⁴⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 436, s. 69.

sancağında Nevrekop kazası müdürü Bekir Bey'in görevinde başarılı olamaması, görevde yeterli olamaması sebebi ile azledilip boşalan yerlerine Gümölcine kazasına Sadık Bey'in ve Nevrekop Kazasına ise Ali Efendi'nin tayin kılındığında dair Meclis-i Vâlâ'da tensip olunmuş ve keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁴⁹.

19 Ağustos 1861 Tırhala Mutasarrıfı'na ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Tırhala Sancağına tabi Dömenik Alasonya kazası müdürü Salih Ağa'nın istifası ile azledilmesi ile ilgili mazbata Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir. Yerine bin kuruş maaş ile Sadi Efendi'nin tayin edildiğine dair mesele Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁵⁰. Belgede neden istifa ettiğine dair bir bilgi verilmemektedir.

21 Ekim 1861 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Siroz Sancağına tabi Menlik kazası müdürü Ahmet Ağa'nın idarede istenilen nizamı sağlayamamış olması sonucu azliyle Ahmed Nazif Efendi'nin tayiniyle alakalı mesele Meclis-i Vâlâ'ya iletilmiş ve keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁵¹.

19 Ocak 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye'ye gönderilen kaimede, Siroz sancağı dahilindeki Nevrekop kazası müdürü Ali Efendi'nin uygunsuz hareketleri, suiistimalleri ve zimmetine mal geçirdiği iddiasıyla azlinden sonra yerine idarede muvaffakiyetiyle ahalinin hoşnutluğunu kazanan Abdurrahman Bey'in tayin edilmesi ve bahsi geçen iddiaların araştırılarak merkeze bildirilmesine karar verilmiş olup iki bin kuruş maaş ile Abdurrahman Bey'in tayini Meclis-i Vâlâ'ya ve Selanik Valisine bildirilmiştir¹⁵².

24 Ocak 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Usturumca kazası müdürü Ali Faik Efendi'nin görevinde istenilen nizamı sağlayamamış olmasından istifası sonrası yerine bin beş yüz kuruş maaş ile Ebubekir Reşad Efendi'nin, Vodina Kazası müdürü Abdullah Ağa'nın azlinden sonra ise yerine yedi yüz elli kuruş maaş ile Kenan Efendi'nin tayin edildiğine dair Meclis-i Vâlâ'ya iletilmiş ve keyfiyet Selânik Vâlisi devletlü paşa hazretlerine bildirilmiştir¹⁵³.

¹⁴⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 18.

¹⁵⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 147.

¹⁵¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 448, s. 19.

¹⁵² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 168.

¹⁵³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 171.

17 Temmuz 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Drama kaymakamı Celip Paşa'nın kazalarda birtakım yolsuzluklar gösterdiği ve İtalya Devleti'nin Selanik konsolosunun akrabasını feci halde dövdüğü sabit olduğundan böyle hareketlerin devlet memuruna yakışmadığından görevinden azledilerek yerine Taşlıca kaymakamı Raşit Efendi tayin edilmiştir. Celib Paşa'nın Selânik meclisinde mahkemesi görülerek durum Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir¹⁵⁴.

8 Ekim 1862 tarihinde Selanik Eyaleti Valisi'ne ve Maliye'ye gönderilen şukkada, Drama sancağına bağlı Gümülcine kazası müdürü Ragıp Bey'in görevini hakkıyla yerine getiremediği için azliyle yerine münasip birinin tayini hakkında iki bin beş yüz kuruş maaş ile Pireştive kazası müdürü Hüsnü Bey'in ve onun yerine de bin beş yüz kuruş ile Reşad Efendi'nin tayin edildiğine dair mesele Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş ve yerine getirilmesi için durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁵⁵.

27 Ekim 1862 tarihinde Selanik Eyaleti Valisi, Akif Paşa Hazretleri'ne ve Maliye'ye gönderilen şukkada, Kavala kazası müdürü Salih Efendi'nin kötü idarede bulunduğu azledilerek yerine Salih Efendi'nin tayin edilmesi Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş mesele Maliye Nezareti'ne havale olmuştur¹⁵⁶.

19 Kasım 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Siroz sancağı dahilinde kain Menlek kazası müdürü Ahmed Nazif Ağa'nın azliyle yerine Vidin kazası eski müdürü Kadri Ağa'nın tayini Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş olup gereğinin yapılması bildirilmiştir¹⁵⁷.

1.2.3. Merkezden Özel Görevlendirmeler

10 Temmuz 1850 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Müteveffa Ahmed Dino'nun mirasıyla alakalı varisleri arasında çıkan anlaşmazlığın henüz

¹⁵⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 450, s. 15.

¹⁵⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 450, s. 109.

¹⁵⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 451, s. 122.

¹⁵⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 451, s. 115.

çözülmediğinden Selanik Meclisinde görülen konu ile alakalı mübaşir Fehim Bey'in görevlendirilmesine Meclis-i Vâlâ tarafından onay verildiğine dair¹⁵⁸.

22 Ocak 1855 tarihinde Tırhala Valisi'ne gönderilen şukkada, Yenişehir eşrafından Hasan Bey'in ecdadı Tuhân Ömer ve Hasan Bey evkaflarında meydana gelen tevliyet anlaşmazlığının Der-Saadet'te karara bağlanacağından Meclis-i Vâlâ'ya ile Evkaf Hümayun Nezareti Celile'sine iletilmiştir. Bir karara varılamaması üzerine Mehmet Bey'in mübaşir tayin edilmesine karar verilmiştir¹⁵⁹. Burada uygunsuzluk olarak ifade edilen azil gerekçesi belirtilmemiştir.

23 Eylül 1863 tarihinde Selânik Valisi'ne ve Yanya Valisi'ne ve Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada, Malumları olduğu üzere Tırhala derbendatı Hüseyin Paşa'nın ve Selanik ve civarının durumunun teftişi için müfettiş tayin edilen Hüsnü Bey'in yerine lüzumu üzerine Ramazan Efendi'nin tayin edilmesi Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş olup gereğinin yapılması bildirilmiştir¹⁶⁰.

23 Aralık 1860 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Siroz ve Selanik taraflarında çıkan yalan haberlerin araştırılıp ahalinin sakinleştirilmesi konusunda bölgeye gönderilen Ahmet Rasim Efendi yazdığı raporda asayişin berkemal olduğunu, halkın sükûnet içinde bulunduğunu ancak Siroz Kaymakamının olayın öncesinde ve sonrasında ihmalkâr davrandığı ve değiştirilmesi gerektiğini beyan etmiştir. Bunun üzerine Pertev Efendi kaymakam olarak tayin edilmiştir¹⁶¹.

1.2.4. Hava Değişikliği Talebi

21 Ağustos 1861 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Yenice-i Vardar Kazası müdürü Hacı Reşit Efendi'nin hava değişikliği sebebiyle Karakarye kazasına iki bin beş yüz kuruşla tayini, Karakarye kazası müdürü Ahmet Efendi'nin de Yenice-i

¹⁵⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 418, s. 34.

¹⁵⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 436, s. 114.

¹⁶⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 432, s. 20.

¹⁶¹ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Mühimme, No: 305, s. 52.

Vardar müdürlüğüne bin yedi yüz elli kuruş maaş ile tayin edileceğine dair tahriratın Meclis-i Vâlâ'ya havalesi üzerine keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁶².

18 Ocak 1862 tarihinde Selanik Valisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne gönderilen şukkada, Yenice-i Karacaabad müdürü Hacı Ali Ağa'nın istifası ile Vodina-i Karacaabad kazası müdürü Ahmet Efendi'nin oranın havası ve suyunun iyi gelmediğini söyleyerek azledilmeleri ile Yenice-i Karacaabad'a Ahmet Efendi'nin, Vodina-i Karacaabad'a ise Hasan Efendi'nin bin beş yüz kuruş maaş ile vekaleten göreve başlamaları hakkında Meclis-i Vâlâ'ya havale olan meselede bin kuruş maaş ile münasiplerinin tayin olmasına Vodina-i Karacaabad kazası müdürlüğüne Hezargrad kazası müdürü sâbık Mehmed Efendi'nin tayini ile keyfiyet Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁶³.

1.2.5. Tayin ve Atamalar Sonuç

Anlatılanlardan varılan sonuçları şu şekilde ifade edebiliriz.

1. Görüyoruz ki belgelerin çoğunluğunu iyi bir idareci olamayan ve işinde gerekli yeterliliği gösteremeyen görevli şahısların idarecilikten azli ile yerine yeni birinin tayin edilmesi hakkındadır. Görevinden azledilenlere 1850-1856 ile 1860-1864 dönemlerinde görülmekle ilk döneme ait örneğine rastlanmamaktadır. Buradan sonuçla Tanzimat Döneminin tayin ve atamalarında liyakat meselesine çok da uyulmadığı görülmektedir.
2. Tanzimat'ın uygulanmaya çalışıldığı yıllarda hala bazı bölgelerde ahalinin ve sözü geçenlerin ya da bir kurumun kefil olmasıyla aralarından birinin idareci olarak seçildiği görülmektedir. Buna örnek olarak tayin/vekaleten-asaleten tayinlerde,19 Ağustos 1861 tarihinde Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada tayin edilmesi istenen Sakızlı Mustafa Efendi'ye hazinenin kefil olduğu belirtilmektedir.
3. Vekaleten tayin, 1850-1856 ile 1860-64 yıllarında daha yoğun bir şekilde görülmektedir. Belli bir süre hizmetlerinin takibi sonucu bir şikâyet ya da görevde

¹⁶² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 141.

¹⁶³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 167.

yetkin olamama durumları gerçekleşmediği takdirde asil olarak göreve tayin edildikleri görülmektedir. Tanzimat'ın idari memurları çoğunlukta eski düzenin devlet memuru olmasından aranan en büyük şartın Tanzimat'ın gereklerine göre hareket etmelerini istemek olmuştur.

4. Yeni tayin edilen idareciler, zimmete mal geçirme, hırsızlık, ahaliye zulmetmeyeceklerine dair yemin ettirilerek düzene uygun memurlar haline getirilmeye çalışılıyordu. Sebebi ise konu edilen en büyük problemlerden biri de uygunsuz hareketlerinden dolayı azledilen idarecilerin olmasıdır.
5. Tanzimat döneminde görülen bu problemlerin oranının yüksek oluşu var olan bir düzen ve memurlar ile yeni bir sistem kurulmaya çalışılması maalesef pek de uygulanamayan bir sistemi gözler önüne sermektedir.

1.3. VERGİ

1840-1864 yılları kapsamında elde edilen toplam 246 belgeden 32 (%13) adeti vergi konusu ile ilgilidir. Vergi'nin Tanzimat Döneminin en önemli meselelerinden biri olduğunu göstermektedir.

Bahsi geçen vergi konusunun çeşitliliğine baktığımızda bunlar cebelü bedeliyesi, ağnam ve öşür rüsumu, ihtisâb rüsumu, iltizam bedeli gibi vergi türlerinin olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında görülen diğer meseleler de ise vergide istenen indirim-erteleme, fazla vergi alma, vergi muafiyeti ve zammın vergiye eklenmesi gibi durumlar görülmektedir. Aşağıda verilen tablo 10'da vergi içine giren konular defter türlerine göre verilmiştir.

Tablo 10. Vergi Belgelerinin Konularına Göre Dağılımını Gösteren Tablo

VERGİ	MV			T.	MVR			T.	RA			T.	RM			T.
	1.	2.	3.		1.	2.	3.		1.	2.	3.		1.	2.	3.	
İltizam	-	1	-	1	-	-	2	2	-	1	2	3	-	-	1	1
İhtisap Rüsumu	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağnam-Öşür Ver.	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cebelü Bedeliyesi	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vergide İndirim	3	3	-	6	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Vergiye Zam	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Vergi Muafiyeti	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fazla Vergi Alma	-	2	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer Konular	1	1	-	2	-	-	2	2	-	2	1	3	-	-	1	1
TOPLAM	6	8	1	15	-	-	8	8	-	3	3	6	1	-	2	3

(1) 1. Dönem: 1840-1845

(2) 2. Dönem: 1850-1856

(3) 3. Dönem: 1860-1864

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi vergi ile alakalı yapılması istenen şey halkı zor durumda bırakan iltizam¹⁶⁴ sisteminin kaldırılıp, halkın gücünün yettiği kadar vergi

¹⁶⁴ Mehmet Genç, "İltizam", *DİA*, C. 22, İstanbul 2000, s. 154-158. Kişilere devredilerek devlete ait olan vergi gelirinin toplanmasına iltizam sistemi deniyordu. Tanzimat'ın ilk yıllarında iltizam kaldırılarak verginin doğrudan alınması amaçlanmıştır. İltizam ve vergi ile alakalı ayrıca bkz: Enver Ziya Karal, *Tanzimat-ı Hayriye Devri (1839-1856)*, İstanbul 1999.

alınması amaçlanmıştır. İltizam sistemi kaldırıldığı durumda voyvoda ve mültezim görevlileri ortadan kalkmış yerine tahsilat işini muhassıl ve meclisler devralmışlardır. Burada en büyük amaçlardan biri merkezi yönetimin vergiler üzerindeki denetimini arttırmaya çalışmaktı. Bu merkezileşme yolunda da muhassıllar toplanan vergileri doğrudan hazineye göndermekteydiler. Uygulanmaya çalışılan bu düzen çok uzun sürmedi, amaçlanan sonuçlar elde edilemeyince gelirden ciddi bir azalma meydana geldi. Bunun sebebi ise oluşturulan muhassıllık sistemi tam manasıyla oturmamış bir düzendi ve bunun yanında iltizam kaldırılınca var olan gelirlerinde büyük oranı kaybedildi¹⁶⁵. Şimdi sırayla vergi tiplerini inceleyerek bahsi geçen durumların belgelerde cereyan edip etmediğini gözden geçirelim.

1.3.1. Cebelü Bedeliyesi

Bu bölüme ait bir adet Selanik Müşiri'ne gönderilen belge bulunmaktadır. Cebelü bedeliyesi tımar gelirinden yetiştirilen askerlere verine isim olmakla savaş yıllarına özel olarak genelde %10-15 arasında değişen bir oranla alınırdı¹⁶⁶ ki tımar sahibi olanlar kendisine tımar için verilen arazinin şer'i vergisini tamamen örfi vergiden de eyalet kanunnamesinde geçen miktarca alabilirdi. Sefere gidileceği zaman ise yetiştirdiği cebelü denilen süvari asker bulunurdu¹⁶⁷. Tımar sisteminin bozulmaya başlaması ile bu askeri teşkilat önemi yitirmiştir. Burada ifade edilecek belge örneğinde de süvari emeklisi olan şahısın hazine ile arasında geçen cebelü bedeliyesinin incelemesidir.

26 Haziran 1842 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaime, Tımarlı süvari emeklilerinden olan Said'in emekli olduktan sonra sabit olan borcunu hala devlete ödemediği yazılmış bundan önce Timur Hisarı voyvodası Ali Bey'in 1830 senesinden 1842 senesine kadar hasılatı hazineye verdiği ispat etmiş. 1836 senesinden itibaren bünyesinde bulunan tımar hasılatının hazineye verilen cebelü bedeliyesi az bulunup değerinin zimmetinde kaldığı ifade edilmiş. 1830 senesinde 1842 senesine kadar hasılat

¹⁶⁵ Ali Akyıldız, **Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme**, İstanbul-2018, s.74.

¹⁶⁶ Mehmet Genç, **Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi**, Ankara 2000, s. 110-111. Cebelü zırhlı ve teçhizatlı asker manasına gelmektedir. Bu konu hakkında daha fazla bilgi için bkz. Feridun Emecen, "Cebelü", *DİA.*, C. 7, İstanbul 1993, s. 188-189.

¹⁶⁷ **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi**, s. 83.

miktarı makbuzuna bakılıp zimmetine mal geçirip geçirmediği araştırılmak istenmiştir. 1835 senesinin 1838 olarak değiştirildiği anlaşılmış ve bu yazan kişinin başka biri olduğu yazıdan ortaya çıkmış olup bu keyfiyet yüzünden Dâr-ı Şûrâ-yı Askerîden Osman isimli kişi sorumlu tutularak durum Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir. Osman isimli şahısın sahtekarlığının muhakeme edilmesi sonucunda gereğinin yapılması için mesele Selanik Meclisi'ne bildirilmiştir¹⁶⁸. Bu belgeden de anlaşılıyor ki belgede geçen ifadelerde yolsuzluğun hem işi yapan görevliden hem de denetimdeki kişilerce olabileceğinden sorumlu kişiyi bulmak için bir hayli çaba sarf edildiği anlaşılmaktadır.

1.3.2. Ağnam-Öşür Vergisi

Bu bölüme ait bir adet Tırhala Mutasarrıfına gönderilen belge bulunmaktadır. Ağnam ve öşür vergileri öyle ki bunlar üretim üzerinden alınan vergi türleridir. Öşür vergisi kelime anlamı onda bir manasına gelen “uşr” kelimesinden türemiştir. Vergilerin oranı ve toprağın verimlilik durumuna göre onda bir ile beşte bir arasında verilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda toprak ürünlerinden alınan zekâtı ifade eder. Öşür yalnızca hububattan alınan vergiyi değil toprağa ekilenleri ve kovandan alınan ürünler için uygulanan vergi türüdür. Öşür alma oranı bölgeden bölgeye toprak verimliliğine göre değişkenlik göstermektedir. Ağnam koyun, küçükbaş manasına gelmekle küçükbaş hayvanlar için alınan vergidir¹⁶⁹. Önceleri koyun resmi adı ile ödenirdi. Hayvanlardan alınan bu vergi daha sonra ağnam adını almıştır.

Bu vergi türlerini belgelerle inceleyecek olursak ilki, 29 Kasım 1860 tarihinde Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada, Tırhala Sancağı kazalarının 1860 senesine mahsuben ağnam vergisinde devletin zarara uğratıldığı yazmaktadır. Alasonya kazası müdür vekili İbrahim Bey tarafından çıkarılan 45.210 kuruş zahirenin 6.852,5 kuruşunun sandık memuru Apostili'nin zimmetinde, 10.357,5 kuruşun İsmet Efendi'nin zimmetinde olup 18.000 kuruşu bir müteahhidine 10.000 kuruşunu müteahhidi Şerif Monla zimmetinde olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda İsmet Efendi'nin Yenişehir mal sandığını

¹⁶⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 375, s. 96.

¹⁶⁹ Şevket Pamuk, **Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914**, İstanbul 2003, s. 45.

getirip yevmiye defterlerine eksik kaydetmiş olduğu ve kalanını aldığı anlaşılmıştır. Âşar mültezimi Hacı Lazar'ın adamı Yunaki'nin aldığı haberler doğrultusunda yevmiye defterlerinden anlaşılmış olan sandık sarrafı Selanik'te bulunan Şalom ile yevmiye kâtibi İsmet Efendi'nin anlaşarak çaldıkları durumu Selanik Valisine bildirilmiştir. İsmet Efendi iki sene sonra Alasonya'da vefat etmiş olmakla zimmetinde görünen 10.357,5 kuruşun terekesinden alınması gerektiği ya da varislerinden tahsil edilmesi konusunda gereğinin yapılması için Tırhala Mutasarrıfına şukka yazılmıştır¹⁷⁰. Bu belgeden anlaşılan o ki zimmete mal geçirmenin rahatlıkla yapılabildiği, farklı birimlerdeki görevlilerin açık vermemesi için birbirleri ile anlaşmış ve gerekli takibi sağlarken zor durumda kaldığı görülmektedir.

1.3.3. İhtisâb Rüsümü

Bu bölüme ait bir adet belge bulunmaktadır. Bu belgede Selanik Valisi'ne gönderilmiştir. Arapça'da hesaba çekmek ve saymak anlamına gelen hasb kökünden çıkan ihtisab, İslam devletlerinden miras kalmış olan esnaf ve zanaatkarları denetleyip, çeşitli kurallara ve adlara göre vergiler toplardı. İhtisap Rusümü olarak adlandırılan bu vergi topluluğunda, damga resmi, bac-ı bazar, yevmiye-i dükkâkin gibi çeşitli adlarla kurulan pazar ve panayırlarda satışı sağlanan eşyalardan temin edilen vergiyi ifade etmektedir. İhtisap gelirleri kimi zaman mukataa şeklinde iltizamla idare edilmiş kimi zaman ise direk hükümet hazinelerine bağlanmıştır¹⁷¹. Bu vergi türünü aynı zamanda tüketim vergisi olarak da isimlendirebiliriz. Şimdi bununla alakalı olan elimizdeki tek belgeyi inceleyelim.

1 Ağustos 1853 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Mültezim İshak Ağa'nın 1268 senesinde iltizamı olan Drama Sancağı tütün vergisini hazirandan itibaren beşte bir oranında alınması gerektiği ve başka bir şey alınmaması kararlaştırıldığından, Yenice-i Karasu ahalisinden ihtisab resmi olarak alınan tutar hakkında gelen şikayetlerden dolayı 1851 senesinden 1852 senesi mayıs ayına kadar olan mültezimi Talip

¹⁷⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 446, s. 166.

¹⁷¹ Musa Çadrcı, **a.g.e.**, s. 119-120.

Ağa'nın 1852 senesi mülteziminin nizam ve ahvaline bakılarak yeniden incelenip bir defter ve cetvel halinde mazbatasıyla merkeze gönderilmesine dair mesele Selanik Valisi'ne bildirilmiştir¹⁷². Burada anlaşılıyor ki adı geçen mültezimin ahaliden fazla vergi aldığı üzerine oluşturulan şikayetle dönemin vergi kayıtlarının, bir önceki sene görevde olan kişinin kayıtları doğrultusunda incelenmesi istenmiştir.

1.3.4. İltizam

Lûgat manası, kendi için lüzumlu sayan manasına gelen iltizam sistemi Osmanlı İmparatorluğu'nda vergi toplama olayını özelleştirmesi, kişilere devretmesi demektir. Bu sistem on sekizinci yüzyılın omurgası görevindeydi. Başlarda bu düzen devlet için hazineye giren nakit para, verginin toplanıp denetlenmesinde ve bir kontrol mekanizması olması açısından pratik bir sistemdi. Bunları tek çatı altında birleştirme düşüncesiyle girilen bu düzen Tanzimat Dönemi ile alınmaya çalışılan önlemlerden birisi haline gelmiştir¹⁷³.

Tanzimat'taki en önemli hususlardan birisi de idare hukuku ile ilgilidir. İltizam usulünün değiştirilerek vergi alanının düzenlenmesi önemli hususlardan biridir. Sebebi ise bu yolla ortaya çıkan rüşvet meselesinin önünü almak idi. Bunun da memurlara yeterli maaş tahsisi sağlayarak yeni bir vergilendirme yolu ile olabileceği düşünülmekteydi¹⁷⁴. Tanzimat yönetimi taşranın yapılanmasında iltizamı kaldırarak mali ve idari temeller üzerine kurulmaya çalışılan dönemde Muhassıllık Teşkilatı büyük önem arz etmektedir. Kurumsallaşma anlamında evrimini tamamlayamamasından sebeptir ki eski sisteme geri dönüş yapmak mecburiyetinde kalınmıştır. Belgelerde ise iltizamın farklı meseleleri boyut kazanmıştır.

3 Ağustos 1861 tarihinde Selanik valisi Hüsnü Paşa'ya gönderilen şukkada, Meclis-i Vala mazbata odası çalışanlarından Faik Bey'in Selanik Eyaleti'nde Arbelud

¹⁷² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 431, s. 55.

¹⁷³ Karen Barkey, **Farklılıklar İmparatorluğu Osmanlılar Bir Karşılaştırmalı Tarih Perspektifi**, İstanbul 2013, s. 303-305.

¹⁷⁴ Yavuz Abadan, "Osmanlı İmparatorluğunda Anayasa Sistemine Geçiş Hareketleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, s. 1, Ankara 1957, s. 14.

Şamlu isimli çiftliği bundan önce 15.000 kuruşa iltizam etmekte iken bu yıl eyaletin aşar memuru Fikri Bey tarafından 21.000 kuruşa iltizam etmesi konusunda zorlandığına dair yazdığı istidanın araştırılıp Meclis-i Vâlâ'da tahkikatının yapılacağı ifade edilmiştir¹⁷⁵.

Bazı durumlarda da iltizam bedelinden borçlananlar olmuştur buna örnek olan 21 Haziran 1863 tarihinde Selanik Eyaleti Valisi Akif Bey ve Rumeli Eyaleti Valili Kaymakamı Hacı Ali Paşa Hazretleri'ne gönderilen şukkada, Usturumcalı Kazım Bey'in iltizam bedelinden dolayı iltizama kefil olan İngiliz Tebaası sarrafına olan borcunda İngiliz Sefaretinden gelen yazıya binaen, borcunun bir kısmını ödediği ancak kalan kısım için adı geçen Kazım Bey'in Tikveş kazasında bulunan emlak ve akarının satılarak hem zikri geçen sarrafa hem de devlete olan borcunun ödenmesi meselesi Rumeli Eyaleti Valiliği'ne bildirilmiştir¹⁷⁶.

Diğer bir borçlanma örneği de 2 Nisan 1863 tarihinde yazılan şukka örneğidir. Rüstem Paşa ve Hacı Mustafa Efendi'nin 1856 senesi aşar iltizamından dolayı mültezim Aleksaki Aleksi'ye 60.000, Yenişehirli Bağ Ağa zâde İsmail Ağa'ya 70.000 ve Panayut Marko'ya 18.000 kuruş borçları olduğundan ve verilen süre zarfında ödemediklerinden kendilerinin mahkeme edilmek üzere İstanbul'a gönderilmesi gerektiğine dair yazılan tahrirata henüz bir cevap alınamamış olmasından bahisle bu konunun sürüncemede bırakılmasının doğru olmadığına ve gereğinin bir an önce yapılması gerektiğine dair durum Tırhala Eyaleti'ne bildirilmiştir¹⁷⁷.

23 Aralık 1854 tarihinde Tırhala Valisi'ne gönderilen şukkada, Alacaklı olan Üsküplü Rüstem Bey'in durumu ile alakalı belgede adı geçen Yenişehirli Hasan Bey ve Raşit Efendi ile ortaklaşa işlettikleri iltizamdan adı geçenlerden alacağının ve muhasebesinin görülmesi için aynı zamanda eğer haksız çıkarsa yol ve diğer masrafların kendisine ait olması şartıyla Raşit Efendi'nin İstanbul'a gönderilmesi konusunda daha önce yazılan tahrirata bir cevap alınamadığından, bir an önce adı geçen Efendi'nin İstanbul'a gönderilmesi konusunda gereğinin yapılması bildirilmiştir¹⁷⁸.

28 Nisan 1855 tarihinde iltizam edecek kişilerin değiştirilmesi hususunda 1851 tarihinde yazılan belgeye baktığımızda Selanik tabiiyetinin, 1251 den 1854 tarihine kadar

¹⁷⁵ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Âdi, No: 290. s. 58.

¹⁷⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 451, s. 145.

¹⁷⁷ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Âdi, No:293, s. 3.

¹⁷⁸ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Âdi, No: 285, s. 3.

devam eden iltizamlarında Mustafa ve Sinan Beylerden alınarak Kamanto Bezirgan'ın taahhüdü ile Ahmed Ağa'ya ihale edilmesi konusunda adı geçen Kamanto'nun talebi ile iltizam için tutulan defterin incelenmesi ve zimmete mal geçirme olup olmadığının kesinleşmesi manasında bir komisyon oluşturulmuş ve durumun yerinde incelenmesi için Numan Ağa'nın bölgeye gönderildiği ve kendisine gereken kolaylığın gösterilmesi için Selanik Valisi'ne şukka yazılmıştır¹⁷⁹.

27 Aralık 1864 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukka örneğinde, Selanik'teki bazı olaylar ve durumlara dair Bab-1 Alice verilen evrakın sureti gönderildiğine, bunların içinde yedinci bendde belirtilmiş olan Selanik Kocabaşı'nın kefil gerektiren işlerde kefilsiz iş yapmasına kesinlikle rıza gösterilmeyeceğine, bu gibi işlere kalkışanların mazeretleri hoş görülmeceğine buna göre iltizam edilmesine dair gereğinin yapılması ifade edilmiştir¹⁸⁰. Burada görülen o ki kocabaşların iltizam edilecek yerlerdeki kişiler ile ilgili kefil almadan iş yapamamaları sonucu çıkmaktadır.

25 Aralık 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen tahriratta, Selanik eyaleti dahilinde Vidin kazasında İsmail ve Ahmet Beylerin mutasarrıf oldukları Ağustos kasabesindeki çiftlik üzerinde Karadenizli Yahya Efendi zâde Ahmet ve İbrahim Beyler arasındaki iltizam hakkında anlaşmazlığın sonuçlandırılması için meselenin Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmesi belirtilmiştir¹⁸¹.

1.3.5. Fazla Vergi Alma Durumu

Burada anlatılmak istenen şey vergi tahsili sırasında ahaliden fazla vergi talep etmesi sonucu oluşan şikâyet durumları incelenecektir. Bu bölüme ait 3 adet belge bulunmaktadır. Bu belgelerin üçü de Selanik Valisi'ne gönderilmiştir.

İlk örneğe baktığımızda, 20 Mart 1852 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Selanik'in Ostroviçe kazasının metropoliti İntimos'un adı geçen kaza ahalisine davalarını adilane görmediği, hamile kadınları eşlerinden ayırıp başkalarıyla nikahladığı

¹⁷⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 436, s. 28.

¹⁸⁰ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Mühimme, No: 307, s. 102.

¹⁸¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 451, s. 3.

ve fazla vergi toplamak gibi Tanzimat'a aykırı olan kanun dışı hareketleri olduğuna dair gelen şikayetler üzerine kendisinin görevden uzaklaştırılarak yerine uygun bir başkasının seçilip tayin edilmesi mesele Maliye Nezareti'ne havale olmuştur. Ve ahalinin ayaklanması, konunun araştırılıp gereğinin yapılarak durumun merkeze bildirileceği hakkında şukka gönderilmiştir¹⁸².

Şimdi anlatılacak örnekte de fazla vergiden şikâyet edildiği fakat alınan verginin bir nedeni olduğu belirtilmiştir. 26 Şubat 1853 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Selanik'te mütemekkin Rum ve Yahudiler 'den 1850 ve 1851 senelerinde haksız yere fazla vergi alındığı konusunda vuku bulan şikayetler üzerine yapılan ön araştırmada alınan fazlalığın yine Yahudi ve Rum milletinin kendi özel durumlarıyla alakalı olduğunu, kendilerine bir geri ödeme yapılmasına gerek olmadığı padişah tarafından bildirilmiş, durumun bu milletlerin yetkililerine uygun bir dille anlatılarak defterlerinin merkeze gönderilmesi gerektiği konusunda¹⁸³ alınan verginin özel durumlar olarak açıklanması onun cizye bedeli olarak alındığını gösterir nitelikte bir durum olduğunu ifade edebiliriz.

3 Mart 1861 tarihli belgede, Selanik Eyaletinde görevli 11 adet kâtibin maaşlarına zam ve bunların yanına istihdamı gerekip tayin edilen iki adet kâtibin tahsisat giderlerinin iki kalem 4.400 kuruş Evlah ve Kıpti taifesinden fazlaca vergi alınarak karşılandığına dair olan şikayetlerin araştırılarak durumun bildirilmesi için Selanik Valisi'ne kaime yazılmıştır¹⁸⁴.

1.3.6. Vergide İndirim-Erteleme Talepleri

Bu bölüme ait toplamda 8 belge bulunmaktadır. Bir adet Tırhala Kaymakamına, üç adet Selanik Valisi'ne, üç adet Selanik Müşir'ine, bir adet de Tırhala Mutasarrıfına gönderilen belge bulunmaktadır.

¹⁸² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 427, s. 98.

¹⁸³ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 429, s. 91.

¹⁸⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 44.

Ahali tarafından zaman zaman vergide indirim istenmiştir. Bu indirim ya da verginin ertelenmesi gibi durumlarda genelde ahalinin vergiyi karşılayamayacak durumda olması, oluşan bir doğal afetten kaynaklı üretimin sağlanamaması ya da zarar etme durumlarında görülmektedir¹⁸⁵.

26 Nisan 1842 tarihinde Selanik Müşir'ine gönderilen kaimede, Siroz Kazasında uygun görülen verginin ahali tarafından yüksek bulunarak indirim yapılması hakkındaki istidanameye istinaden durum Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir. Söz konusu isteğin uygun görülmesine rağmen verginin tamamından bir indirim değil de yaklaşık %30'luk bir kısmında indirim yapılması konusunda onay alarak durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁸⁶.

İndirim talebi bazen de doğal afet yaşandığı durumlarda istenilmekteydi. 26 Nisan 1853 tarihinde Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada, Tırhala Sancağının Fenalye karyesinin 1846 senesine mahsus aşar mültezimi olan Kapıcıbaşı Arif Ağa'nın, yılın kurak geçtiği için göl suyunun çekilmesi ve istenilen verimin alınamamasından dolayı hazineye vermesi gereken vergide indirim yapılmasını istemiş ancak Maliye Nezareti, mültezimin, iltizam ettiği yeri kâr ve zararı ile iltizam ettiği için meblağın tamamının kendisinden alınarak gönderilmesi gerektiği konusunda Tırhala Mutasarrıfına geri bildirim sağlamıştır¹⁸⁷.

22 Aralık 1862 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Selanik Sancağında 1860 senesinde öşürde zorlanan ahali, Selanik Sancağında kış hasılatı olmadığından, yazın dahi kuraklık olup mahsul yetiştirilememesi, fırtına ile yağmurun verdiği zarar ile çiftliklerin kırılması ve tarlalara ilişmesi sonucu ileriki senelerin hasılatında da sıkıntı olabileceği, kıtlık ve hastalık sebebiyle birçok sıkıntı çekildiğinden bahisle öngörülen vergide indirim talebine dair keyfiyet Meclis-i Vâlâ'ya bildirilmiştir¹⁸⁸. Bu belgede görülen farklı olarak hava şartlarından oluşan zararlar üretimin yapılamaması ya da mahsul yetişmemesi anlamında ahalinin zor durumda kaldığını ifade eden bir belgedir.

¹⁸⁵ Mehmet Yavuz Erler, "XIX. Yüzyıldaki Bazı Doğal Afetler ve Osmanlı Yönetimi", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 13, Ankara-2002, s. 1386.

¹⁸⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 375, s. 25-26.

¹⁸⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 428, s. 121.

¹⁸⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 450, s. 119.

8 Haziran 1851 tarihli belgede, bir önceki belgeye benzer özellikler taşıyan bir durumda olup Selanik Sancağına bağlı Vidin kazasının Lodoh karyesindeki gölün taşmasıyla zarara uğrayan ahalinin vergilerinin merhameten bir yıl ertelenmesine dair mesele Selanik Valisi ve Maliye Nazır'ına bildirilmiştir¹⁸⁹. Doğal afetler karşısında vergi konusunda yapılan yardım görülmektedir.

13 Temmuz 1841 tarihinde Selanik Müşir'ine gönderilen şukkada, Selanik Muhassıllığı dahilinde Selanik, Karakarye ve diğer bazı karyelerin tarh olunan vergilerin çokluğundan şikayetle kaza vergilerinde Drama Kazası vergisi ahaliye bir hayli fazla geldiğinden Tanzimat'a uygun olmasını istedikleri vergilerinde indirim talep etmeleri üzerine ahalinin hoşnut olması için gereğinin araştırılarak merkeze bildirilmesi hususunda mesele Selanik Müşirine bildirilmiştir¹⁹⁰.

10 Ekim 1842 tarihinde Selanik Müşiri'ne gönderilen kaimede, Bazı kazalarda vergi durumunun incelemesi anlamında Selanik sancağındaki bazı kazalardan bahsedilmekle üç yük dokuz yüz seksen altı kuruşun indirimi ve Drama kazası vergisinin ahalinin gözüne çok görüldüğü için indirim taleplerinin ardından ahalinin tahammülüne uygun olup olmadığına bakılması talebinde Meclis-i Vâlâ'da incelenen konu Drama kazası vergisinin fazla olduğuna mutabık olunmuşsa da indirimin uygun görülmesine rağmen bölgeden gelen bir mazharda tam tahsilatın bitirilmek üzere olduğu zamanda böyle müsamahanın kötü sonuçlar doğuracağı belirtilmiş, buna istinaden talebin tekrar inceleneceğine dair mesele Selanik Müşirine bildirilmiştir¹⁹¹. Burada indirim talebinin işleme alındığı sürede vergilerin çoğu toplanılmış olmasıyla indirimi sağlamaları hususunda para iadesi olacağından bahisle pek de bu durum üzerinde durulmamıştır.

3 Haziran 1850 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Siroz'da daha önce meydana gelen yangında zarar gören reayanın tümü 986 kişi olup vermeleri gereken vergi 83.200 kuruştan ibarettir. İstedikleri vergi kolaylığıyla alakalı durumları vasat-orta halde olanların bir yıl, daha kötü olanların ise vergilerinin bir buçuk yıl ertelendiğine dair mazbata Meclis-i Vâlâ'ya havale ve Maliye Nezareti'ne

¹⁸⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 422, s. 112.

¹⁹⁰ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 374. s. 3.

¹⁹¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 377, s. 54-55.

bildirilmiştir¹⁹². Vergi indiriminin haricinde bu belgede de ahalinin idare edebilme durumuna göre verginin ertelenmesi talep edilmiştir.

19 Haziran 1844 tarihinde Tırhala Kaymakamı'na gönderilen kaimede, Daha önce padişah emriyle Tırhala Sancağı vergisinden yapılmış olan indirimi gösterir belge ve defterlerin zamanında hazırlanıp gönderileceğine dair merkeze yazı yazılmış ancak hazine açısından çok önemli olan bu defterlerden yalnızca Yenişehir ve Zafya kazalarının defterleri gönderildiği, diğer defterlerin de bir an önce hazırlanıp gönderilmesi gerektiğine dair mesele Tırhala Kaymakamına yazılan uyarı mahiyetinde bildirilmiştir¹⁹³.

1.3.7. Vergiye İlave Edilen Zam

Bu bölümle alakalı elimizde iki belge mevcuttur. İki belgede Selanik Valisine gönderilmiştir. Vergiye ilave edilen zamdan kasıt belgelerdeki ifadeye göre idareci maaşlarının ahali tarafından karşılanması durumunda yapılan zammın vergiye eklenmesini ifade etmektedir.

30 Haziran 1861 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, 1261 senesi Selanik Sancağına tabi kazalardan Karakarye müdürlüğüne mahsus maaşın 2500, Avrathisarı kazasının 2400, Usturumca'nın 3000, Doyran'ın 1500, Vidin'in 1750, Karacaabad'ın 1500 ve Yenice-i Vardar'ın 1750 kuruş bu kazaların müdürlerinin maaşlarına zam yapılarak yapılan zammın vergiye ilave edilmesine dair mesele Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁹⁴.

Son belgede de 16 Temmuz 1861 tarihinde Selanik Valisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne ve Maliye Nezareti'ne gönderilen şukkada, Drama Sancağında kain Şaban, Previşte, Yenice Karasu, Kavala, Gümülcine, Darıdere kazalarının maaş tahsis edilmemiş olanlarına maaş tahsisi, maaş tahsisi edilip vazifeli eksik olanlara gereken vazifelilerin

¹⁹² BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 416, s. 44.

¹⁹³ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Mühimme, No: 297, s. 4.

¹⁹⁴ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 122.

tayini ve maaşlara zam yapılıp vergiye ilave edilmesi konusundaki mesele Maliye Nezareti Celile'sine bildirilmiştir¹⁹⁵.

1.3.8. Vergi Muafiyeti

Bu bölüme ait bir adet belge bulunmaktadır. Bu belgede Selanik Müşiri'ne gönderilmiştir. Vergi muafiyetinde hususunda örnekte verileceği üzere iskân meselelerinde ailelerin alışması, teşvik edilmesi ve desteklenmesi amacıyla vergide kolaylık sağlama yoluna gidildiği görülmektedir.

22 Temmuz 1843 tarihinde Selanik Müşir'ine gönderilen kaimede, Osmanlı tebaasından oldukları halde daha önce Yunan tarafına firar edip sonrasında tekrar Tırhala Sancağına gelmiş olan 154 ailenin durumlarıyla alakalı bir karar verilene kadar gözetim altında tutulmaları, kendi istekleri ile gelenleri uygun mahallelere iskân ettirilmeleri, kendilerine iyi davranılması 3 sene müddetle vergiden muaf tutulmaları cizye, oşür vs. gibi vergi borcu olup olmadığının araştırılması istenmiştir. Yunanistan'da olan reayanın Rumeli tarafında ve Arnavutluk civarında Candar denilen taifeden Yunanistan'da bulunanlar için ise Yunan tebaalığına yazılmayıp mevcut olan altı yük bu kadar bin baş ağnamının her baş hayvanında ondalık ağnam karşılığı olan kısmının alınacağı hayvanlardan kırk pâre olan kuruşun kırkta biri, her baş hayvanından altmışar pâre vermeye razı olunmuştur. Bu aileler hakkındaki mesele Meclis-i Vâlâ'da uygun görülmüş gereğinin yapılması için durum Selanik Müşir'ine bildirilmiştir¹⁹⁶.

1.3.9. Diğer Vergi Konuları

Bu bölümde farklı farklı vergi konusuyla alakalı belgeleri görülmektedir. Bu bölüme ait toplamda 8 adet belge bulunmaktadır. Bu belgelerden üç adeti Tırhala

¹⁹⁵ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 126.

¹⁹⁶ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 381, s. 41-42.

Mutasarrıfına, üç adet Selanik Valisi'ne, birer adette Tırhala Valisi ile Varna Kaymakamı görülmektedir.

30 Nisan 1844 tarihli belgede, Tırhala Sancağında ki bazı karye ve çiftlik ahalisine bir takım Arnavut'un tefecilik yaparak yüksek faizle borç verdikleri, ahalinin bu aldıklarını geri ödeyemediklerini ve asıl borcun takside bağlanarak senelik vergilerine ilave edilmesi konusunda yazdıkları arzuhâle nazaran borcun tamamının ne kadar olduğu ve nasıl ödeyebileceklerinin araştırılması ve “subaşılık” namı altında para ve emtia isteyenlere hiçbir şey verilmemesinin kendilerine tembih edilmesine dair Tırhala Mutasarrıfına ve Mal Müdürü'ne yazılan şukka örneğidir¹⁹⁷. Burada ahaliye kendilerini devlet memuru olarak tanıtip soydukları ve bu durumlar sonucu edilen şikayetler neticesinde ortaya çıkan bir problem olmuştur.

26 Nisan 1853 tarihinde Selanik Valisi'ne ve Maliye Nazır'ına gönderilen şukkada, Yenice Vardar ve Vidin kazaları müdürleri Hayri ve Mustafa Beyler 'in maaşlarının arttırılması hususunda, denklere tarafından bir örnek olmadığı, vergiye ilaveten 1000 kuruşa tamamlanması gündeme geldiğinde de çevre kazalarda arpalık tahsisinin usule aykırı olduğundan adı geçen müdürlere yine vergiye ilaveten 750'şer kuruş maaş tahsisine karar verilmesi hususunda meselenin icrası Selanik Valisi'ne ve Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁹⁸.

4 Ağustos 1861 tarihinde Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Siroz Sancağı dahilinde kain Menlik kazası vergisinin düşürülmesi için merkeze arzı hal vermek için gönderilen Osman, Mehmet ve Salih Ağaların on dört bin bu kadar kuruş yol masraflarının kaza ahalinin ödediği vergiye eklenerek ahalden alınması uygun görülmediği keyfiyetin giderilmesi hakkında Siroz Meclisi'nin mazbatasını Maliye Nezareti Celile'sinden takdim kılınarak Meclis-i Vâlâ'ya havale edilmiştir. Görüşülen mesele münasip olduğu kararı üzerine durum Maliye Nezareti'ne bildirilmiştir¹⁹⁹.

13 Mayıs 1853 tarihinde Tırhala Mutasarrıfına gönderilen şukkada, Ahmet Ağa'nın Tırhala Sancağındaki Yenişehir Fener'deki çiftlik halkından aldıkları vergi ve subaşılık ücretinin kanuna uygun olduğunu ancak reyanın vergi ve subaşılık ücretini

¹⁹⁷ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 386, s. 71-72.

¹⁹⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ, No: 428, s. 122.

¹⁹⁹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 134.

ödemekten imtina ettiklerinden gereğinin yapılması konusunda Tırhala Meclisine usul ve nizama uygun bir şekilde gereğinin yapılması bildirilmiştir²⁰⁰.

Kasım-Aralık 1860 tarihli Selanik Valisi'ne gönderilen şukkada, Kesendire ve Aynaroz nahiyelerinin durumlarının tahkikiyle Alto karyesi ahalisinin zaptiye ve kocabaş masraflarının 80.000 kuruşu geçtiği görülmüş, hem ahalinin böyle bir masraftan kurtarılması hem de bölgenin devlet tarafından kontrolünün kolaylaştırılması için adı geçen Alto karyesi merkez olarak yeni bir idari yapılanmaya gidildiğine dair durumun Meclis- Vâlâ'da görüşülüp Selanik Valisi'nin gereğini yapacağı bildirilmiştir²⁰¹.

29 Nisan 1862 tarihinde, Varna Limanı dahilindeki Dona Gölü'nün mevki ve hava koşullarında rüzgarlı olmaması itibariyle deniz ticaretine çok uygun olduğu, deniz ile Dona Gölü arasındaki arazinin kullanılması, araziden vergi alınmasına rağmen on yük kuruş masrafına karşılık geleceğine, buraya yapılacak ıslah, düzenleme, inşaat ve deniz ve karayolu yatırımlarının bir fayda temin edeceğinin padişaha bildirilmesinin ardından bölge hakkında haritalar tanzim edilip masraf hakkında cetveller çıkarılmasının ardından padişahın da bu yatırımları uygun gördüğü, bu yatırım ve çalışmalara gereken önemin verilmesi gerektiği yönünde Varna Kaymakamına verilen şukka²⁰².

9 Ağustos 1863 tarihinde, Yenişehir'de telgrafhane olarak kullanılmak için eşraf tarafından satın alınmış olan konağın miri hazine için satın alındığına hususunda verilen hüccete dair yazının padişah tarafından görüldüğünü, bu durumun Takvim-i Vekayi'de yayımlanarak ilan edildiğine ve duruma hassasiyet göstermeleri gerektiğine dair Tırhala Valiliğine şukka yazılmıştır²⁰³.

5 Ocak 1850 tarihinde, Tırhala Sancağındaki miri çiftliklerin iki senelik olarak ihalesinin yapılması, müzayedenin aleni şekilde yapılması, ihaleye girenlerin ve alacakların detaylı incelemelerinin yapılması, subaşılık konusunda detaylı incelemeler yapılması ve bunlar hakkında detaylı raporların mazbata halinde Maliye Nazırlığına gönderilmesi için Tırhala Mutasarrıfına şukka gönderilmiştir²⁰⁴.

²⁰⁰ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Âdi, No: 283, s. 2.

²⁰¹ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 448, s. 16.

²⁰² BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Mühimme, No: 306, s. 2.

²⁰³ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Âdi, No: 292, s. 64.

²⁰⁴ BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Âdi, No: 277, s. 91.

1.3.10. Vergi Sonuç

Belgeler ışığında varılan sonuçlara baktığımızda:

1. Toplanan vergilerde ahalinin karşılaştığı en büyük problemin idarecilerin fazla vergi alma, rüşvet, uygunsuz davranışlar ön plana çıkmaktadır. Bu olaylar devletin tek bir bölgesinde değil farklı farklı kazalarda ortaya çıkan genel bir problem haline gelmiştir.
2. Fazla vergi alma durumundan kaynaklı görülen şikâyetlerde, bölgeye ekip gönderilip durumu yerinde incelenmesine önem verilerek vergi tahsilinin yazıldığı defterler üzerinden bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Bu süreçleri ise mübaşirler aracılığı ile yönetme yoluna gidilmiştir.
3. Doğal afet sebebi ahalinin vergiden indirim ya da erteleme talebi istediği görülmektedir ki buna göre halkı zorlamayacak bir planlama cetveli hazırlanmaya çalışılmıştır.
4. Bahsi geçen problemlerin devamlılığın görülmesi ile Tanzimat ile yapılmaya çalışılan vergi prensipleri eski usul çalışanlar ile devam ettirilmesi nedeniyle başarısız bir uğraş ve devlet gelirlerinin kaybolmasına neden olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM: SELANİK, TIRHALA, VARNA SANCAKLARI (1840-64)

Ayniyat belgeleri ışığında anlatılan birinci bölümün ardından ikinci bölümümüzde de yine ayniyat belgeleri altında Rumeli'den Selanik, Tırhala ve Varna Sancaklarının Tanzimat Dönemine yansıyan idari, sosyal, ekonomik durumları tek tek incelenecektir.

Selanik, Tırhala, Varna Sancaklarına gönderilen toplam belge sayısı 246'dır. Sancak bazında gönderilen belge sayısı da bize hangi sancağın 1840-45, 1850-56, 1860-64 yıllarında daha çok işlendiği bilgisini verecektir. Tablo 11'de sancakların üç döneme göre yazışma yoğunluğu verilmiştir.

Tablo 11: Sancaklara Gönderilen Belgelerin Dağılımını Gösteren Tablo

SANCAKLAR	1840-1845	1850-1856	1860-1864	Toplam
Selanik	72	76	41	189
Tırhala	16	16	14	46
Varna	3	8	5	16
Toplam	90	99	60	251²⁰⁵

Tabloda görüldüğü üzere üç döneme göre verilen belge sayısında yazışma yoğunluğu 189 belge ile Selanik en fazla belgeye sancaktır. 46 belge ile Tırhala ve 16 belge sayısı ile Varna Sancağı sıralamada yerini almıştır. Sancaklara gönderilen belgelerin yoğunluğu sebebi ile sancakların incelendiği başlıklarda ele alınacaktır.

2.1. SELANİK

Ticaret merkezi ve liman şehri olan Selanik, Avrupa ve batılı tüccarlar ile olan ilişkileriyle²⁰⁶ Osmanlı İmparatorluğu ekonomisi için önemlidir. Bu bakımdan coğrafi olarak da önemli bir konumdadır. Birinci bölümde ayniyat kayıtlarında farklı konularla ifade edilen Selanik idari olarak Merkez, Drama, Siroz, Taşoz olarak sancaklara

²⁰⁵ Giriş bölümünde verilen Tablo 1 de toplam belge sayısı 246'dır. Bu bölümde 251 çıkmasının sebebi aynı belgenin iki ayrı sancağa yazılmasından kaynaklanmaktadır. Bunlar: 1842 Selanik- Varna Müşiri, 1844 Selanik Müşiri- Tırhala Kaymakamı, 1851 Selanik-Tırhala Eyaleti, 1863 Selanik Valisi- Tırhala Mutasarrıfı, 1863 Selanik- Tırhala Kaymakamı'dır.

²⁰⁶ Halil İnalçık, **a.g.e.**, 2009, s. 428.

ayrılmıştır. Birinci bölümde bahsi geçen bu sancaklara ve sancaklara bağlı kazalara bakacak olursak sırasıyla 1840-64 yılları içerisinde Merkez'e bağlı kazalar: Vidin, Ustrumca, Kesendire, Avrathisarı, Doyran, Aynaroz, Yenice, Karacaabad, Katrin. Drama'ya bağlı kazalar: Kavala, Pravişte. Siroz'a bağlı kazalar: Razlık, Cuma, Nevrekop, Demirhisar, Menlik, Petriç, Zihne. Taşoz ise merkez olarak bir kazadan oluşmaktadır.

1840-1864 yıllarında tespit edilen Ayniyat kayıtlarında Selanik'e gönderilen toplam belge sayısı 190'dır. Aşağıda verilecek olan tablo 12'de ise Selanik Sancağına ait 190 belgenin üç döneme göre konu dağılımı gösterilmektedir. Tablo 13'te yine üç döneme göre idarecilerin dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 12. Selanik Sancağına Gönderilen Belgelerin Konularını Gösteren Tablo

KONULAR	SELANİK			
	1840-1845	1850-1856	1860-1864	TOPLAM
Suç ve Ceza	40	20	1	61
Vergi	5	7	10	22
Tayin	-	24	19	43
Alacaklı-Borç	12	8	3	23
Askeri	4	1	3	8
Şikâyet	2	2	1	5
Tamir-İnşaat	-	4	1	5
Diğer	9	9	4	22
Toplam	74	74	41	189

Tablo 13. Selanik Sancağına Gönderilen Belgelerin İdarecilerini Gösteren Tablo

İDARECİLER	SELANİK			
	1840-1845	1850-1856	1860-1864	TOPLAM
Vali	-	75	40	115
Müşir	61	-	-	61
Maliye	-	7	13	20
Diğer	14	1	-	15
Toplam	75	83	53	210²⁰⁷

²⁰⁷ Toplamda 189 belge Selanik'e aittir. Tablo 13'te 210 belge çıkmasının sebebi 21 belgenin farklı idarecilere gönderilmesinden kaynaklıdır. Toplamda 18 tanesi Vali-Maliye Nazır'ına aynı anda gönderilmiş belgelerdir.

Selanik'e gönderilen belgelerin 61/189 (%32,27) oranında yüksek bir oran ile suç ve ceza belgeleri karşımıza çıkmaktadır. Suç ve ceza konusu üç dönem içinden en yoğun ilk dönem 1840-45 aralığında görülmektedir. 1840-64 yılları arasında belgelerin gönderildiği idareciler 37 tane müşir, 21 tane vali, 1 tane zaptiye memuru, 1 mutasarrıf ile 1 meclis olarak görülmektedir. Bu yıllar arasında Selanik'te bahsi geçen idareciler daha çok günümüz polis teşkilatına benzeyen müşir valiler olmuştur. Konu dağılımında da en yüksek oran suçlar ve cezalar başlığındadır ki Selanik'in diğer sancaklara nazaran daha fazla belgeye sahip olması da bu sonucu çıkarmaktadır.

Konu bakımından baktığımızda Selanik Sancağındaki takip edilen suç ve ceza konuları hırsızlık, cinayet, yaralama, hapis, kürek, diyet ve sürgün olarak tespit edilmiştir. Belgelerden anlaşılan, suç ve cezanın fazla olması yürütülen Tanzimat siyasetinde memurların değişmeyen fikirleri, çıkar sağlama çabaları, şikayetler ile reaya isyanlarının devam ettiği ve bunun asayişsizlikten olduğunu aynı zamanda halkın bu yeni düzeni benimsememesinden kaynaklı olduğu görülmektedir.

İkinci bir konu ise tayin meselesidir. Usulsüzlük, görevinde başarılı olamama, reayaya zulmeden memurların azledilmesi gibi konular işlenmiştir. Bu konuyla alakalı Selanik'e gönderilen belge sayısı 43'tür. Tayin ve atama belgeleri, 43/189 oranında ikinci yoğun konudur. Belgelerin 43 tanesi yani tamamı valilere gönderilmiştir. Bu belgelerden 21 tanesi de Vali ile Maliye Nazırlarına yazılmıştır. Vali ve maliye Nazırı 1849 düzenlemelerinden itibaren tayin ve atama durumunun muhasebesini yapıp görev değişikliğinin tam olarak yerine getirilmesini sağlamakla görevlendirilmişlerdir. Belgelerden anlaşıldığı üzere Maliye Nazırlarının Tanzimat Döneminde sancakların muhasebelerinden sorumlu olmaları ile tayin ve atamalarda gerçekleştirilecek ödemelerin takibini yapması amacıyla vali ile yürüttükleri görülmektedir.

Bu kadar fazla belgenin tayinle alakalı olması ise suç konusuyla bağlantılı olarak taşrada idarecilerin zimmete para geçirme, yolsuzluk, hırsızlık, angarya işler peşinde olmaları sonucu görevden azledilmeleri ve yerine yeni tayinlerin olduğu görülmektedir.

Vergi konusuyla alakalı olarak Selanik'e gönderilen belge sayısı 22 adettir. Bu belgelerin 5 adeti müşire, 17 adeti ise valiye gönderilmiştir. Belgeler konu bakımından vergi tahsili, vergide indirim-erteleme talebi ve vergi tahsilinde reayanın yaşadığı zorluk

ve şikâyeti ile ne gibi çözümler üretildiği ilgilidir. Doğal afet sonucu reayanın zirai üretimde yaşadığı sıkıntıdan dolayı ödeyememesi ya da verginin fazla gelmesinden kaynaklı Selanik Müşirine gönderilmiş vergide indirim ve erteleme talepleri görülmektedir. Belgelerden takip edildiği kadarıyla vergi tahsilatında yaşanan sorunların temelini, Tanzimat Döneminde görülen düzenlemeler örneğin 1840-42 düzenlenmesi vergilerin toplanması ve sancağın mali ihtiyaçlarının karşılanmasındaki başarısızlıkları düzeltme amaçlıydı. Fakat bu da başarı sağlayamamıştır. Burada amaç verginin zamanında toplanıp hazineye gönderilmesidir. Bunu yapmak için görevlendirilen idarecilerin belgelerden tespit edildiği haliyle usulsüz hareketleri örneğin fazla vergi toplamaları gibi sorunların devam etmesi Tanzimat döneminde vergi tahsilini zorlaştırmıştır.

1840-1864 yıllarında, eyalet ve sancaklarda yapılan düzenlemelerden anlaşılıyor ki vergi toplama ciddi anlamda aksaklıklara uğruyordu. Örneğin 1849 düzenlemelerinde vergilerin dağıtımı ve toplanmasında yaşanan yolsuzlukları durdurabilmek için meclislerde yapılacak soruşturmaların düzenlenmesi hem belgeler ışığında hem Tanzimat dönemi yapılan düzenlemelerden, Osmanlı İmparatorluğu, eyalet ve sancaklarında yaşanan vergi sorununu, Selanik Sancağı özelinde de görmemiz açısından önemlidir.

Buraya kadar anlatılan üç konu tezin ilk bölümünde anlatılan ana başlıklardır. Selanik Sancağında görülen diğer konular ise:

23 belge ile alacaklı-borç meselesi olup burada konu olarak sarraflara borçlananlar, hazineye borçlananlar ve poliçe senedi hakkındadır. Belgelerden takip edildiği üzere, ahalinin en çok borçlandığı kişiler sarraflar olup, Tanzimat döneminin bankası olma görevini üstlenmiş durumdadırlar. Ahalinin borcunu ödeyememe ya da ödememe gibi durumlarının gelişmesinde devlet sarrafların borcunu ödeyerek kişileri kendisine borçlu hale getirip borçla taksitle ödemeleri hususunda kendine bağladığı belgelerde görülmektedir. Borcunu ödemeyen ahalinin elinde bulunan emlak ya da gayrimenkulü satılarak borcunu kapatması yoluna gidildiği de tespit edilmiştir.

Askeri konusunda ise karşımıza 8 adet belge çıkmaktadır. Konuları bakımından baktığımızda, gerek görülen yerlere asker istihdamı, Yunan çetelerine karşı görevlendirilen askerler, ordu için gerekli olan zahire ve kıyafet tedariki gibi konular işlenmiştir.

Şikâyet konusunda 5 belge görülmektedir. Zaptiye Memuruna ve Selanik Defterdarına gönderilen belgelerdir. Şikâyet belgeleri daha çok vergi, ceza ve tayin konularının içinde geçmektedir. Bu üç başlıkta da reayanın idareciler nezdinde oluşturduğu bütün şikayetlerden bahsetmektedir.

Tamir-inşaat konusuna ait belge 5 adet görülmektedir. Burada okul tamiri ve inşası, hapisane inşası, bozuk yolların keşfi ve tamiri meseleleri görülmektedir.

Diğer konu başlığında da 22 belge bulunmaktadır. Ziraat²⁰⁸, üst makamlara teşekkür yazıları, hayvan bakımı gibi konular görülmektedir.

Sonuç olarak Tanzimat dönemi Selanik Sancağı gönderilen belgeler neticesinde suçlar ve cezalar, şikâyet, askeri konuları itibariyle idarede ve güvenlikte büyük problemlerin olduğunu göstermektedir. İdari açıdan tayin ve atamalarda reaya üzerinde yolsuzluğun, angaryanın görüldüğü Selanik sancağında çoğunlukta vali ve müşirlerin görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Mali açıdan vergi tahsilinde yer alan valilerinde genel durum itibariyle başarısız olduklarını ayniyat belgeleri çerçevesinde görmekteyiz.

2.2. TIRHALA

Rumeli Eyaleti'ne bağlı olan Tırhala Sancağı 1840-64 tez kapsamı çerçevesinde üç dönem için bağlı kaza ve nahiyelerin tespitinde sırasıyla: Tırhala, Yenişehir-i Fener, Golos, Katrin, Çatalca, Dömenik, Alasonya kazaları ile Yenice, Kardice, Ağrafa, Alemboz ve Dömeke nahiyeleri tespit edilmiştir.

1840-1864 yıllarında Ayniyat kayıtlarında Tırhala'ya gönderilen toplam belge sayısı 45'tir. Aşağıda verilecek olan tablo 14'te Tırhala Sancağına gönderilen belgelerin konuları bakımından dağılımı ele alınmıştır.

²⁰⁸ BOA. BEO. AYN. d. Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, No: 450, s. 175. Burada Selanik'in ticareti geliştirme ve katkı sağlama adına attığı teşvik adımı dikkat çekmektedir.

Tablo 14. *Tırhala Sancağına Gönderilen Belgelerin Konularını Gösteren Tablo*

KONULAR	TIRHALA			
	1840-1845	1850-1856	1860-1864	TOPLAM
Ceza	5	3	2	10
Vergi	2	4	3	9
Tayin-Atama	3	3	4	10
Alacak-Borç	4	-	1	5
Askeri	1	3	1	5
Diğer	2	3	2	7
Toplam	17	15	15	46²⁰⁹

Tablo 15. *Tırhala Sancağına Gönderilen Belgelerin İdarecilerini Gösteren Tablo*

İDARECİLER	TIRHALA			
	1840-1845	1850-1856	1860-1864	TOPLAM
Kaymakam	5	1	1	7
Mutasarrıf	4	7	8	19
Vali	-	3	5	8
Diğer	12	2	2	16
Toplam	21	13	16	50²¹⁰

1840-64 yılları arasında Tırhala özelinde tespit edilen idareciler 19 mutasarrıf, 8 vali, 7 kaymakamdır. Diğer başlığı içinde ise 16 adet diğer idareciler görülmektedir²¹¹. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyılda mutasarrıflıkla idare olunmaya başlanan Tırhala Sancağında, Tanzimat Döneminde de mutasarrıflar görülmeye devam etmiştir. Muhassıllık'ın ilgasından sonra vali mutasarrıfların görüldüğü bir döneme girilmiştir. 1840-64 yılları arasında elde edilen belgelerin yoğunluk olarak, vali mutasarrıflara gönderilmiş olması, bu idarecilerin Tanzimat Döneminde, Tırhala Sancağının idari ve mali yönetiminden sorumlu olduklarını göstermektedir. Kaymakamlık makamı ile ilgili

²⁰⁹ Toplam belge sayısı Tırhala Sancağında 45 adettir. Burada 46 çıkmasının sebebi aynı belgenin farklı iki makama yazılmasından kaynaklıdır. Tablo 11'de aynı şekilde ifade edilmiştir.

²¹⁰ Toplamda 45 belge Tırhala'ya aittir. Tablo 15'te 50 çıkmasının sebebi 5 belgenin farklı idarecilere gönderilmesinden kaynaklıdır.

²¹¹ Diğer başlığında tespit edilen idareciler ise sırasıyla; 2 Muhassıl, 3 Ferik, 3 Meclis, 2 Mal Memuru, 1 Zaptiye Memuru, 1 Eyalet, 1 Maliye Nezareti ile 1 adette şahsa gönderilmiş belgelerdir.

Muhasıllıktan sonra oluşturulan Memleket Meclislerinde livalar ve kazalarda kaymakamlar görülmeye başlanmıştır. Tırhala kaymakamına gönderilen belgelerde 1843 ve sonrasında itibaren görülmeye başladığı tespit edilmiştir.

Tablo 14'te görüldüğü üzere konular bakımından özellikle bu konular diyebileceğimiz bir yoğunluk görülmemekle birbirini yakın sayılar takip etmiştir. 10 belge ile tayin-atama ilk sırada olup kazalar arasındaki atamaları, görev yeri değişikliği, nahiyelikten kaza statüsüne geçen bölgeye yapılan atama, istifa edenler ya da usulsüz iş yapan idarecilerin görevlerini kötüye kullanması gibi konular görülmektedir. Tayin-atamalar belgelerinde 3 Vali, 4 Mutasarrıf 1'er adette muhassıl, zaptiye memuru, müşire gönderilmiştir.

10 adet ceza belgesi ile cinayet, hırsızlık, gasp-yaralama, zorbalık, zimmete mal geçirme suçlarına karşı hapis ve kürek cezası verilmiştir. Belgelerin gönderildiği idareciler 4 Mutasarrıf, 3 Kaymakam, Tırhala Meclisine ve 1 vali olarak dağılım göstermektedir.

Vergi konusuna ait 9 belge bulunmakla beraber vergide indirim talebi ve ağnam vergisi hakkında konular bulunmaktadır. Buraya kadar ifade edilen konular tezin birinci bölümünde anlatılan üç ana başlığın mühim konularıdır.

Alacak-borç konusunda 5 belge bulunmaktadır. Konuları bakımından sarraflara olan borçlanma ve borçlarını ödeme konusunda sıkıntı çıkaranlardır.

Askeri konularda ise 5 adet belge bulunmaktadır. Asker sevkıyatı, mühimmat temini, subaşı olacakların detaylı incelenmesi, oluşabilecek ayaklanmaya karşın askeri tedbirin alınması hakkındaki belgelerdir.

Diğer konu başlığı altında incelenen belge sayısı ise 7 adettir. Belgelerden takip edilen konular, çiftliğin kimin olduğu ile ilgili anlaşmazlıklar, nüfus memurlarının sayım sırasında bazı mahalleleri atlaması ile ilgili usulsüzlük, yangından zarar gören dükkanların tamir ve yenisinin yapılması, konuları görülmektedir.

Sonuç olarak Tırhala'da, tek bir konuda yoğunluk görülmemektedir. Yoğunluk, tayin, vergi ve ceza konuları ayniyat belgelerinden çıkan sonuçlar dahilinde en çok bahsi geçen üç konu olmuştur. Bu üç konunun görünür olması anlaşılabilir bir durumdur ki Tanzimat Döneminin en büyük sorunları diyebileceğimiz sebepleri taşımaktadırlar.

2.3. VARNA

Varna Sancağının belki de en önemli tarafı farklı yıllar arasında devam eden savaşlar içinde görülmesidir. 1828-29 yılları arasında Osmanlı ve Rusya arasında süren savaş Edirne Antlaşması ile neticelendirilip Varna Osmanlı hakimiyetine bırakılmasıyla çok geçmeden 1853-56 tarihleri arasında görülen Kırım savaşını görmekteyiz²¹². Tezimi ifade ettiğim yıllar içerisinde az da olsa Kırım Savaşı etkisinden bahsedilecektir.

Silistre eyaletine bağlı olan Varna livası²¹³ ve tespit ettiğim ayniyat belgeleri çerçevesinde ona bağlı olan kazalarına baktığımızda 1840-64 üç döneme ait Pazarlık, Mankalya, Köstendil, Kozluca, Misivri, Balçık kazaları geçmekle beraber Dobruca Adasına ait belge bulunmaktadır.

Tablo 16. Varna Sancağına Gönderilen Belgelerin Konularını Gösteren Tablo

KONULAR	VARNA			
	1840-1845	1850-1856	1860-1864	TOPLAM
Ceza	1	1	-	2
Vergi	-	-	1	1
Tayin-Atama	-	-	-	-
Alacak-Borç	1	4	1	6
Askeri	-	1	-	1
Diğer	1	2	3	6
TOPLAM	3	8	5	16²¹⁴

Tablo 17. Varna Sancağına Gönderilen Belgelerin İdarecilerini Gösteren Tablo

İDARECİLER	VARNA			
	1840-1845	1850-1856	1860-1864	TOPLAM
Kaymakam	1	-	5	6
Muhafız	-	7	-	7
Diğer	2	1	-	3
Toplam	3	8	5	16²¹⁵

²¹² Machiel Kiel, "Varna", *DİA.*, İstanbul 2012, s. 524-527.

²¹³ Karal, *a.g.e.*, s. 127.

²¹⁴ Toplamda 246 belgede Varna'ya hitaben 15 belge gönderilmiştir. 1842 tarihli belgede hem Selanik hem de Varna Müşirine gönderilmiştir. Bu sebeple iki belge olarak değerlendirilmiştir. Tablo 11'de aynı şekilde ifade edilmiştir.

²¹⁵ Toplamda 15 belge Varna'ya aittir. Tablo 17'te 16 çıkmasının sebebi 1 belgenin farklı idarecilere gönderilmesinden kaynaklıdır.

Varna'ya gönderilen toplam belge sayısı 16 adettir. Kimlere gönderildiği ile ilgili olarak belgelerin 7 adeti muhafıza, 6 adeti kaymakama, 3 adet diğer başlığı altında muhassıla, müşire, defterdara gönderilmiştir. Varna'ya gönderilen belgelerde daha çok muhafız ve kaymakamlar görülmektedir. Varna'nın Kırım Savaşına dahil olması neticesiyle daha çok muhafızlar tarafından idare edilmesi olağandır.

Konu dağılımı bakımından 6 belge borçlar, 1'er belge olacak şekilde ceza, vergi ve askeri konularıyla beraber diğer başlığı altında da 6 belge bulunmaktadır. 6/15 oranında Varna Sancağında alacak-borç ile ilgili belgeler bulunmaktadır.

Borçlar konusuna örnek olarak alacak verecek ve miras konuları ile Dobruca Adasına padişah emri işle iskân edilen Arapların ziraat ve diğer hususlardaki borçlarının taksitlendirilmesi hakkında konular karşımıza çıkmaktadır.

Ceza konusunda iki belge bulunmaktadır. İlki Varna Muhafızına diğeri Varna Müşirine gönderilmiştir. Konuları, zorbalık ile sahiplenilmiş arsanın üzerine bina yapılması, binanın usulsüz yapıldığının mahkemece tespit edilmesi fakat gereğinin yapılmadığı görülmüştür. Diğer konu ise cinayet sonucu verilen hapis cezasını ifade etmektedir.

Vergi belgesinde tek belge görülmekte kaymakama yazılmış olan Dona Gölü'nün ticarete uygun ve Padişah tarafından bu yatırımın desteklendiği belgedir.

Varna muhafızına gönderilen askeri belgede Kırım savaşına dair izler bulunmaktadır. Belgede Kırım Savaşı sırasında Fransız ve Rus askerlerinin yakalandığı bir hastalıktan bahseder ki dönemin hastalığı olan iskorbüt²¹⁶ hastalığının olduğunu ifade edebiliriz. Halkın Varna'yı terk etme hazırlığında olduğunu anlatan dikkat çekici bir belgedir.

Diğer başlığında vakıfla alakalı meseleler, saraya kereste temini, Balçık kazasında açtırılan kuyuların masrafları, paranın değerinin düşürülmesi ile ilgili meseleler yer almaktadır.

²¹⁶ Serap Torun- Selim Kadioğlu vd., "Kırım Savaşı'nda İskorbüt İletti", *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, C. 2, S. 2, Mersin 2012. Bunu ifade eden belge bkz. BOA. BEO. AYN. d. Rumeli Mühimme, No: 301, s. 8.

Yukarda anlatıldığı üzere Varna'da görülen konular dahilinde dikkat çeken meseleler ticaret sancağı olduğunu gösterir nitelikte iskele inşasına ve onarımına dikkat edildiği görülmektedir. Buna örnek olarak kereste, zahire ihraç ve ithalinden bahsedilmektedir. Sonuç olarak belgelerden çıkan sonuç neticesinde Kırım Savaşı döneminde idaresine Muhafız görevlendirilmiştir. Diğer önem gösterilmesi gereken bir konu da Ayrıca Selanik ve Tırhala'ya göre Varna'ya ait tayin-atama konusu hiç görülmemesi önemlidir. Selanik ve Tırhala Sancaklarında oldukça fazla görülen ceza ve vergi konuları da Varna Sancağında azdır. Varna'ya ait belge sayısının az olmasından ve askeri önlemlerin alınmasından kaynaklı diğer konularla alakalı bir şeyler söylemek çok da mümkün değildir.

SONUÇ

Tezde, Ayniyat Defterlerine yansıdığı şekli ile Selanik, Tırhala ve Varna sancaklarının 1840-1845, 1850-1856, 1860-1864 yılları ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Meclis-i Vâlâ, Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli, Rumeli Âdi ve Rumeli Mühimme tasnifleri incelenmiş ilgili sancaklarla merkez arasındaki yazışmalar tespit edilerek bir veri seti oluşturulmuştur.

Karşımıza çıkan tabloda; merkez-taşra yazışmalarının muhtevası suçlar ve cezalar, vergi, tayin ve atamalar konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Nitekim tespit edilen 246 belgeden suç ve cezaya ait yazışmaların oranı; %28,86'dır. Tayin ve atamalar da %21,13'tür. Vergiye ait oran ise; %13,00'dır. Bunların haricinde belgelerde alacak-verecek, askeri, tamir-inşaat ve şikâyet gibi ön plana çıkan konular tespit edilmiştir ki bu konuların tespit edilmesinin önemi Tanzimat döneminde hangi meseleler ön planda görülmekte sorusuna cevap niteliği taşımaktadır. Öte yandan bu yazışmaların niteliği Tanzimat'ın taşrada uygulanma sürecinde hangi direnişlerle karşılaştığı nasıl bir evrim geçirdiği bağlamında bölgesel farklılıkların anlaşılması adına önemli oldukları görülmektedir.

Sırayla suç ceza, vergi ve tayin meselelerinde elde edilen bulgulara bakacak olursak; suçlar ve cezalar bölümüne dair incelenen belgelerde görülen meseleler ekseriyetle cinayet, hırsızlık, yaralama, dolandırıcılık, taciz, rüşvet, zorbalık, kalpazanlık vs. gibi birçok konuyu içermektedir. Yaşanan bu problemlere dair verilen cezalarda oldukça caydırıcı olup hapis, kürek, sürgün, diyet, tomruk, kısas, had cezaları olmuştur. Buna rağmen suç ve cezada ortaya çıkan oran bir hayli fazladır. Bu anlamda suçlar ve cezaların en çok görüldüğü sancak Selanik olmakla yazışmaların yoğunluğu 1840-45 arasındadır. Tırhala sancağında da suçlar ve cezalar ile tayin-atamalarda eşit yazışma bulunmaktadır. Yazışmaların yoğunluğunda da üç dönem birbirine çok yakın seyretmiştir. Varna Sancağında ise alacak-borç yazışmaları daha yoğundur. Buradan sonuçla Selanik Sancağı için büyük bir güvenlik sorunu olduğu ve idarecilerin görevini kötüye kullandıkları sonucunu çıkarabiliriz. Selanik, Tırhala kıyaslaması yapılacak olursa Selanik Sancağı, suç ve ceza belgelerinin %85'ini kapsamaktadır. Buradan çıkan sonuçla verilere göre Tırhala'da görülen suç oranının belgelerden çok fazla olmadığı sonucu çıkmaktadır. Meselelerin çözüme kavuşturulması, tahkik ve tetkik aşamasında görülen idari yöneticilere baktığımızda müşir valiler dikkat çekmektedir. İdari, askeri, mali

yetkilerle donatılmış olan güçlü bir vali suçlar ve cezalar konusunda ön plandadır. 1840-1845 tarihleri arasında müşir valilere daha fazla belge gönderildiği tespit edilmiştir. Bunun haricinde mutasarrıf, muhassıl, kaymakam, zaptiye memuru ve meclise gönderilen belgelerde mevcuttur. Bu da Tanzimat'ın kurumsal anlamda taşra yapılanma sürecinde görev ve yetki verilen statülerin görünürlüğü demektir. Bununla birlikte en üst mahkeme niteliğindeki Meclis-i Vâlâ'nın tüm bu yazışma ve cezanın kesinleşmesinde rolünü somutlaştırmaktadır.

1840-64 yılları arasında, Selanik ve Tırhala sancaklarında yaşanan en büyük sıkıntılardan birisi de vergi konusudur. Literatürde, vergide iyileştirme çabaları öncelikli konular vergi sayımlarına dair üç sancak için elimizde bir bulgu bulunmamaktadır. Bununla birlikte incelenen belgeler içinde 1850-56 ve 1860-64 yılları içinde vergi konusunun yazışmalarda en yoğun olduğu dönemler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öne çıkan konularda vergide indirim-erteleme, idareciler tarafından fazla vergi alma, vergi muafiyeti gibi meseleler olup, bunun haricinde cebelü bedeliyesi, ağnam ve öşür rüsumu, ihtisâb rüsumu, iltizam bedeli gibi vergilerle ilgili olduğunu görmekteyiz. En fazla işlenen konu ise iltizam ile vergide indirim talepleri olmuştur. İltizam ve vergide indirim talebinin en çok görüldüğü sancak Selanik olmuştur. Tırhala Sancağı da yazışma yoğunluğunda ikinci sırada yer almaktadır. Varna Sancağına dair bir yazışma ise bulunmamaktadır.

Dolayısıyla vergi konusunu çözmek için atılan adımlar ve yapılan yasal düzenlemeler pek de karşılığını vermemiştir. Vergi toplamak ve toplanan verginin en az kayıpla hazineye aktarılması için yapılan düzenlemeler, sancaklardaki idareciler tarafından tam olarak gerçekleştirilememiştir. Bazı durumlarda verginin ahali tarafından ödenemediği görülmektedir. Bunlara örnek olarak fazla vergi alma durumu, ahali tarafından yüksek bulunan vergi ile doğal afet sonucu oluşan kıtlıkta verginin ödenememesi gibi birçok olumsuz gelişmelerde verginin istenilen düzeyde toplanmasını engellemiştir. Sancaklarda, idarecilerin çok sık değiştirilmiş olması ve sürekli bir atama gerçekleşmesinin de vergi konusuyla bağlantıları vardır. Nitekim belge yoğunluğu açısından en fazla ikinci konu olarak karşımıza çıkan tayin ve atamalar da azledilenler olmuştur. Bu belgeler 1850-56 ile 1860-64 yıllarında karşımıza çıkmaktadır. Konu bakımından yolsuzluğa karışanlar ya da cinayet, hırsızlık, zorbalık, dolandırıcılık ve rüşvet suçları işleyenlerin varlığına birinci bölümde işaret edilmiştir. Bu suçlara örnek

olarak 1854 tarihli belgede kaza müdürünün hırsızlık suçundan azledilmesi konu edilmiştir. 1860 tarihli belgede de sandık sarrafının devlet malından zimmetine para geçirdiği için yolsuzluk suçundan gerekenin yapılması belirtilmiştir. Şüphesiz bu durum literatürde Tanzimat'ın başarısızlığı olarak gösterilen kalifiye eleman eksikliğinin iki sancak özelinde teyidi şeklinde yorumlamak mümkündür.

Bunun haricinde tayin ve atmalarda karşımıza çıkan konulardan birisi; hava değişikliği gibi sebeplerle yapılan yer değiştirme olaylarıdır. Özellikle 1860-64 yılları arasında bu konu ile ilgili belgeler tespit edilmiştir.

Bir diğeri vekaleten ve asaleten atama konusudur. Şöyle ki, Selanik ve Tırhala Sancaklarında yapılan atamalarda çeşitli sebeplerle azillerden sonra vekil ataması tercih edilen konu olmuştur. Bunun arkasındaki gerekçe vekalet atamalarına yarım maaş/ücret ödeme koşulu nedeniyle hazineyi zarara uğratma veya taşra masraflarında belirli bir miktar tasarruf gerekçesine dikkat edilmesi gibi bir anlayışın olabileceğini düşündürmektedir. Mesela 1851 tarihli belgede vekaleten tayin edilen Ahmet Ağa'nın asaleten müdür tayin edileceği ve maaşına bin kuruş ilave yapılacağını ifade eden belge örneğidir.

Atama konusunda dikkati çeken bir başka husus da özellikle suçlarla bağlantılı olarak konuyu araştırmak üzere merkezden özel yetkili görevlendirmeler yapılması konusudur. Elimizdeki veriler 1850-56 ve 1860-64 yıllarında miras, tevliyet, çıkan yalan haber ve kişinin (Tırhala Derbendatı Hüseyin Paşa) araştırılması için merkezden gönderilen müfettişlerin olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla bu siyaset sadece Tanzimat devletinin bir aracı değil Tanzimat öncesi devlet düzeninde de var olan bir anlayış olmakla birlikte Tanzimat döneminde teftiş ve denetimin öne çıkarıldığı da bir gerçektir.

Sancaklar bazında bakıldığında, kaynakların taranması sonucu her sancağın ortak sıkıntılarının olduğu kadar yerel ögelerin etkili olduğu farklı konularda çıkmaktadır. Buna örnek olarak iktisadi anlamda Selanik sancağında coğrafi konumu ile devlet iaşesine ve ticaretine sağladığı faydayı belgelerden görmek mümkündür. Örnek olarak Selanik'te pamuk ziraatının ilerletilmesinde ve ticaretinin yapılmasında devletin yürüttüğü teşvik çalışmaları, çiftçi ve memurlarını ödüllendirildiği görülmektedir. Tırhala özelinde ise 22 Temmuz 1843 tarihinde, Yunan devletine neden firar ettikleri tam olarak belirtilmeyen 154 ailenin tekrar Tırhala'ya iskân durumu ile üç sene vergiden muaf tutulmalarına karar

verilmiştir. Yunan devleti kurulduktan sonra bu örnekte olduğu gibi bir göç ettirme durumu ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu gibi durumlarda devlet kişilerin hakkını korumuş ve tekrar iskanını teşvik etmiştir. Varna sancağında da 30 Kasım 1853 tarihli belgede, Kırım savaşından oldukça etkilenildiği, askeri yöneticilerin o bölgeye görevlendirilmesi, halkın savaş sırasında sancağa gelen askerlerden bulaşabilecek hastalıktan ne kadar çekindiği az da olsa belgelerin içeriğinden anlaşılmaktadır.

Bu bulguların yanı sıra sancaklarda sosyal hayata dair yaşanabilirlik incelendiğinde özellikle Selanik suç ve cezanın en fazla görüldüğü şehir olmakla beraber üç döneme ait suçlar ve cezalar tespit edilmiştir. Burada fazla belge sayısının rolü büyük olmakla diğer sancaklara nazaran eşkıyalık olayları da görülmektedir. Suçlar ve cezalar başlığında 71 adet suçun 61 adetinin Selanik'te görülmesi şehrin güvenilir olmasını zedeleyen bir profil çizmektedir. Suçlar bazında daha çok cinayet, hırsızlık, zorbalık meseleleri görülmektedir. Bu aşamada asayiş ve güvenliğin sağlanmasında Ceza Kanunnameleri, Tanzimat düzenlemeleri ile Zaptiye Teşkilatı'nın kurulması gibi kanunlar, düzenlemeler ve kurumlar büyük önem arz etmektedir. Görevlendirilen zaptiye memurları da daha çok Selanik'te geçmektedir. Yazışmalarda direk zaptiye memuruna gönderilen birinci ve ikinci döneme ait belgeler mevcuttur. Kurum ve kuruluşlarla desteklenmeye çalışılan iç güvenlik meseleleri halledilmeye çalışılsa da toplum yapısının bu kadar kısa bir sürede değişmesi mümkün değildir. Daha büyük bir şehir olmasının yanı sıra farklı milletlerin bir arada yaşaması ve milliyetçilik duygularının arttığı bir dönemin gelişmesi önemli bir etkidir. Ancak suça karşı cezalandırma işlemlerinin artması devletin soruna çözüm üretme ve kanuna göre hareket etme anlayışının da bir göstergesidir.

Tırhala sancağına dair belgelerde ise, en çok tayin, suçlar ve ceza konuları ön plandadır. Suçlara dair, cinayet, hırsızlık, zorbalık, yaralama tespit edilmiştir. Belge sayısı az olmasına rağmen Tırhala Sancağında üç döneme ait suçlar ve cezalar tespit edilmiştir. Varna Sancağında durum çok daha farklı olmakla suçlara dair 1850 tarihli zorbalığa dair bir adet belge bulunmaktadır. Ancak her şeye rağmen ne kadar güvenilir bir yer olduğunu elimizdeki verilerden söylemek pek mümkün görünmemektedir.

Devlet sistemi içerisinde idare ve idareci sıkıntısının yaşanması belgelerdeki dikkat çekici konular oldukları kadar halkın içinde bulunduğu durum ve yaşadıkları

olaylara (vergi indirimi, yöneticilerden şikâyet gibi) verdikleri tepkilerde, halkın taleplerinin dikkate alındığını göstermektedir.

Dolayısıyla yukarıda tanımlanan sorunlara konu olan yazışmalar Ayniyat Defterlerinin, Tanzimat taşrasının içinde bulunduğu koşulları ve bu paralelde merkez-taşra arasında yaşanan iletişimi, kurumsal süreci çözümlenen veya çözümlenemeyen konulara dair kıymetli bulguları ihtiva ettiğini açıklıkla söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Bâb-ı Âli Evrak Odası Ayniyat Defterleri

Meclis-i Vâlâ Tasnifi: 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 416, 418, 421, 422, 425, 427, 428, 429, 431, 432, 435, 436, 448, 475, 480.

Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli: 448, 450, 451.

Rumeli Âdi: 249, 250, 256, 257, 265, 266, 267, 276, 277, 281, 283, 284, 285, 290, 292, 293.

Rumeli Mühimme: 297, 305, 306, 307.

Makale ve Kitaplar

Abadan, Y. (1957). Osmanlı İmparatorluğunda anayasa sistemine geçiş hareketleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1), 14.

Aktaş, N. (1991). Ayniyat Defteri. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 4, 277-278.

Akça, G.-Hülür, H. (2006). Osmanlı hukukunun temelleri ve Tanzimat dönemindeki hukuksal yeniliklerin sosyo-politik dinamikleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 295-321.

Akyıldız, A. (2011). Tanzimat. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 40, 1-10.

Akyıldız, A. (2018). Osmanlı bürokrasisi ve modernleşme. İstanbul: İletişim Yayınları.

Anastassioudou M. (2010). *Tanzimat çağında bir Osmanlı şehri Selanik (1830-1912)*. (2. Basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Aydın, M.A. (1993). Ceza. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 7, 478-482.

Bardakoğlu, A. (1996). Had. *TDV İslam Ansiklopedisi*.14, 547-551.

Bardakoğlu, A. (1993). Ceza. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 7, 470-478.

Barkey, K. (2013). *Farklılıklar imparatorluğu Osmanlılar (bir karşılaştırmalı tarih perspektifi)*. (2. Basım). İstanbul: Versus Kitap.

Başoğlu, T. (2011). Ta'zîr. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 40, 198-202.

Beydilli, K. (2003). II. Mahmut. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 27, 352-357.

Bingöl, S. (1999). Tanzimat sonrası taşra ve merkezde yargı reformu, *Osmanlı 6 Teşkilât*, 6, 535-543.

Bir Heyet Tarafından Hazırlanmıştır. (1971). *Mufassal Osmanlı tarihi VI*. İstanbul: Güven Basımevi.

Çadircı, M. (1991). *Tanzimat döneminde Anadolu kentlerinin sosyal ve ekonomik yapıları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Çadircı, M. (1987). Tanzimat'ın ilânı sıralarında Türkiye'de yönetim (1826-1839). *Belleten*, LI(201), 1215-1240.

Çadircı, M. (1989). Türkiye'de kaza yönetimi (1840-1876). *Belleten*, 53(206), 238-240.

Çoker, F. (1985). Tanzimat ve ordudaki yenilikler, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* 5,1, 1260-1268.

Efe, A. (2009). Tanzimat'ın eyalet reformları 1840-64: Silistre Örneği, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 6(22), 87-113.

Efe, A. (2004). Ayniyat defterleri ışığında 1839-1845 döneminde Eskişehir. *I. Uluslararası Düünden Bugüne Eskişehir Sempozyumu siyasal, ekonomik, sosyal ve*

kültürel yapı içinde. Eskişehir. (55-67). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Emecen, F. (1993). Cebelü, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 7, 188-189.

Erler M. Y. (2002). XIX. yüzyıldaki bazı doğal afetler ve Osmanlı yönetimi, *Türkler Ansiklopedisi*, 13, 1386.

Genç, M. (2000). İltizam. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 22, 154-158.

Genç, M. (2000). *Osmanlı İmparatorluğunda devlet ve ekonomi*. Ankara: Ötüken Neşriyat.

Gökmen, M.E.–Özdemir Ö.Y. (2018). *Ayniyat defterleri ışığında Aydın Vilayeti'nin idari, iktisadi ve sosyal durumu (1866-1880)*. İstanbul: Libra Yayınevi.

İnalcık H.-Seyitdanlıoğlu M. (2006). *Tanzimat değişim sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.

İnalcık H. (2009). *Osmanlı imparatorluğu toplum ve ekonomi*. (3. Baskı). İstanbul: Eren Yayıncılık.

İnalcık H. (2016). *Devlet-i'Aliyye (Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmalar-IV âyânlar, Tanzimat, meşrutiyet)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

İnalcık, H. (2005). Halil İnalcık ile Türk hukuk tarihi üzerine, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3(5), 479.

Karal, E.V. (2000). *Osmanlı tarihi ıslahat fermanı devri 1856-1861*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Karal, E.Z. (1999). *Tanzimat-ı hayriye devri (1839-1856)*. İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.

Kenanoğlu, M.M. (2013). Zimmî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 44, 438-440.

Kılıçbay M.A. (2001). *Doğu'nun devleti Batı'nın cumhuriyeti*. (2. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Kiel, M. (2012). Varna, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 42, 524-527.

Kütükoğlu, M. (1995). *Osmanlı belgelerinin dili (diplomatik)*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Mutaf, A. (1996). Osmanlı arşivindeki ayniyat defterleri. *OTAM*. (7), 385-386.

Mutaf, A. (1991). Ayniyat Defteri. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 4, 277-278.

Örenç, A.F. (2020). Mutasarrıf. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 31, 377-379.

Pakalın, M.Z. (1993). Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü III. İstanbul: MEB.

Pamuk, Ş. (2003). *Osmanlı-Türkiye iktisadi tarihi 1500-1914*. İstanbul: İletişim Yayınları.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Başbakanlık Osmanlı Arşivi [BOA]. (2000). *Başbakanlık Osmanlı arşivi rehberi*, (4. Baskı), İstanbul.

Torun S.-Kadioğlu S. (2012). Kırım Savaşı'nda iskorbüt illeti. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 2(2), 8.

Yıldız, S. (2021). *Ayniyat defterleri ışığında II. Mahmud dönemi merkez-taşra ilişkileri: Ankara, Bursa, Kütahya, Selanik, Varna ve Tırhala sancakları örneğinde*. Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK 1- Arşiv Taramasından Elde Edilen Bütün Belgeleri Gösteren Tablo

Sayı	Defter	Tarih	Yazışma nın Niteliği	Kime Gönderilmiş	Başka Kime	Konusu
1	Meclis-i Vâlâ- 373-072	6 Eylül 1841	Kaime	Tırhala Meclisine	Yok	Cinayetin araştırılması ceza verilmesi hakkında
2	Meclis-i Vâlâ- 373-083	15 Eylül 1841	Şukka	Selanik Zabtiye Me'muru Ömer Paşa Hazretleri'ne	Yok	Atinan isimli zımminin aynı karye sakinlerinden Ahmet'in evinde ölu bulunması ve 3.000 kuruşa sulh olma hakkında
3	Meclis-i Vâlâ- 373-022	6 Ekim 1841	Kaime	Selanik Zabtiye Memuruna	Yok	Yapılan şikayetleri incelemek üzere gönderilen Süleyman Ruhi Efendi.
4	Meclis-i Vâlâ- 373-056	21 Ekim 1841	Kaime	Selanik ... Memuruna	Yok	Açıktan maaş tahsisi yapılmaması için yazılan kaime.
5	Meclis-i Vâlâ- 372-021	29 Mayıs 1841	Şukka	Tırhala Meclisine	Yok	Hırsızlık suçu sabit olan Yaki oğlu Dimo'nun

						3 sene prangalı hapis cezasına çarptırılması
6	Meclis-i Vâlâ-372-08	15 Haziran 1841	Kaime	Tırhala Ferikine ve Meclisine	Yok	Alacak verecek, borç meselesi
7	Meclis-i Vâlâ-372-045	29 Haziran 1841	Şukka	Selanik Meclisine	Yok	Emekli tımarlı süvarilerin tımarlarının Selanik muhafızı tarafından ellerinden alındığı
8	Meclis-i Vâlâ-374-003	13 Temmu z 1841	Şukka	Selanik Müşirine	Yok	Vergilerin çokluğundan şikayetle indirim talebi hakkında
9	Meclis-i Vâlâ-376-015	17 Temmu z 1841	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Rumelili İbrahim'in uşağını öldürmesi suçundan tomruk cezası verilmesi
10	Meclis-i Vâlâ-372-108	11 Ağustos 1841	Kaime	Selanik Meclisine	Yok	Katledilen Kostani isimli zımminin görülen davasında şahit kocabaşların yalancı

						şahitlikte buldukları
11	Meclis-i Vâlâ-374-041	5 Nisan 1842	Tahrirat	Selanik Müşiri Hazretlerine	Yok	Asker sevkinde çıkan masrafın fazla olması
12	Meclis-i Vâlâ-374-043	8 Nisan 1842	Kaime	Selanik Müşiri Hazretlerine	Yok	Öldürülen Pubçu isimli zimminin katili Taşo'dan, varisleri tarafından diyet olarak on bin dirhem gümüş istenmesi
13	Meclis-i Vâlâ-375-016	23 Nisan 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Eşneb Kazasında Ramyan karyeli Hasan'ı öldürüp üzerindeki altınları alıp kaçtıkları iddiasıyla yargılanmaları süren şahısların maktulün yakınlarıyla sulh oldukları
14	Meclis-i Vâlâ-375-020	26 Nisan 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Siroz kazası için uygun görülen verginin çokluğundan, ahali tarafından

						indirim talebinin olması
15	Meclis-i Vâlâ-375-042	7 Mayıs 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Haririn (ipeğin) bazı ihmallerden dolayı havayla temas ettirilerek bozulmasına sebep olduğu konusundaki şikayetlerin araştırılması
16	Meclis-i Vâlâ-375-027	8 Mayıs 1842	Şukka	Selanik Müşirine	Yok	Drama kazasına tabi çoban Bizo isimli zimminin Halil'in evine girerek 2.000 kuruş kıymetli zenci kölesini öldürdüğü, maktulün köle olması hasebiyle bir kısasın mümkün olmadığı yerine bedelinin ödenmesi hakkında
17	Meclis-i Vâlâ-375-029	10 Mayıs 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Rumeli Müşirine	Paşa Sancağında kain Manastır ve havalisinde Çeribaşı Şerif Bey'in ahali ve reayadan fazla

						para aldığıının anlaşılması ve bundan menedilmesi
18	Meclis-i Vâlâ- 377-083	16 Haziran 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Topran Kazasının Pazarı mahallesinde tacize cesaret etmiş olan Salin isimli şahsın ahalinin huzur ve emniyetinin sağlanması için yakalanarak cezalandırılması
19	Meclis-i Vâlâ- 376-043	21 Haziran 1842	Şukka	Selanik Müşirine	Girit Müşirine	Selanik ve Girit adalarında işlenen cinayetlerle alakalı maktullerin varisleriyle katillerin mahkemeye çıkarılarak mürafaa edilmeleri hakkında
20	Meclis-i Vâlâ- 375-050	26 Haziran 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Tımarlı Süvari emeklilerinden olan Said'in emekli olduktan sonra sabit olan

						borcunu hala devlete ödemediği hakkında
21	Meclis-i Vâlâ-378-012	29 Haziran 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Varna Müşirine	Köstendil kasabasından Derviş Mehmet'in Berdi kasabasından Derviş Hacı Mehmed isimli şahsı öldürdüğü sabit olup yargılanması
22	Meclis-i Vâlâ-378-014	30 Haziran 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Konice kasabası ahalisinden iken zaptiye neferlerinden Avlonyalı Hayrullah isimli şahıs tarafından öldürülen Ramazan'ın varisi ve babası Ali tarafından kısas istenmesi
23	Meclis-i Vâlâ-375-055	6 Temmuz 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Demirhisar kazasına tabi Karye ahalisinden Kati ve Menbus isimli zımmiler

						katillik suçundan hüküm giymiş olan Tano isimli zimmiye yardım etmek suçundan 1'er yıl prangalı hapis cezasına çarptırılmıştır
24	Meclis-i Vâlâ-376-044	20 Ağustos 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Vize kazası ahalisinden Bozacı Cafer'in Mehmet isimli şahsı öldürdükten sonra diyet ödemesi karşılığında affedilmiş olsa da kamu davası olmasından dolayı 1 yıl hapsedilmesi
25	Meclis-i Vâlâ-376-046	22 Ağustos 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Ahalinin Selanik Müşiri hakkındaki memnuniyetlerinin hoş karşılandığı ve bundan sonra da aynı düzen ve intizam ile

						çalışmasının istenmesi
26	Meclis-i Vâlâ-376-023	Ağustos 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik'te görevli katiplerden İshak Efendi'nin rüşvet aldığı itiraf etmesinden dolayı hakkında gereğinin yapılması
27	Meclis-i Vâlâ-376-007	6 Eylül 1842	Kaime	Selânik Müşir ve Defterdarına	Yok	Drama eski nazırı müteveffa Osman Ağa'nın ölümü ve borç meseleleri hakkında
28	Meclis-i Vâlâ-377-028	10 Ekim 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik sancağındaki bazı kazaların ve Drama kazası vergisinin ahaliye çok geldiği için indirim taleplerinin incelenerek uygun görülmesi
29	Meclis-i Vâlâ-377-048	13 Kasım 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Darbhan e-i Âmire	Selanik eşrafından Müftizade Mustafa Necib

					Nâzırına Buyruldu	Bey'in, sarraflardan Bobar, Matiyar ve Stefan isimli zimmilere olan borcunu ödemesi hakkında
30	Meclis-i Vâlâ- 377-065	16 Kasım 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Asakir-i Redife onbaşı Selanik Kalesi topçubaşılarında n Hasan'ın katili, maktulün kardeşi olan Topuzoğlu Tahir'in çeşitli suçlardan arandığı, yakalanarak gereğinin yapılması
31	Meclis-i Vâlâ- 378-034	20 Şubat 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Debre'nin Beşişne karyesi sakinlerinden Zeynel'in Selanik'te büyük kardeşi Hüseyin'i öldürmesi, maktulün ailesi tarafından bağışlanmış

						olmasına rağmen 5 yıl kürek cezası verilerek mal varlığına el koyulması
32	Meclis-i Vâlâ-381-023	22 Temmu z 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Yunan tarafına firar edip sonrasında tekrar Tırhala Sancağına gelmiş olan 154 ailenin gözetim altında tutulmaları, vergi borcu var mı bakılması hakkında
33	Meclis-i Vâlâ-379-017	16 Ağustos 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Köstendil kasabasından Hacı Mehmet'i öldüren Derviş Mehmet'in, varisleri tarafından affedilip kısıstan kurtulması kamu davası hükmünde olduğundan 3 yıl hapisle cezalandırılması

34	Meclis-i Vâlâ-381-018	25 Ağustos 1843	Kaime	Selânik Müşiri Hazretleri'ne	De'âviye Müzekki re	Selanik Eyaleti Piravişte kazasının Ekecik karyesi sakinlerinden Muhtar İsmail ve oğulları Mehmet ve Hüseyin'i katlettiği iddiasıyla aranan Deli İbrahim ve kardeşleri Ali ve Mustafa'nın yargılanmaları hakkında
35	Meclis-i Vâlâ-382-005	28 Ağustos 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Moralî Nikolaki isimli hekimin aynı karyeden değirmenci Hacı İlyâ isimli zimmilerle birlikte ahaliye zulmettikleri
36	Meclis-i Vâlâ-382-014	7 Eylül 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Üzümcü esnafından Acı Yorgi Kibgala isimli şahsın dolandırıcılık, fesat, mala zarar vermek suçlarından

						Limni Adası'na sürgün edilmesi
37	Meclis-i Vâlâ-382-020	14 Eylül 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik Valisi iken kendisinden beklenen ve memnuniyet verici işler yapmasından dolayı bu defa da Selanik Müşirliğine layık görüldüğüne dair
38	Meclis-i Vâlâ-382-022	18 Eylül 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Grebene kazasına tabi Zemnice karyesi reayasından olup kalpazanlık suçundan 15 ay hapis cezası alması hakkında
39	Meclis-i Vâlâ-382-042	2 Ekim 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Zagor Nahiyesine bağlı Cevrile karyesi sakinlerinden Taşo ve yoldaşı Konstantin'in Siroz 'da Kurşunlu Kilisesi ve Cuma karyesi

						kiliselerini soydukları 3 aydan 3 yıla kadar hapisle cezalandırılmaları
40	Meclis-i Vâlâ-382-030	12 Ekim 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Cinayet sonucu bedelinin diyet olarak ödenmesi hakkında
41	Meclis-i Vâlâ-383-038	16 Aralık 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Mehmet isimli şahsın yolculuk esnasında dinini terk ettiği, tekrar dine dönmesi konusunda ikna edilmesi ikna edilemiyorsa öldürülmesi gerektiği hakkında
42	Meclis-i Vâlâ-385-030	14 Mart 1844	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Siroz reayasından Kürekçi Mitol, Foni ve Koçu isimli zimmilerin uygunsuz hareketlerinden dolayı sürgün edilmesi

43	Meclis-i Vâlâ-385-009	20 Mart 1844	Kaime	Selanik Müşiri Hazretlerine Tasarruf	Yok	Selanik'te toplanan neferlerin görev yerlerine dağıtılmaları
44	Meclis-i Vâlâ-386-037	30 Nisan 1844	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Mal Müdürüne	Tırhala Sancağındaki bazı karye ve çiftlik ahalisine Arnavutların tefecilik yaparak yüksek faizle borç verdikleri, ahalinin bunu geri ödeyemedikleri hakkında
45	Meclis-i Vâlâ-378-039	24 Mayıs 1844	Kaime	Selanik Defterdarı Münib Efendi	Yok	Defterdarlıkta vazifeli Edhem Efendi hakkında varit olan şikayetleri araştırması hakkında Selanik Defterdarı Münib Efendi'den bilgi istenmesi
46	Meclis-i Vâlâ-390-046	12 Haziran 1844	Şukka	Selanik Müşirine	Yok	Cinayet suçuyla beş sene müddetle prangalı hapis

						cezası alan Mehmet'in ailesinin perişan bir vaziyette bulunduğu, bundan sonra suç işlemeyeceğine karye ahalisinin kefil olduğu
47	Meclis-i Vâlâ- 389-025	22 Temmu z 1844	Şukka	Selanik Müşirine	Yok	Yenice Vardar çeribaşısı Hüseyin Bey hakkında ahalinin vaki olan şikayetleri üzerine azledildikten sonra durumun araştırılması
48	Meclis-i Vâlâ- 386-023	8 Ağusto s 1844	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Drama Kaymakamlığının a mülhak Ali Çelebi kazası müdürü Ağvaz Ağa hakkındaki suçlamaların kendisine olan garaz ve bazı kişilerin fesat peşinde olmalarından kaynaklandığı

49	Meclis-i Vâlâ-388-048	22 Ağustos 1844	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Karaağaç karantina müdürü Osman Efendi'yi katleden Edige isimli Fransız'ın neden ve ne şekilde öldürmüş olduğunun araştırılması
50	Meclis-i Vâlâ-388-054	23 Ağustos 1844	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik Mevlevihane'si şeyhinin Selanik'te sarraf Temlitya isimli tüccara olan borcunu ödeyemediği hakkında
51	Meclis-i Vâlâ-388-061	27 Ağustos 1844	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Yenice-i Karasu kazasına tabi Karaağaç karantina müdürü olup öldürülen Osman Efendi'nin bıraktığı eşyanın satılarak borcunun ödenmesi

52	Meclis-i Vâlâ-387-066	11 Ekim 1844	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Daha önce uygunsuzluğu sebebiyle ailesiyle beraber Limni Adası'na sürgün edilen Acı Yorgi Kigale isimli şahsın eski uygunsuz davranışlarına devam ettiği hakkında
53	Meclis-i Vâlâ-389-004	11 Aralık 1844	Şukka	Selanik Müşiriyle	Tırhala Kaymakamına	Tırhala Kaymakamı Hasan Paşa'nın hizmetinde iken kovulan ve adı geçen paşanın kethüdası Arif Ağa'yı öldürmeye kastederek hapis cezası alan Ali Çukanın ıslah olduğu ve cezasının sürgüne çevrilmesi
54	Meclis-i Vâlâ-391-018	22 Şubat 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik Sancağında Öküzlü karyesi sakinlerinden

						Saniye isimli kadının Karadağ Çeribaşısı Halil Ağa aleyhinde açtığı cinayet ve kundaklama suçlarıyla alakalı mazbatanın istenmesi
55	Meclis-i Vâlâ-391-031	2 Mart 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik dahilinden sürgün edilmesi buyuruldu ile tensip edilmiş olan Matol, Andon ve Kostanti isimli zimmilerin pişman oldukları, ailelerinin perişan bir halde olduklarından bahisle affının istenmesi
56	Meclis-i Vâlâ-391-066	9 Mart 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Tasarruf-u İhsan Nazırına	Avrathısarı kazasından olup Selanik Vapuruyla tezkiresiz olarak İstanbul'a gitmelerine

						sağlayan Emlak Ağası Hacı Bekir Ağa hakkındaki soruşturma
57	Meclis-i Vâlâ-391-071	Mart 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik Sancağının Temurhisar kazasının Öksüzlü karyesinden Saniye isimli kadının ve kardeşleri Ali ve Süleyman'ın adı geçen kaza çeribaşısı Halil Ağa'nın 12 kişiyi azmettirerek adı geçenleri öldürttüğüne dair
58	Meclis-i Vâlâ-392-019	29 Nisan 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Yenişehir kazasına tabi Etilaki karyesi sakinlerinden Dimitri'nin Müslüman olmak için yaptığı istek

59	Meclis-i Vâlâ-393-031	25 Nisan 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Kaza müdürünün mallarının satılarak “adı geçen” sarrafa borcunun ödetilmesine dair
60	Meclis-i Vâlâ-395-020	18 Mayıs 1845	Kaime	Selanik Müşirine ve Mal Müdürüne	Meclis-i İmar Reisine	Selanik ve havalisinde bazı hayvan ve zirai malların bazı muhtekirler (stokçu) tarafından Yunanistan’a satıldığı
61	Meclis-i Vâlâ-392-050	28 Mayıs 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Siroz sakinlerinden Yehud isimli Yahudi’nin İsmail Bey’in kölelerinden Abdulfettah tarafından öldürülmesinin ardından olayda İsmail Bey’in de methali olup olmadığı araştırılması

62	Meclis-i Vâlâ-392-057	4 Haziran 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Kumpanya sarraflarından Kùlkùlođlu Ernib isimli tüccarın müteveffa Dramalı Hacı Mestan'da olan alacağının varisleri tarafından karşılanmaya iktidarı olmaması
63	Meclis-i Vâlâ-389-032	14 Temmu z 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Siroz nahiyesinde eşkıya tarafından katledilen ve malları gasp edilen reayanın, katilleri ve hırsızlarının şimdiye değin neden bulunamadığı konusunda bilgi verilmesi
64	Meclis-i Vâlâ-393-076	20 Ağustos 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Eski Yenice Karasu Voyvodası Dergâh-ı Ali Kapucubaşıların

						dan Emin Bey'in, sarraflardan Nevroz oğlu Boğdasar ve Alyon'dan almış olduğu meblağı ödemede zorluk çıkardığı
65	Meclis-i Vâlâ-407-043	7 Temmu z 1849 1850	Kaime	Selanik Valisine	Yok	Selanik'e bağlı Karakarye kazasından on kişiyi askeri kuraya sokmadıkları sabit olup, bunlar hakkında asker firarisi hükmü verilerek cezalandırılması
66	Meclis-i Vâlâdan Katil ve Sirkate Dair-475-042	7 Ocak 1850	Şukka	Selanik Valisine ve bi't Tasarruf Kürek Buyruldu su	Yok	Sorok karyesi sakinlerinden Mustafa'yı katleden Süleyman'ın, maktulün ailesi tarafından bağışlanarak kısıstan kurtulması ancak kamu davası durumu ile devlet

						tarafından 15 yıl kürek cezası ile cezalandırılması
67	Meclis-i Vâlâ-416-006	8 Ocak 1850	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nezareti ne	Drama Sancağına tabi Yenice-i Karasu nahiye müdürü İbrahim Bey'in istifasından sonra görevi vekaleten yürüten Hasan Ağa'nın asaleten göreve tayini
68	Meclis-i Vâlâ-416-029	17 Şubat 1850	Şukka	Tırhala Mutasarrıfı	Maliye Nezareti Celile'si ne	Galos Kazası müdürü Davut Efendi'nin azliyle yerine 3.000 kuruş maaş ile divan hocalarından Fethullah Efendi'nin tayini
69	Meclis-i Vâlâ-416-039	3 Mart 1850	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Selanik Eyaleti'ne bağlı Demirhisar kazası müdürü Mehmed İzzed Bey'in azliyle yerine İzzed Bey'in tayin edildiği

70	Meclis-i Vâlâ-419-062	6 Nisan 1850	Şukka	Selanikli Yusuf Paşa'ya	Yok	Dersaadet'e gelmek için yapılacak masrafın hazinece karşılanmasını talep eden Selanikli Yusuf Paşa
71	Meclis-i Vâlâ-416-063	7 Nisan 1850	Şukka	Selanik Valisine ve Maliye Nazırı Hazretlerine	Nâzır-ı Müşârun -ileyh'e	Kavala kazası müdürü Hacı Selim Ağa'nın azliyle yerine kazanın ileri gelenlerinden Hacı Hasan Nuri Ağa'nın seçilip tayin edilmesi
72	Meclis-i Vâlâdan Katil ve Sirkate Dair-475-023	8 Nisan 1850	Şukka	Selânik Vâlisi'ne ve Drama Muhassılı'na	Yok	Pirevişte kazasına tabi Meşban karyesinden iken darp sonucu vefat eden Hüseyin'in suikaste kurban gitmesi davanın bu şekilde sonuçlandırılmayacağı, özel bir kişi görevlendirileceği hakkında

73	Meclis-i Vâlâ-416-067	11 Nisan 1850	Şukka	Yanya Valisine	Tırhala Mutasarrıfına	Yanya ve havalisinin durumu hakkında büyük bir meclis teşkil edilmiş olup Tırhala Sancağında vuku bulan konular için meselelerin zikri geçen meclise taşınmasına dair
74	Meclis-i Vâlâ-417-012	25 Nisan 1850	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Tırhala Sancağına bağlı Yenişehir Fener ve Galos kazalarında meydana gelen çekirge istilasından dolayı zarar gören çiftçinin zararının tespit edilerek yarısının Maliye Nezareti'nce karşılanması
75	Meclis-i Vâlâ-418-059	19 Mayıs 1850	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Zincene Kazasına tabi Ledefakıca karyesinde doktorluk

						yaptığı sıralarda ahaliyi kıskırtıp fesat ve düşmanlık peşinde olduğu, ahali tarafından şikâyet edilmesi
76	Meclis-i Vâlâ-416-019	25 Mayıs 1850	Şukka	Selânik ve Konya ve Yanya Vâlileri	Rumeli Ordu-yı Hümâyunu Kâ'im-i Makamı'na	İpsanlı Derviş Bey'in eski eşi Mahmudenin kocasının vaziyetinden dolayı Selanik'e gelmiş ise de Selanik havasının kendisine yaramadığına dair
77	Meclis-i Vâlâ-416-023	3 Haziran 1850	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nezareti Celilesine	Siroz'da daha önce meydana gelen yangında zarar görenlerin istediği vergi kolaylığıyla alakalı durumları vasat-orta halde olanların 1 yıl, daha kötü olanların ise vergilerinin 1,5 yıl ertelendiği

78	Meclis-i Vâlâ-418-013	10 Temmu z 1850	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Müteveffa Ahmed Dino'nun mirasıyla alakalı varisleri arasında çıkan anlaşmazlığın henüz çözülmediğinden konuyla alakalı mübaşir Fehim Bey'in görevlendirildiği
79	Meclis-i Vâlâ-418-021	21 Temmu z 1850	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Zincene müdürü Muharrem Bey hakkında daha önce vuku bulan şikayetlerin Drama metropoliti İntimos ile Zincene Kocabaşılarında n Aleksandır ve Konstantin'in iftiralarından meydana geldiğinin anlaşılması
80	Meclis-i Vâlâ-418-025	24 Temmu z 1850	Şukka	Varna Muhafızına	Ticaret ve Maliye	İskelesi'nin Varna masraf keşif raporu Mustafa Efendi

					Nazırları na	tarafından çıkartılarak mazbata ve keşif defterinin Meclis-i Valâ'ya sunulması hakkında
81	Meclis-i Vâlâ- 417-036	24 Ağusto s 1850	Şukka	Selanik Valisine	Rum Patrikine	Selanik'te Yenişehir tarafına gelerek Alasonya Manastırı rahiplerinden gereksiz yere 3.000 kuruş alarak karyesine dönen Piyanikos isimli rahibin İngiliz muavenetinde olduğunun anlaşılması dair
82	Meclis-i Vâlâdan Katil ve Sirkate Dair- 475-012	1850	Şukka	Tırhala Mutasarrıflığı na	Yok	Yenişehir kazasının Yenice-i Rum Kasabası kocabaşısı Dimitri Hisar karyesinden adı geçen kasabaya gelirken yolda tüfikle yaralanmış ve

						olayın zanlısı Kostandi ve Hırsto Doli olup hapsedilmeleri
83	Meclis-i Vâlâ- 446-067	1850	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Eski sadrızamlardan Reşid Paşa'nın hasşa vakfına senelik 3 bin, Osmanlı tebaasından Yako Yasef'in sancak dışında bulunan bir adet vapur değirmeninden aynı vakfa senelik 3 bin kuruş borcu olduğuna dair
84	Meclis-i Vâlâ- 421-005	9 Şubat 1851	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırı	Siroz Dahilinde Temur Hisarı kazası müdürü İzzet Bey'in istifasından sonra yerine vekaleten müdür tayin kılınan Ahmet Ağa'nın asaleten müdür tayin edildiğine dair

85	Meclis-i Vâlâ-421-012	16 Şubat 1851	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Siroz'da Rum Milletine ait okulun yanması üzerine Hacı Lazari'nin evinin okul yapılmasının Rum Patrik'i tarafından talep edilmesi
86	Meclis-i Vâlâ-421-040	15 Mart 1851	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik Eyaletinde büyük meclis teşkil edilmesinden dolayı teşekkürlerini sunan İshak Efendi
87	Meclis-i Vâlâ-422-058	5 Haziran 1851	Şukka	Tırhala Mutasarrıfı ve Mâliye Nezâreti Celîlesiyle Galos Kâimi Makâmı Sabık Fethullah Efendi'ye	Yok	Tırhala Mal Müdürü Ahmed Şükrü Efendi'nin azli ile yerine Galos Kaymakamı Fethullah Efendi'nin, Galos Kaymakamlığının da Mardin Kaymakamı Mustafa

						Efendi'nin tayin edildiğine dair
88	Meclis-i Vâlâ-422-058	8 Haziran 1851	Şukka	Varna Muhafızına	Yok	Dobruca Adasına padişah emriyle iskân edilen Arapların ziraat ve diğer hususlarda 45.000 kuruş olan borçlarının senelere taksitlendirilmesine dair
89	Meclis-i Vâlâ-422-058	8 Haziran 1851	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Selanik Sancağına bağlı Vidin kazasının Lodoh karyesindeki gölün taşmasıyla zarara uğrayan ahalinin vergilerinin 1 yıl ertelenmesine dair
90	Meclis-i Vâlâ-422-060	9 Haziran 1851	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik Sancağına tabi Pazargah nahiyesinin Revane karyesi reayasının yabancı devletler

						tüccarlarına yüklü şekilde borçlu oldukları anlaşıl原因 olarak durumun araştırılması
91	Meclis-i Vâlâ-422-067	18 Haziran 1851	Şukka	Selânik Vâlisi'ne ve Drama ve Siroz Kaimi Makamları'na	Yok	Selanik karyelerinde devriye yapan zaptiyenin yeme içme masraflarını ahali ve reayaya karşılatarak halka zulmettiği
92	Meclis-i Vâlâ-420-019	10 Aralık 1851	Şukka	Selanik ve Yanya Valileri Hazeratına	Yok	Avalonya ahalisinden olup Konya'da ikamet eden Mahmud Bey'in Selanik'te bulunan zevcesinin bulunduğu mahallin havası kendisine yaramadığı ve özel izin çıkarıldığına dair
93	Meclis-i Vâlâ-427-053	20 Mart 1852	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik'in Ostroviçe kazasının

						metropoliti İntimos'un kaza ahalisinin davalarını adilane görmediğine dair
94	Meclis-i Vâlâ- 425-023	20 Nisan 1852	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik eyaletinin Bezirgân Nahiyesine tabi Doğancı karyesinden maktul Ferhat'ın katil zanlısı olarak yargılanan İbrahim hakkında cinayeti onun işlediğine dair sağlam kanıt olmadığından serbest bırakılması
95	Meclis-i Vâlâ- 425-081	2 Ağusto s 1852	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Nevrekop kazası müdürlüğüne 2.000 kuruş maaş ile vekaleten yürüten Şükrü Efendi'nin asaleten

						müdürlüğe tayin edildiğine ve Sürmene kaymakamlığına Abdurrezzak Efendi'nin müdür tayini olması
96	Meclis-i Vâlâ- 427-028	12 Eylül 1852	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Avrethisar kazası eski müdürü Ömer Ağa'nın kötü yönetiminden dolayı azlinden sonra yerine 1200 kuruş maaşla Terkos kazası eski müdürü Mustafa Ağa'nın tayini uygun görüldüğüne dair
97	Meclis-i Vâlâ- 427-056	16 Ekim 1852	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Usuturumca kazası müdürü Abdülhalim Bey'in uygunsuz hareketlerinden dolayı azlinden sonra yerine birinin tayin edilmesine dair

98	Meclis-i Vâlâ-427-064	24 Ekim 1852	Şukka	Trabzon ve Yanya ve Vidin ve Selanik Valilerine	Trabzon ve Yanya ve Vidin ve Defterdarlarıyla Selânîk Mal Müdiri'n e	Trabzon meclis riyasetinin defterdarlık vazifesine ek olarak Nüzhet Efendi'ye, Yanya meclisi riyasetinin defterdar efendiye, Vidin meclis reisliğine ek olarak defterdar beye, Selanik meclis reisliğinin mal müdürü Hakkı Efendi'ye verildiğine dair
99	Meclis-i Vâlâ-427-070	31 Ekim 1852	Şukka	Selanik Valisine	Zaptiye Müşirine	Dilonyalı müteveffa Osman Ağa'nın kızı Emine Hatun'un Abdülcelil Ağa ve Kadir isimli iki ayrı şahsa kendisini ayrı ayrı nikahladığı bu fiilin ahlaka ve şer'e mugayyir olduğundan 6 ay müddetle

						Yenice Vardar'a sürgün edilmesi
100	Meclis-i Vâlâ-427-066	3 Kasım 1852	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Drama Sancağında Yenice Karasu kazası müdürü vekili İbrahim Sıtkı Bey'in naiple olan anlaşmazlığı sonucu istifa ettiği yerine Divan-ı Hümayun hocalarından Rahmi Efendi'nin tayin edildiği
101	Meclis-i Vâlâ-428-011	14 Kasım 1852	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Nevrekep Kazası sakinlerinden Yusuf Bey, Hüseyin Ağa ve Hacı Hakkı Efendi isimli şahısların fesat ve şakilik peşinde oldukları, nizam ve asayiş bozdukları için sürgün

						cezalarının uygulanması
102	Meclis-i Vâlâ-428-050	18 Aralık 1852	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik taraflarında kıtal ve hırsızlık gibi eşkıyalık yapanlardan iki kişinin yakalandığına dair
103	Meclis-i Vâlâdan Katil ve Sirkate Dair-480-037	18 Aralık 1852	Şukka	Selanik Valisine ve Buyruldu-i Âli	Yok	Katledilen Abdül Efendi'nin katili olan Arnavut Davut'un maktulün varisleri tarafından affedilmesiyle kısıstan kurtulduğu ancak şeran kürek cezasının verilmesine dair
104	Meclis-i Vâlâ-429-010	Ocak 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Drama Kazasının Pravişte caddesinde olan temizlenmesi ve düzenlenmesi padişah tarafından emredilen

						değirmen yolu hakkında
105	Meclis-i Vâlâ-431-063	12 Şubat 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Drama eski kaymakamı Hüseyin Hüsnü Bey'in Cezayirli oğlu Mıgırdıç'a olan borcunun mallarının satılarak ödenmesine dair
106	Meclis-i Vâlâ-429-035	12 Şubat 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik'te Yahudi Mahallesi'nde 7 adet Hristiyan Sabnay isimli Yahudi'ye saldırdıkları ve adı geçen Yahudi kendisini savunurken çıkan kavgada ölmesi, araştırılarak sorumluların ortaya çıkarılması
107	Meclis-i Vâlâ-429-047	26 Şubat 1853	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Selanik'te mütemekkin Rum ve Yahudiler'den haksız yere fazla

						vergi alındığı konusunda vuku' bulan şikayetler üzerine yapılan araştırma
108	Meclis-i Vâlâdan Katil ve Sirtake Dair-480-052	2 Mart 1853	Şukka	Selanik Valisine Buyuruldu-i Âli	Maliye Nâzırına	Müderriş Şari Ömer'i bıçakla öldürdüğünü her ne kadar inkâr etse de kazaen öldürdüğü sabit olan Hafız Hasan'ın beş sene müddetle kürek cezasına çarptırılmasına
109	Meclis-i Vâlâ-428-051	16 Nisan 1853	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Siroz Sancağı kazası müdürü Hasan Bey'in istifasından sonra yerine Çarşamba kazası müdürü Hacı Nuri Bey'in tayini hakkında
110	Meclis-i Vâlâ-431-046	18 Nisan 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Avusturya tebaasından olup Selanik'te mütemekkin Karisi isimli tacirin altı kişilik

						maiyetiyle birlikte Menlik kasabası yakınlarında eşkıya tarafından soyularak öldürülmesi
111	Meclis-i Vâlâ-428-058	24 Nisan 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Yunaki Luka isimli tüccarın Tunakop Panayırına giderken yolda Yambaferya mültezimi Elmas Ağa ve adamlarının içinde bulunduğu eşkıya tarafından soyulduğuna dair
112	Meclis-i Vâlâdan Katil ve Sirkate Dair-480-031	24 Nisan 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Vidinli Yakup, Ali ve Osman Karalat karyesi sakinlerinden Hüseyin'in hanesine girerek onu ve zevcesini öldürdükleri kesinleşen dava hakkında

113	Meclis-i Vâlâdan Katil ve Sirkate Dair-480-070	25 Nisan 1853	Şukka	Selanik Valisine	Buyruldu -i Âli	Nevrekop kazasında katledilen İstosil'in katilinin maktulün varisleri tarafından affedilmesiyle kısıstan kurtulduğu ancak şeran cezasının verilmesine dair prangalı kürek cezasının kesinleşmesi
114	Meclis-i Vâlâ-428-062	26 Nisan 1853	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Yılın kurak geçtiği için göl suyunun çekilmesi ve istenilen verimin alınamamasında n dolayı hazineye vermesi gereken vergide indirim yapılmasına dair
115	Meclis-i Vâlâ-428-062	26 Nisan 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik Hapishanesi'ne yapılacak eklemelerle masrafın

						çoğaltılmaması, inşaatın metanet ve mühendisliğine dikkat edilmesi gerektiğine dair
116	Meclis-i Vâlâ-428-062	26 Nisan 1853	Şukka	Selânik Vâlisi'ne ve Mâliye Nâzırı'na	Yok	Yenice Vardar ve Vidin kazaları müdürleri Hayri ve Mustafa Beyler'in maaşlarının vergiye ilaveten bin kuruşa tamamlanması
117	Meclis-i Vâlâ-431-053	1 Mayıs 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Eski Selanik Valisi Paşa'nın sarraf Eşnan oğlu Begosa'ya olan borcun taksitlerini zamanında ödeyemediği için çiftlik ve gayri menkullerinden bu alacağın karşılanmasına dair
118	Meclis-i Vâlâ-429-007	7 Mayıs 1853	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına ve Derbendat	Zaptiye Müşirine	Tırhala Sancağının Pirlankozir

				Nazırı Hüseyin Paşa'ya		karyesinden Taşo'nun hanesine girip, Taşo'yu yağ ile haşlayıp annesini yaraladıktan sonra mal ve eşyasını alan Todori'nin 15 yıl, Hırsto'nun para ve eşyasını gasp eden İsperto ve Yorgi'nin 7'şer yıl kürek cezasına çarptırıldığına
119	Meclis-i Vâlâ- 431-018	19 Temmu z 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik Valisi'nin bir an evvel görev yerine gelerek vazifeye başlaması gerektiğine dair
120	Meclis-i Vâlâ- 431-029	1 Ağusto s 1853	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Mültezim İshak Ağa'nın 1268 senesinde iltizamı olan Drama Sancağı vergilerinden ahaliden gelen şikayetlerden

						dolayı yeniden inceleneyeceği
121	Meclis-i Vâlâ-429-030	2 Ağustos 1853	Şukka	Selânik Vâlisi'ne	Mâlîye Nâzırı'na	Drama Kaymakamının 1268 senesi beş adet kaza aşarının ihalesinde bazı uygunsuzluğu, ihalede kapama usulüne gittiğine dair şikayetlerin varit olması
122	Meclis-i Vâlâ-432-006	6 Ocak 1854	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Siroz Sancağı'na tabi Rencine kazası müdürü Hüseyin Efendi'nin hakkındaki şikayetlere istinaden azliyle yerine divan hocalarından Rahmi Efendi'nin tayin edildiğine dair
123	Meclis-i Vâlâ-432-019	18 Ocak 1854	Şukka	Selânik Vâlisi'ne	Maliye nazırına	Siroz Sancağına bağlı Petriçe kazası müdürü Hüsnu Bey'in yolsuzluk ve hırsızlık suçlarından

						azlinden sonra yerine Tortum Kazası Müdürü Mehmed İbiş Efendi'nin tayini
124	Meclis-i Vâlâ-432-018	26 Ocak 1854	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Aynaroz Adası müdürü İbrahim Efendi'nin keyfi harekette bulunarak usulü bozduğu ve Talnibos Rahibinin hizmetçisinin öldürülmesiyle alakalı delilleri kararttığına dair
125	Meclis-i Vâlâ-432-031	6 Şubat 1854	Şukka	Selânik Vâlisi'ne	Mâliye Nâzırı'na	Kavala kazası müdürü Süleyman Ağa'nın azliyle yerine vekaleten vazifede bulunan Şükrü Efendi'nin asaleten tayini
126	Meclis-i Vâlâ-432-049	25 Şubat 1854	Şukka	Mâliye Nâzırı'na	Selânik Vâlisi'ne	Yenice Karasu müdürü Rüştü Efendi'nin halindeki uygunsuzluk sebebiyle azliyle

						yerine divan-ı hümayun ihtisap baş kâtibi Mehmed Efendi'nin tayini
127	Meclis-i Vâlâ- 432-049	25 Şubat 1854	Şukka	Selanik Vâlisiyle	Maliye Vazırına	Selanik kazalarından Avrathısarı kazası müdürü Mustafa Ağa'nın zimmetine mal geçirdiği ve ehliyetsizliği anlaşıp azledilmesi
128	Meclis-i Vâlâ- 432-072	25 Mart 1854	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Bozaadalı Aleksandır isimli şahsın Şire'den Kostanti isimli şahsın gemisiyle Aynaroz'a on beş varil barut getirdiği ve bu barutun nereye verileceğinin bildirilmesine dair
129	Meclis-i Vâlâ- 435-011	9 Kasım 1854	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Sirozlu müteveffa Yusuf Paşa'nın

						Avrathisarı'nda kain olup varislerine verilen çiftliklerin muaccesinden doğan borçlarının kızı Fatıma Hanım tarafından 1 ay içinde İstanbul'da ödeneceğine dair
130	Meclis-i Vâlâ-435-026	7 Aralık 1854	Şukka	Selanik Valisi	Maliye Nazırı	Siroz Kaymakamı Azmi Bey'in Bab-1 Ali Evrak Müdürlüğü Vekaletine, Mektubi hülefasından Raif Bey'in ise Siroz kaymakamlığına tayini hakkında.
131	Meclis-i Vâlâ-436-058	22 Ocak 1855	Şukka	Tırhala Valisine	Yok	Yenişehir eşrafından Hasan Bey'in ecdadı Tuhan Ömer ve Hasan Bey evkaflarında

						tevliyet (görev) anlaşmazlığının Der-Saadet'te karara bağlanacağına dair
132	Meclis-i Vâlâ-436-060	26 Ocak 1855	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Drama sancağında kain Yenice-i Karasu kazasına tabi Eskiceli Emin Bey'in Cezayirli oğlu Mıgırdıç'dan dolayı hazineye borcu olan meblağı ödemeğe muhalefet ettiği
133	Meclis-i Vâlâ-436-052	11 Şubat 1855	Şukka	Tırhala Valisine	Maliye Nazırına	Ağrafa kocabaşlarından Çaço'nun devlete olan sadakatinden dolayı çiftliği telef edilmiş olduğu beyanıyla kendisine kifayet miktarı maaş bağlanması istidasının

						yerinde görülmesi
134	Meclis-i Vâlâ- 435-062	27 Şubat 1855	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Yanya havalisinde yeterli miktarda zahire bulunmadığında n, adı geçen yerin zahire sıkıntısının çözülmesine dair
135	Meclis-i Vâlâ- 435-074	12 Mart 1855	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nezareti ne	İstomca kazası ahalisinin kendilerine vekil olarak gönderdikleri şahısların, adı geçen kaza müdürü Reşit Ağa'nın zulmü ve baskısından dolayı azlini talep ettiklerine dair
136	Meclis-i Vâlâ- 435-048	5 Nisan 1855	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Rumeli Ordusu için Selanik eyaletinden toplanan zahirenin arkası alınmadıkça kötü sonuçlar doğuracağı ve

						yasadışı zahire satımının önüne geçilmesine dair
137	Meclis-i Vâlâ-435-088	5 Nisan 1855	Şukka	Selânik Vâlisi'ne Ol Cânibde Me'mur Bulunan Süreyyâ Bey'e	Yok	Geçen yıl bazı başıbozuk askerlerin sebep oldukları kıyım harekâtına dair
138	Meclis-i Vâlâ-436-004	8 Nisan 1855	Şukka	Tırhala Valisi Kaymakamı'na	Serasker Paşa Hazretlerine	Tırhala derbendatından bazı başıbozuk Arnavut asıllı askerlerin ahaliye eziyet ve zulmettiklerinden bunlar hakkında gereğinin yapılmasına dair
139	Meclis-i Vâlâ-436-012	23 Nisan 1855	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Siroz Sancağı dahilindeki Petriç kazası meclisindeki bazı azaların uygunsuzluklarından dolayı azledilip Toyran müdürünün de aynı şekilde azledilerek yerlerine

						başkalarının tayin edildiğine dair
140	Meclis-i Vâlâ-436-015	28 Nisan 1855	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik tabiiyetinin iltizamının Mustafa ve Sinan Beylerden alınarak Kamanto Bezirgan'ın taahhüdü ile Ahmed Ağa'ya ihale edilmesi
141	Meclis-i Vâlâ-436-028	2 Haziran 1855	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Fransa tebaasından olup Selanik'te ikamet etmekte olan Samuel'in müteveffa Şeyh İbrahim Efendi'den olan alacağına dair
142	Meclis-i Vâlâ-436-029	12 Haziran 1855	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik meclisi azasından DerSaadet'te bulunan Hacı Tayyip Bey'in azalıktan azliyle yerine başkasının tayinine dair

143	Meclis-i Vâlâ-436-036	28 Haziran 1855	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Selanik Sancağının Yenice-i Vardar kazası müdürü Reşat Efendi'nin azliyle yerine Karakarye Müdürü Arif Ağa'nın tayin edilmesine dair
144	Meclis-i Vâlâ-436-037	29 Haziran 1855	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Rumeli'nin bazı uygun yerlerin Rüştiye Mektepleri açılmasına dair
145	Meclis-i Vâlâ-436-061	1 Ekim 1855	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Siroz Sancağına tabi Zihne kazası müdürü Rahmi Bey'in istifasından sonra yerine vekaleten bakan Mustafa Ağa'nın asaleten tayinine dair
146	Meclis-i Vâlâ-436-062	1 Ekim 1855	Şukka	Selanik Valisi Hazretlerine	Yok	Drama kaymakamı Vehbi Bey'in kendisine verilen başka bir vazife ile görevlendirildiğinden kendisine

						gereken kolaylığın sağlanmasına dair
147	Meclis-i Vâlâ-446-023	16 Mayıs 1860	Şukka	Varna Kaymakamlığına	Maliye Nazırına	Varna'da zahire ve hinta ihraç ve ithaline mahsus olan iskelenin hayli harap bir vaziyette olduğu için Yedi Adalar tüccarı tarafından yeni bir iskele yapımına dair
148	Meclis-i Vâlâ-446-084	29 Kasım 1860	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Tırhala Sancağı kazalarının 1861/1862 senesine mahsuben ağnam vergisinde devletin zarara uğratıldığına dair
149	Meclis-i Vâlâ-446-084	29 Kasım 1860	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Bundan önce Tırhala Sandık sarrafı olup Selanik'te mukim Şalom'un devlet malından

						zimmetine mal geçirdiğine dair
150	Meclis-i Vâlâ-Y1 Rumeli-448-018	Kasım-Aralık 1860	Şukka	Selânik Vâlisi Hazretleri'ne	Yok	Kesendire ve Aynaroz nahiyelerinin durumlarının tahkikiyle Alto karyesi ahalisinin zaptiye ve kocabaş masraflarının 80.000 kuruşu geçtiği görülmüş hem ahalinin masraftan kurtarılması hem de bölgenin devlet tarafından kontrolünün kolaylaştırılması na dair
151	Meclis-i Vâlâ-Y1 Rumeli-448-119	5 Aralık 1860	Şukka	Tırhala Mutasarrıfı Tayyip Paşa'ya	Yok	Tırhala Sancağına tabi Çatalca kazasının Dömeke Nahiyesi hal-i hazırda nahiye statüsünde bulunmasına rağmen stratejik

						konumunun önemi sebebiyle nahiyelikten kaza statüsüne geçirilmesine dair
152	Meclis-i Vâlâ-446-090	13 Aralık 1860	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne	Yok	Gümülcineli Mehmed Said Ağa'nın hazineye borcu olup bu borca Avrupa tüccarından Balcı oğlu Kostaki'nin kefil edilerek taksite bağlandığı
153	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-020	18 Ocak 1861	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne	Maliye Nezâret-i Celîlesi'ne	Gümülcine kazası müdürü Rafet Bey'in istifası ve Nevrekop kazası müdürü Bekir Bey'in azliyle yerlerine Gümülcine kazasına Sadık Bey'in, Nevrekop Kazasına ise Ali Efendi'nin tayini

154	Meclis-i Vâlâ-Yı Rumeli-448-103	28 Ocak 1861	Şukka	Selanik Valisi Hüsnü Paşa Hazretlerine	Yok	Sarraf Damat oğlu (...) ile Nevrekoplu Mehmed Bey arasında vuku bulan alacak-verecek davası
155	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-106	7 Şubat 1861	Şukka	Tırhala Mutasarrıfı Tayyip Paşa'ya	Yok	Tırhala sancağında Alasonya kazasına tabi (...) karye hizmetlerinin öteden beri karye sakinlerine verildiğinden Fenalya karyesinden Totori isimli şahıs duruma müdahale ederek usulü bozduğuna dair
156	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-030	11 Şubat 1861	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne	Yok	Yenice Karacaabada kazası müdürlüğüne vekaleten yürüten Hacı Ali Ağa'nın ve Petriç kazası müdürlüğünü

						vekalet yürüten Hasan Efendi'nin asaleten bu görevlere tayin edildiğine dair
157	Meclis-i Vâlâ-Y1 Rumeli-448-046	3 Mart 1861	Kaime	Selânik Vâlisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne	Yok	Selanik Eyaletinde görevli 11 adet kâtibin maaşlarına zam ve bunların yanına tayin edilen iki adet kâtibin tahsisat giderlerinin Evlah ve Kıpti taifesinden fazla vergi alınarak karşılandığına dair olan şikayetlere dair
158	Meclis-i Vâlâ-y1 Rumeli-448-078	28 Nisan 1861	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne	Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne	Drama sancağı dahilindeki Yenice Karasu kazasının merkezi olan Yenice kasabasının hava ve mevki itibariyle uygun olmayıp merkezinin

						Eskice kasabasına taşınmasına dair
159	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-081	30 Nisan 1861	Şukka	Tırhala Mutasarrıfı'y la Defter-i Emânet-i Behiyyesi'ne	Yok	Tırhala kazası eski müdürü Yakub Bey'in zevcesi Haşime Hanım'ın adı geçen kaza sakinlerinden Hırstaki'den satın almış olduğu / ya da satın aldığını iddia ettiği Vayna isimli çiftlikle alakalı anlaşmazlığa dair
160	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-125	30 Haziran 1861	Şukka	Selânik Vâlisi'ne	Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne	Selânik Sancağına tabi kazalardan Karakarye, Avrathisarı, Usturumca, Doryan, Vidin ve Karacaabad kazalarının müdürlerinin maaşlarına zam yapılmasına dair

161	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-129	16 Temmu z 1861	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsni Paşa Hazretleri'ne	Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne	Drama Sancağında kain Şaban, Previşte, Yenice Karasu, Kavala, Gümülcine, Darıdere kazalarının maaş tahsis edilmemiş olanlarına maaş tahsisi, maaş tahsisi edilip vazifeli eksiği olanlara gereken vazifelilerin tayini
162	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-137	4 Ağustos 1861	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Siroz Sancağı dahilinde kain Menlik kazası vergisinin düşürülmesi için merkeze gönderilen Osman, Mehmed ve Salih Ağa'ların yol masraflarının ahalinin ödediğine dair

163	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-142	10 Ağustos 1861	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne	Mâliye Nezâreti'ne	Siroz dahilinde Petriç kazası müdürü Hasan Efendi'nin istifasından sonra yerine tercüme odası halifelerinden Ali Efendi'nin tayin edildiğine dair
164	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-144	12 Ağustos 1861	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsnü Paşa Hazretleri'ne	Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne	Doyran Kazası müdürü Rüstem Ağa'nın azliyle yerine zaptiye binbaşısı Mustafa Ağa'nın tayin edildiğine dair
165	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-150	19 Ağustos 1861	Şukka	Tırhala Mutasarrıfı	Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne	Tırhala Sancağına tabi Dömenik Alasonya kazası müdürü Salih Ağa'nın azliyle yerine Sadi Efendi'nin tayin edildiğine dair
166	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-151	19 Ağustos 1861	Şukka	Selânik Vâlisi'ne ve Serasker Paşa Hazretleri'ne ve Mâliye	Yok	Siroz'da vaki olup birkaç seneden beri temizliğine çalışılmakta

				Nezâret-i Celîlesi'ne		olup durumun sağlam şekilde ele alınması için bölgeye erkan-ı harbiye binbaşlarından Ali Efendi'nin tayin edilmesine
167	Meclis-İ Vâlâ-Yı Rumeli-448-151	21 Ağustos 1861	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Yenice-i Vardar Kazası müdürü Hacı Reşit Efendi'nin hava değişikliği sebebiyle Karakarye kazasına, Karakarye kazası müdürü Ahmet Efendi'nin de Yenice-i Vardar müdürlüğüne tayin edildiğine
168	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-193	21 Ekim 1861	Şukka	Selanik Valisine	Maliye Nazırına	Siroz Sancağına tabi Menlik kazası müdürü Ahmet Ağa'nın azliyle yerine Ahmed Nazif Efendi'nin tayini

169	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-170	18 Ocak 1862	Şukka	Selânik Vâlisi Hüsni Paşa Hazretleri'ne	Yanya Vâlisi'ne ve Mâliye'ye	Vodina-i Karacaabad kazası müdürü Ahmet Efendi'nin oranın havası ve suyunun iyi gelmediğini söyleyerek azledilmeleri ile Yenice-i Karacaabad'a Ahmet Efendi'nin, Vodina-i Karacaabad'a ise Hasan Efendi'nin tayin edilmesi
170	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-171	19 Ocak 1862	Kaime	Selânik Vâlisi'ne	Mâliye'ye	Siroz sancağı dahilindeki Nevrekop kazası müdürü Ali Efendi'nin uygunsuz hareketleri, suiistimalleri ve zimmetine mal geçirdiği iddiasıyla azlinden sonra yerine

						Abdurrahman Bey'in tayini
171	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-448-174	24 Ocak 1862	Şukka	Selânik Valisi'ne	Mâliye Nezareti'ne	Usturumca kazası müdürü Ali Faik Efendi'nin istifasından sonra yerine Ebubekir Reşad Efendi'nin, Vodina Kazası müdürü Abdullah Ağa'nın azlinden sonra yerine Kenan Efendi'nin tayini
172	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-450-016	17 Temmuz 1862	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Drama kaymakamı Celip Paşa'nın kazalarda birtakım yolsuzluklar gösterdiğine dair
173	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-450-094	22 Eylül 1862	Şukka	Selânik Valisi'ne	Maliye'ye	Kavala Kazası müdürü Halil Ağa'nın Toyran Kazası müdürlüğüne tayinine dair

174	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-450-095	24 Eylül 1862	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Petriç kazası ve Razlık kazası müdürlerinin değiştirildiğine dair
175	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-450-010	8 Ekim 1862	Şukka	Selânik Eyaleti Valisi'ne	Maliye'y e	Drama sancağına bağlı Gümülcine kazası müdürü Ragıp Bey'in görevini hakkıyla yerine getiremediği için azliyle yerine münasip birinin tayini hakkında
176	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-451-063	27 Ekim 1862	Şukka	Selânik Eyaleti Valisi ve Akif Paşa Hazretleri'ne	Maliye'y e	Kavala kazası müdürü Salih Efendi'nin kötü idarede bulunduğu azledilerek yerine Salih Efendi'nin tayin edildiğine dair
177	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-450-140	6 Kasım 1862	Tahrirat	Selanik Valisine	Yok	Selanik Zabtiye süvari bölüğüne bir bölük daha ilave edilmesine dair

178	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-450-170	10 Kasım 1862	Şukka	Tırhala Vâlisi İsmâil Efendi Hazretleri'ne	Maliye'ye	Tırhala sancağından Kardice nahiyesi müdürü Abbas Efendi ile Yenice Nahiyesi müdürü Abdulgani Bey'in anlaşarak görev yerlerini değiştirmelerini uygun görüldüğüne dair
179	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-451-070	17 Kasım 1862	Şukka	Tırhala Eyâleti Vâlisi'ne	Yok	Yenişehir kazasında Alemboz nahiyesi dahilinde takriben 5-6 bin dönümlük bir araziye sulaması öngörülen Köstem Nehri suyunun araziye kavuşturulması
180	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-451-070	21 Kasım 1862	Şukka	Selânik Eyâleti Vâlisi'ne ve Rumeli Teftiş Me'muru Salih Bey Efendi	Yok	Katrin Kazası müdürlüğüne Hacı Hüseyin Ağa'nın, ondan boşalan Kara karyesi müdürlüğüne ise

				Hazretleri'ne ve Mâliyeye		Hasan Ağa'nın tayin kılındığına dair
181	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-451-060	19 Kasım 1862	Şukka	Selânik Eyâleti Vâlisi'ne	Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne	Siroz sancağı dahilinde kain Menlek kazası müdürü Ahmed Nazif Ağa'nın azliyle yerine Vidin kazası eski müdürü Kadri Ağa'nın tayin edildiğine dair
182	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-450-120	22 Aralık 1862	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik Sancağında öşürde zorlanan ahali, Selanik Sancağında kış hasılatı olmadığından, yazın dahi kuraklık olup mahsul yetiştirilememesi, birçok sıkıntı çekildiğinden vergide indirim talebine dair
183	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-451-003	25 Aralık 1862	Tahrirat	Selanik Valisi'ne Taraf-ı Ali-i	Yok	Ağustos kasabasındaki çiftlik üzerinde Karadenizli

				Fetvâ- penâhî'ye		Yahya Efendi zâde Ahmet ve İbrahim Beyler arasındaki anlaşmazlığın sonuçlandırılma sı
184	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli- 450-092	17 Ocak 1863	Şukka	Selânik Valisi'ne	Taraf-1 Vâlâ-yı Hazreti Seraskerî 'ye	Siroz Adası'ndan geçmekte olan Karasu Nehri'nin temizlenmesi için daha önce gitmesi kararlaştırılan Tırak Vapurunun nehirin sığ olması sebebiyle oraya gitmesinin mümkün görülmediğine dair
185	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli- 450-176	11 Nisan 1863	Şukka	Selânik Vâlisi'ne ve Ma'ârif-i Umûmiye Nezâret-i Celîlesi'ne	Yok	Pamuk ziraatının geliştirilmesi için yapılan teşvik çalışmasına dair

186	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-451-074	18 Haziran 1863	Şukka	Selânik Eyaleti Valisi'ne	Maliye'y e	Tersane-i Amire 'de inşa edilmekte olan zırhlıya gerekli olup Selanik tarafından kesilen kerestenin uygun biçimde taşınması için bozuk olan yolların keşfi ve tamiri için 7500 kuruş tahsis edildiğine dair
187	Meclis-i Vâlâ-yı Rumeli-451-075	21 Haziran 1863	Şukka	Selânik Eyaleti Valisi Akif	Rumeli Eyaleti Valiliği Kaymak amı Hacı Ali Paşa Hazerâti' na	Usturumcalı Kazım Bey'in iltizam bedelinden dolayı iltizama kefil olan İngiliz tebaası sarrafına olan borcuna dair
188	Meclis-i Vâlâ-432-008	22 Eylül 1863	Şukka	Selânik Vâlisi'ne	Yok	Aynaroz İskelesinin muhafazası için istihdam edilen 20 kişilik birliğin çavuşuna ve neferlerine verilen

						maaşların yetersizliğine dair
189	Meclis-i Vâlâ-432-011	23 Eylül 1863	Şukka	Selânik Valisi'ne ve Yanya Valisi'ne ve Tırhala Mutasarrıfına	Memuriyetle Tırhala Canibinde Bulunan Hüsnü Bey'e	Malumları olduğu üzere Tırhala derbendatı Hüseyin Paşa'nın ve Selanik ve civarının durumunun teftişi için müfettiş tayin edilen Hüsnü Bey'in yerine lüzumu üzerine Ramazan Efendi'nin tayin edildiğine dair
190	Meclis-i Vâlâ-387-012	24 Ekim 1863	Kaime	Tırhala Kaymakamına	Yok	Tırhala Sancağının mevcut konumuna nazaran yeterli derecede mühimmat koyulmasına dair
191	Rumeli Adi- 249	1840/1 841	Kaime	Selanik Muhassılına	Yok	Gemlik kereste eski memuru Hasan Ağa'nın Serde Kıyısı

						Madeni Emanetinden Serde Kocabaşı ve reayasından toplam 27.300 kuruşluk alacağıının sicillerde kayıtlı olmasına rağmen tahsil edemediğine dair
192	Rumeli Adi- 249	1840/1 841	Kaime	Tırhala Müşirine	Yok	Tırhala Vilayeti Sancakları kaza zaptiyesine memur edilen Namık Paşa, Hacı Ali Paşa ve mir liva Osman Paşa'nın vazifelerine başlamak üzere Selanik üzerinden Tırhala'ya doğru yola çıktıkları
193	Rumeli Adi- 249	4 Mart 1840	Kaime	Selanik Mutasarrıfına	Yok	Selanik ve havalisindeki taburun dağıtılmasının uygun olmadığı gerekirse iki taburun yerinin

						değiştirilmesi gerektiğine, Kanhane Alayı için ısmarlanmış olan 1000 adet yağmurluğun bir an önce tamamlanarak birliğe ulaştırılması konularına dair
194	Rumeli Adi- 249	15 Nisan 1840	Şukka	Tırhala ve Elviye-i Selase Müşirlerine	Yok	Tırhala Çatalca Tahrirat Kâtibi Ömer Raif Efendi'nin sarraf Haçik Kirkor isimli zimmiye toplam 69.058 kuruş borcu olduğundan, adı geçen zimminin birçok kişide alacağı olduğuna dair
195	Rumeli Adi- 251	16 Haziran 1840	Kaime	Varna Muhassılına	Yok	Alacak-verecek borç meselesi
196	Rumeli Adi- 250	7 Temmu z 1840	Kaime	Selanik Mutasarrıfı Ömer Paşa'ya ve	Yok	Selanik Mutasarrıfı Ömer Paşa'nın, devlet ricalinden

				Muhassılı Efendiye		müteveffa Çelebi Efendi'nin kızı Ayşe Sıdika Hanım'a ait olan çiftliğe sebepsiz ve haksız yere müdahalede bulunduğuna dair yapılan şikâyet
197	Rumeli Adi- 250	18 Ağusto s 1840	Kaime	Tırhala Ferikine	Yok	Galos ve etrafında ortaya çıkan eşkıyalık faaliyetlerinden dolayı padişah emriyle bölgeye toplam dört adet gemi gönderildiğine dair
298	Rumeli Adi- 254	23 Şubat 1841	Şukka	Selanik Muhassılına	Yok	Selanik Mahkemesinde beratına istinaden senet mukayyeti olarak görev yapan El-Hac Süleyman Efendi'nin almış olduğu maaş yetersiz maaşında

						iyileştirme yapılmasına dair
199	Rumeli Adi- 255	27 Mart 1841	Şukka	Selanik Zaptiye Memuru Ömer Paşa'ya	Yok	Selanik Zaptiye Memuru Ömer Paşa'nın oğlu Mustafa Bey'in zaptiye memuriyetiyle Siroz'a geldiğinde meclisten bazı kişilerin kendisine arzuhâl yazarak 3.000 kuruşa hizmetine girebileceklerini söylemiş ancak yapılmamıştır
200	Rumeli Adi- 256	29 Mart 1841	Kaime	Tırhala Zaptiye Memuruna	Yok	Tırhala eski muhassılı Necip Bey'in bazı usulsüz atamalarla devletin parasını boş yere sarf etmek gibi usulsüzlüklerine göz yumması uygunsuzluklardan bulunduğu için

						bu gibi fiillerden vazgeçmesine dair
201	Rumeli Adi- 257	1 Haziran 1841	Kaime	Tırhala Muhassılına	Yok	Tırhala Muhassılının kendisine mülhak kazaların muhassıllık ve tahsilatçı görevlendirmele rinde kendi yakınlarını ve akrabalarını iş başına getirdiğine dair
202	Rumeli Adi- 258	9 Ağustos 1841	Kaime	Tırhala Muhassılına	Yok	Sarraf Tanaf oğlu Artin isimli zimminin Konberin kazası eski voyvodası Salih Ağa zâde Halil Bey'de alacağının olması ve poliçe sözünün de yerine getirilmediğine dair
203	Rumeli Adi- 259	9 Mart 1842	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Sarraf Tanaf oğlu Artin isimli zimminin

						Konberin kazası eski voyvodası Salih Ağa zâde Halil Bey'de alacağı olduğu, sarrafın bölgede bulunan adamı Filosi oğlu Oseb' e teslim edilmesi gerektiğine dair
204	Rumeli Adi- 261	9 Nisan 1842	Kaime	Tırhala Kaymakamın a	Yok	Defterhane-i Amire katiplerinden es-Seyd Mehmed Efendi'nin Tırhala Kazası baş yazıcılarından Muhtar Ağa'dan alacağının olması
205	Rumeli Adi- 260	14 Temmu z 1842	Kaime	Tırhala Ferikine	Yok	Dergâh-ı Ali gönüllülerinden Osman Aziz Ağa'nın Tırhala Sancağında beratlı olarak tasarrufunda bulunan Çömlekçi Zeametinin defterlere kaydı

						yapılmadığından maliyece de kaydının görülmediği bir an evvel kaydının yapılmasına dair
206	Rumeli Adi- 265	1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	İbrahim Ağa'nın "Vidine Kazası Ayanlığı Olayları"nda Mihail isimli zimmiyi haksız yere alı koyduğu ve elindeki bin beş yüz akçeyi aldığı hakkında adı geçen zimmi tarafından yapılan şikâyetin araştırılması
207	Rumeli Adi- 265	1843	Kaime	Selanik Müşiri Hazretlerine	Yok	Tasom isimli zimminin Bosna Sancağında misafir olarak ikamet ettiği Acbolca (?) isimli zimmiye 25.000 kuruşluk emtiasını emanet ettiği geri geldiğinde

						emanetini alamadığına dair
208	Rumeli Adi- 262	9 Mart 1843	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Alahonya kazası eski voyvodası müteveffa Bekir Efendi'nin alacaklarının varisleri tarafından istendiğine, bu alacaklarının poliçeye bağlandığına dair
209	Rumeli Adi- 263	2 Temmu z 1843	Kaime	Varna Kaymakamın a	Yok	Daha önce Kuyumcular Kethüdalığı hizmetinde bulunmuş Mehmet Emin Ağa'nın zevcesi Zekiye Hanım'ın Hüseyin Ağa isimli vakfın mütevellisi olduğuna dair
210	Rumeli Adi- 264	8 Temmu z 1843	Kaime	Selanik Müşirine (Devletlü Müsteşar Efendi Emriyle)	Yok	Sarraf Neyesar isimli zimminin kefalet cihetinden dolayı hâlen Drama

						Kaymakamı bulunan Kuyucubaşı Şerif Ağa'dan alacağı olan 25.000 kuruşu ödemeye yanaşmadığına dair
211	Rumeli Adi- 266	12 Temmuz 1843	Kaime	Tırhala Kaymakamın a	Yok	Mehmet Hulusi Bey ile Avrupa Tüccarından Penayut Arkor Modri isimli tüccarın ortaklaşa işlettikleri çiftlik konusunda anlaşmazlığa düşüklerine dair
212	Rumeli Mühimme- 297	19 Haziran 1844	Kaime	Tırhala Kaymakamın a	Yok	Tırhala Sancağı vergisinde yapılmış olan indirim gösterir belge ve defterlerin zamanında hazırlanıp gönderileceğine dair

213	Rumeli Adi- 267	6 Temmu z 1844	Kaime	Tırhala Kaymakamın a	Yok	Şeyh Abdulgaffur Efendi'nin tasarrufundaki tarlaya komşusu Naradalanya isimli çiftliğin sahibi Yahya Ağa'nın hayvanlarını sokup mahsulüne zarar verdiği
214	Rumeli Adi- 268	1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Yenişehir eşrafından Kigork'un Kazanlık'a giderken yolda hastalandığında n yakınlarda olan başka bir yere yerleştirilmesi sonra da ailesinin yanına gönderilmesine dair
215	Rumeli Adi- 269	22 Temmu z 1845	Kaime	Selanik Müşirine	Yok	Selanik Sakinlerinden Amine isimli hatunun Selanik sarraflarından olup iflas etmiş

						olan Mataba isimli Yahudi'de kalmış olan 5000 kuruş alacağı olduğu
216	Rumeli Adi- 277	1849/1 850	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Istılab-ı Amire müdürlüğünden Nevrekoplu Mehmed Bey'in ailesiyle birlikte geçici olarak iki aylığına İstanbul'a gitmek için ruhsat istediklerine dair
217	Rumeli Adi- 277	5 Ocak 1850	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Tırhala Sancağındaki miri çiftliklerin iki senelik olarak ihalesinin yapılmasına dair
218	Rumeli Adi- 276	Nisan/ Mayıs 1850	Şukka	Varna Muhafızına	Yok	Varna Kızıltaş Müdürü Mustafa Ağa'nın eşi Hacı Hanım'ın Hacı Hasan Mahallesi'ndeki arsası Müftü Bey tarafından haksız ve yersiz olarak Şakir

						Efendi'ye satıldığına dair
219	Rumeli Adi- 282	26 Nisan 1850	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Fatıma Hanım isimli şahsın eşi Eğriboz muhacirlerinden olup Selanik'te vefat etmiş olup maaşının, kendisi ve çocukları hayatta olduğu halde kesilerek başkasına bağlandığına dair
220	Rumeli Mühimm e- 298	5 Ağustos 1851	Şukka	Edirne ve Selanik ve Yanya ve Üsküb Valileriyle Sair Mahallere	Yok	Tekfur Dağı'nda açılması planlanan panayırın bu sene yapılması planlandığından, tüccar ve ahali tarafından katılımın yüksek olması ve katılımcıların güvenliğinin sağlanması babında gerekenin yapılması

221	Rumeli Adi- 282	3 Aralık 1851	Şukka	Varna Muhafızına	Yok	Un tüccarlarından Hacı Süleyman Ağa'nın Varna Sancağının Muse kazasından Kocabaş Anafos'tan 4.000, Güzgün karyeli Yakup Ağa'dan 7500 kuruş ve aynı karyeden Küçük Osman Ağa'dan 7500 kuruş alacağı olduğuna dair
222	Rumeli Adi- 282	3 Aralık 1851	Şukka	Varna Muhafızına	Yok	Varna Muhafızının boşadığı karısı Havva Hanım'ın boşanırken kendisine verileceği vaat edilen ziynet, hane ve bir cariyenin halen kendisine verilmediğine dair

223	Rumeli Mühimm e- 298	6 Aralık 1851	Şukka	Vidin Selanik Silistre Üsküb Edirne Yanya Tırhala (...) Rumeli eyaletine	Yok	Ordu-ı hümayunun mesul bulunduğu mahallerde sayım memurları tarafından gizlenmiş nüfus olduğuna dair rapor üzerine, bu gizlenmiş nüfusun açığa çıkartılmasına dair
224	Rumeli Adi- 283	1852	Şukka	Varna Muhafızına	Yok	Edirne Kaymakamı Hasan Paşa'nın Varna'nın Balçık kazası sakinlerinden Kazanlı Haçi Tudori'den alacağı olan 5.000 kuruşun kendisinden tahsil edilmesine dair
225	Rumeli Adi- 281	3 Nisan 1852	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Şeyh Hasan Efendi'nin kızları Emetullah ve Gülsüm

						Hanımların mutasarrıf oldukları Nisbete Çiftliğinin civarındaki Çarmaton Çiftliği'nin mutasarrıfları İslam, Yano ve Halil Ağa'ların 7-8 yıldan beri kendi çiftliklerine müdahalede bulunduğu dair
226	Rumeli Mühimm e- 300	9 Nisan 1853	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Yunan taraflarından alınan bazı haberlerin beyanından sonra halkın uyanışı ve askeri tedbirlerin alınmasına dair
227	Rumeli Adi- 283	13 Mayıs 1853	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Ahmet Ağa'nın Tırhala Sancağındaki Yenişehir Fener'deki çiftliklerden aldıkları vergi

						ve subaşılık ücretinin kanuna uygun olduğundan ancak reayanın vergi ve subaşılık ücretini ödemekten imtina ettiklerine dair
228	Rumeli Mühimm e- 300	9 Temmu z 1853	şukka	Selanik Valisi Sabık Yusuf Paşa Hazretlerine	Yok	Sarraş Eşniyan oğlu Boğos isimli zimmeden aldığı borcu hazineye devredilmiş ve borcu taksitlere bölünmüş olan Eski Selanik Valisi Yusuf Paşa hakkında
229	Rumeli Mühimm e- 301	30 Kasım 1853	şukka	Varna Muhafızına	Yok	Babadağ ve Karasu taraflarında bulunan Fransız ve Rus askerlerinden hastalıklı olanların Varna'ya dönmeye başladıkları,

						ahalinin dehşete kapılarak evlerini ve vatanlarını terk etme hazırlığı yaptıklarına dair
230	Rumeli Adi- 284	27 Mart 1854	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Gurushar kazası müdürlüğüne Cafer Ağa'nın tayin edilmesi uygun görülmüşse de karar alınmadan önce kaza müdürlüğüne başka birinin tayin edildiğinden kendisinin uygun görülen başka bir müdürlüğe tayin edilmesine dair
231	Rumeli Mühimm e- 301	28 Eylül 1854	Şukka	Varna Defterdarına	Yok	Varna Defterdarı Necip Efendi'nin tanesini 108 kuruşa satın aldığı 30.731 adet Napolyon Altını ile alınacak olan zahirenin tüccar

						tarafından 90 kuruşa sayılmasının devleti zarara uğratacağına dair
232	Rumeli Adi- 277	23 Aralık 1854	Şukka	Tırhala Valisine	Yok	Üsküplü Rüstem Bey'in Yenişehirli Hasan Bey ve Raşit Efendi ile ortaklaşa işlettikleri iltizama dair
233	Rumeli Mühimm e- 304	20 Mayıs 1860	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik ve Yenişehir'deki ormanlardan ve Kara Karye civarında Mosoh Dağı'ndan Tersane-i Amire için kesilen ağaçlar dışında bölge ormanlarından kesinlikle bir dal dahi kestirilmeyeceği ne dair
234	Rumeli Mühimm e- 305	28 Temmu z 1860	Şukka	Tırhala Mutasarrıfına	Yok	Meskukatın (üzerine damga vurularak devlet tarafından

						basılmış madeni paralar) rayicinin devlet tarafından belirlendiği ve bu rayicin altından ve üstünden alım yapmanın yasak olduğuna dair
235	Rumeli Mühimm e- 305	23 Aralık 1860	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Siroz ve Selanik taraflarında çıkan yalan haberlerin araştırılıp ahalinin sakinleştirilmesi konusunda bölgeye gönderilen Ahmet Rasim Efendi
236	Rumeli Adi- 290	3 Ağustos 1861	Şukka	Selanik Valisi Hüsnü Paşa'ya	Yok	Meclis-i Vala mazbata odası çalışanlarından Faik Bey'in Selanik Eyaleti'nde Arbelud Şamlu isimli çiftliği 21.000 kuruşa iltizam etmesi konusunda

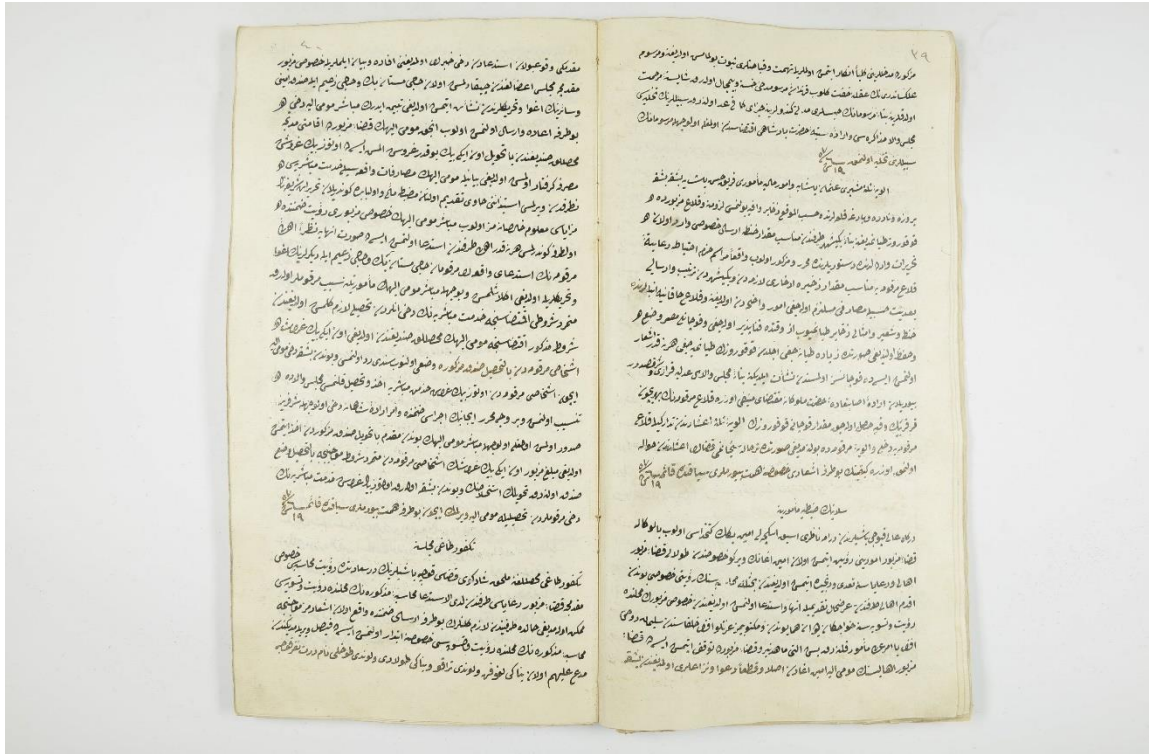
						zorlandığına dair
237	Rumeli Mühimm e- 306	29 Nisan 1862	Şukka	Varna Kaymakamın a	Yok	Varna Limanı dahilindeki Dona Gölü'nün mevkid ve hava koşulları itibariyle deniz ticaretine çok uygun olduğu, buraya yapılacak ıslah, düzenleme, inşaat çalışmalarına dair
238	Rumeli Adi- 291	10 Şubat 1863	Şukka	Varna Kaymakamın a	Yok	Rukya Hanım'ın Osman Mukadder Efendi'den alacağı olan 4.000 kuruşun araştırılıp alınarak Rukya Hanım'a ulaştırılmasına dair
239	Rumeli Adi- 291	10 Şubat 1863	Şukka	Selanik ve Yanya Valileriyle Tırhala Mutasarrıfı	Yok	Devlet Ricalinden Salih Bey'in Yenişehir taraflarındaki

				ve Galos Kaymakamın a		çiftlikleriyle alakalı bölgeye geldiğine ve kendisine her konuda yardımcı olunmasına dair
240	Rumeli Adi- 293	2 Nisan 1863	Şukka	Tırhala Eyaleti Valiliğine	Yok	Rüstem Paşa ve Hacı Mustafa Efendi'nin aşar iltizamından dolayı mültezim Aleksaki Aleksi'ye 60.000, Yenişehirli Bağ Ağa zâde İsmail Ağa'ya 70.000 ve Panayut Marko'ya 18.000 kuruş borcu olduğuna dair
241	Rumeli Adi- 293	22 Temmu z 1863	Şukka	Varna Kaymakamın a	Yok	Balçık kazasında açtırılan kuyuların masrafların karşılanması gerektiğine dair
242	Rumeli Adi- 292	9 Ağusto s 1863	Şukka	Varna Kaymakamın a	Yok	Hayriye Şirketi tüccarlarından Salih Efendi'nin adamı Ünyeli

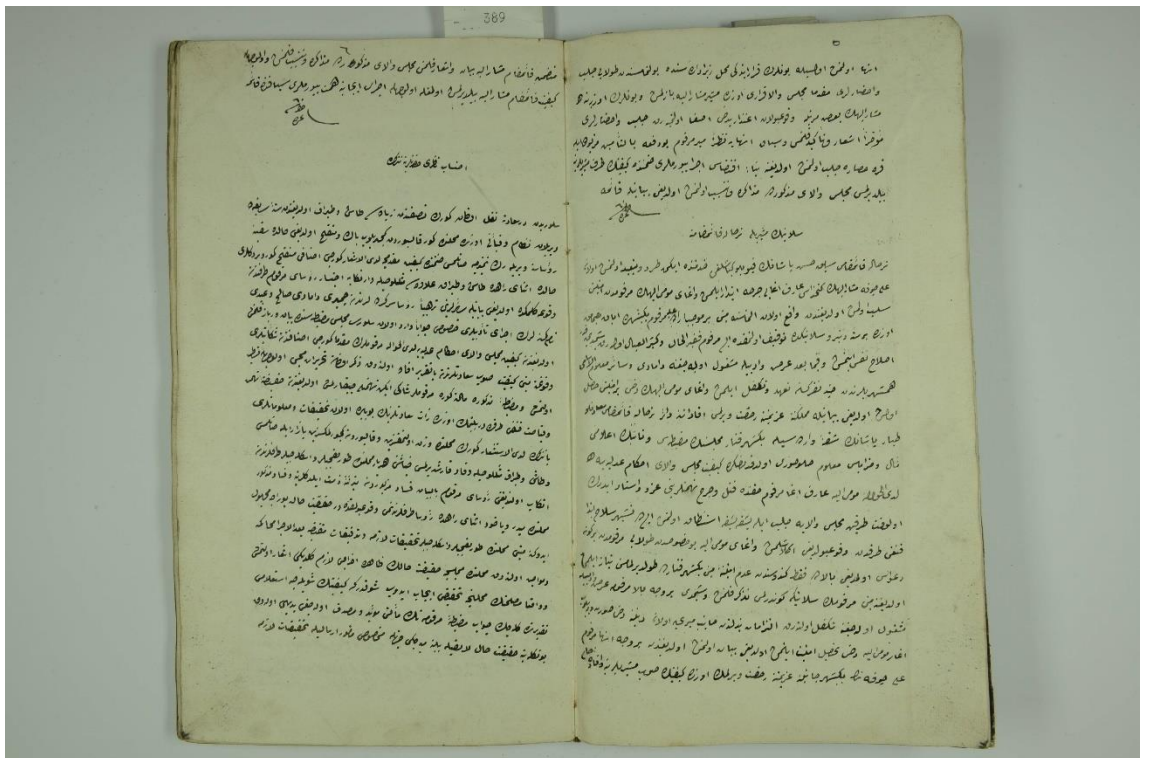
						İzzet Kaptan'ın Saray-ı Hümayun için 2500 adet ağaç almak maksadıyla Varna İskelesine geldiğine dair
243	Rumeli Adi- 292	9 Ağustos 1863	Şukka	Tırhala Valiliğine	Yok	Yenişehir'de telgrafhane olarak kullanılmak için eşraf tarafından satın alınmış olan konağın miri hazine için satın alındığına dair
244	Rumeli Mühimm e- 307	14 Şubat 1864	Şukka	Tırhala Valisine	Yok	Daha önce merkezle yapılan yazışmalar sonucunda 200 adet zaptiye neferinin uygunsuzluk yaptığı iddia edilmiş olup durumun araştırılması istenmiştir

245	Rumeli Mühimm e- 307	23 Temmu z 1864	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Drama ve mülhakatı için basılması talep olunan (...) basımının uygun görüldüğüne dair
246	Rumeli Mühimm e- 307	27 Aralık 1864	Şukka	Selanik Valisine	Yok	Selanik Kocabaşının kefil gerektiren işlerde kefilsiz iş yapmasına kesinlikle rıza gösterilmeyeceğ ine dair gönderilen yazı

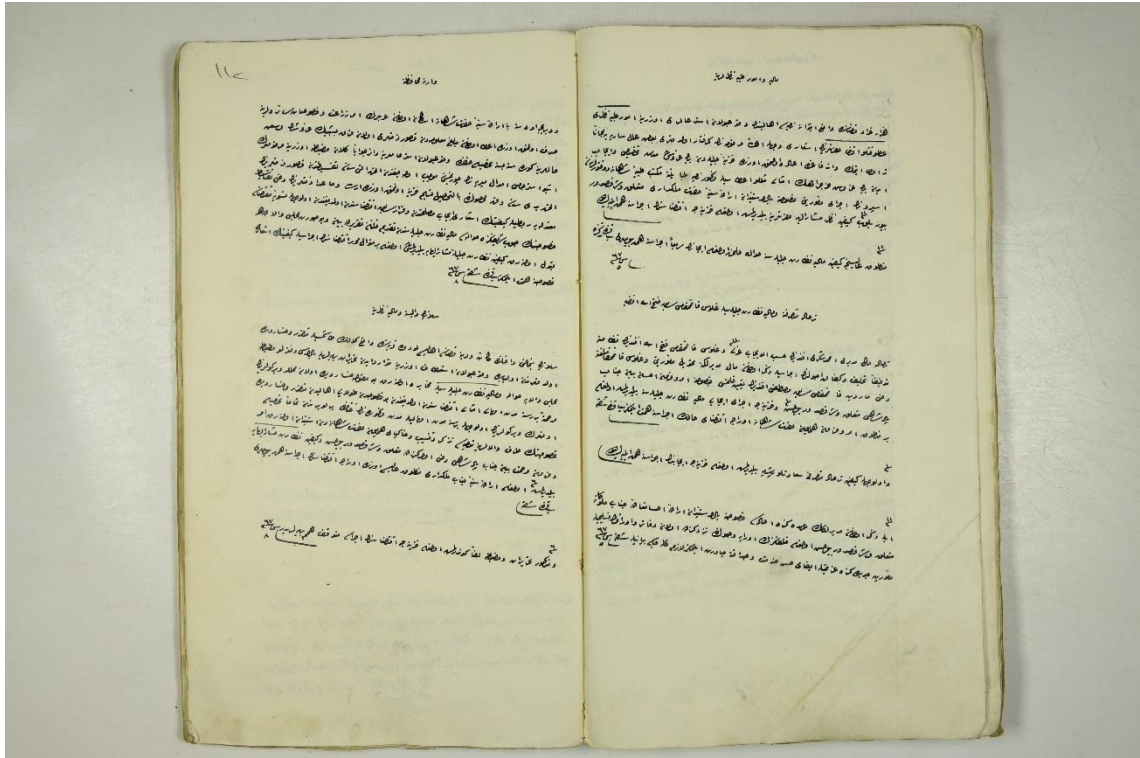
EK-2, Ayniyat Defterlerinden Belge Örneği 1

EK-3, Ayniyat Defterlerinden Belge Örneği 2

EK-4, Ayniyat Defterlerinden Belge Örneği 3

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı: Rumeysa ÇİÇEK

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim:

Yüksek Lisans: 2022, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı

Lisans: 2017, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü (İ.Ö)

Lise: 2012, Aksaray Yunus Emre Anadolu Lisesi